Årsredovisning

Folksam ömsesidig sakförsäkring

2016

Folksam

Tre skäl att välja Folksam

1

Vi finns till för våra kunder

Folksam är ett ömsesidigt – det vill säga kundägt – företag. För oss är kund och ägare alltid samma sak. Därför engagerar vi oss i det som är viktigt för våra kunder. Istället för att dela ut vinsten till aktieägare går den tillbaka till kunderna. Det sker i form av återbäring, premiesänkningar eller ännu bättre service, tjänster och erbjudanden.

2

Vi tar ansvar

Vår verksamhet, ömsesidighet och storlek medför ett ansvar. Som stor aktör och investerare har vi möjlighet att påverka, vara långsiktiga och bidra till en hållbar utveckling. Därför gör vi affärer som ökar tryggheten för våra kunder samtidigt som vi värnar om människa och miljö.

3

Vi är ekonomiskt starka

Vår ekonomiska styrka ger oss goda förutsättningar att utveckla attraktiva produkter för våra kunder. Det har inte minst bidragit till en långsiktigt god avkastning, bland de högsta i branschen, i våra kunders pensionssparande. Både Folksam Liv och dotterföretaget KPA Pension har betydligt mer i tillgångar än vad som behövs för att betala ut de garanterade pensionerna.

Innehåll

	Sid
Det här är Folksamgruppen	4
Året som gått	6
Förvaltningsberättelse	8
Räkenskaper	30
Noter	46
Underskrifter	134
Revisionsberättelse	135
Definitioner och begrepp	138
Bolagsbenämningar	140

Det här är Folksamgruppen

Vårt jobb är att ge trygghet i livets alla skeden. Hos oss kan kunden försäkra sig själv, sina nära och kära, sina ägodelar och spara till pensionen. Varje gång vi möter en kund, möter vi också en ägare. Och vi har många ägare. Vi försäkrar nästan varannan svensk och har hand om pensionen för mer än två miljoner människor. Det betyder att Folksamgruppen är en av de ledande aktörerna inom försäkring och pensionssparande.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

Vi är kundernas företag som erbjuder försäkringar och pensionssparande som skapar trygghet och gillas av många.

Vårt övergripande mål

Vi ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder.

Två affärsmål:

- **Nöjda kunder:** Mäts genom Folksams Kundindex, FKI.
- **Antal helkunder:** Som helkund räknas hushåll som har försäkringar avseende boende, individuellt pensionssparande eller övrigt sparande samt bil eller två övriga sakförsäkringar (barn, djur, övriga fordon, fritidshus eller båt).

	2016	Mål 2016	2015
FKI	79	78	78
Antal helkunder	131 647	134 500	132 051

Två koncerner, fyra varumärken, tio försäkringsbolag

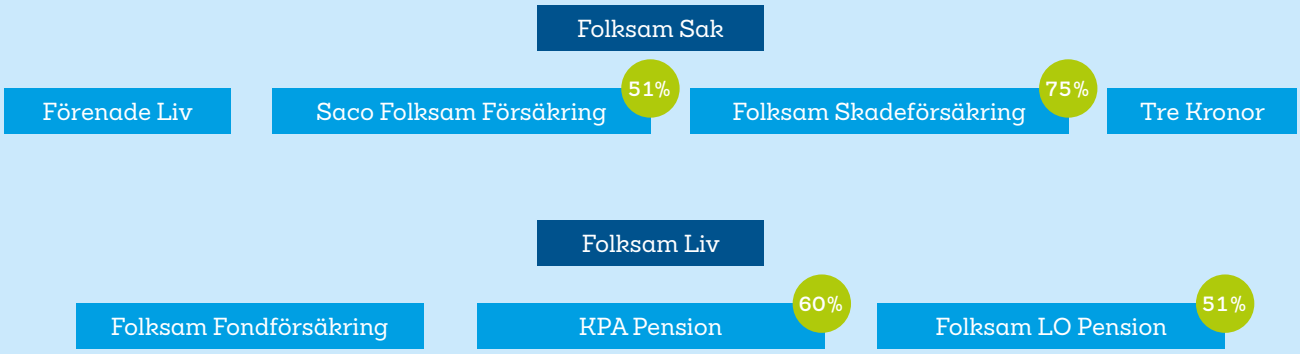

Folksam omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag, dels delägda företag som bolagen inom varumärket KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag under varumärket Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB, KPA Pensionsservice AB samt KPA Pensionstjänst AB (under likvidation).

Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Gruppförsäkring AB samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring Ab, som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

En organisation med två kundtyper

Folksam är organiserat i de två affärsområdena Privat samt Partner och kollektivavtal. Affärsområdena utgörs av tio försäkringsbolag som verkar under fyra varumärken.

Affärsområde Privat ansvarar för den privata marknaden för individuell försäkring och pensionssparande under varumärket Folksam.

Affärsområde Partner och kollektivavtal ansvarar för den affär som avser försäkring riktad mot kollektivavtalsparterna på den svenska arbetsmarknaden samt för den affär som avser partnersamarbete. I nära samverkan med affärspartner utvecklas erbjudanden där försäkringslösningar tillhandahålls under Folksams varumärken, co-brandat med partnern eller under så kallat vitt varumärke.

Året som gått

Hållbar veterinärvård

För att få en mer hållbar prisutveckling av veterinärvård inledde vi ett samarbete med Distriktsveterinärerna till fördel för våra kunder.

400
miljarder kronor

Så mycket förvaltade Folksamgruppen för sina kunder vid utgången av 2016.

79 %

Är andelen nöjda kunder i Folksam.

Två affärsområden

Folksam omorganiserade för att skapa större kundfokus och öka effektiviteten. Förändringarna innebar bland annat att Folksams tre affärsområden blev två genom att affärsområde Partner och Kollektivavtalad affär slogs samman.

Bästa barnförsäkringen

Vår individuella barnförsäkring och vår gruppbarnförsäkring tog i början av året förstaplatserna i Konsumenternas Försäkringsbyrås jämförelser av barnförsäkringar.

5,6
miljarder kronor

Investerade vi i gröna obligationer mellan maj och december 2016.

KPA Pension

Britta Burreau blev ny vd för KPA Pension.

Ny vice vd

Ylva Wessén blev ny vice verkställande direktör och ställföreträdande koncernchef i Folksam.

Förenade Liv

Arbete med införlivning pågår.

Fastighetsförvärv

I linje med vårt mål att öka fastighetstillgångarna har Folksamgruppen under året köpt fastigheter till ett värde av omkring fyra miljarder kronor.

Nya och förlängda kundsamarbeten

Samarbetet med Svenska Ridsportförbundet inleddes 2016. Samtidigt förlängde Svenska Golfförbundet sitt avtal med Folksam.

4%

Var vår återbäringsränta på den traditionella livförsäkringen vid årsskiftet.

Nyckeltal

Folksam	2016	2015	2014
Folksam kundindex (FKI), %	**79**	**78**	**79**
Premier, Mkr[1]	47 023	50 469	47 501
varav Folksam Sak[2]	14 269	13 395	12 925
varav Folksam Liv[2]	32 754	37 074	34 576
Förvaltat kapital, Mkr[3,4]	400 270	368 454	350 170
Fondförsäkringstillgångar, Mkr[3,5]	124 043	111 144	99 525
Antal heltidstjänster[6]	3 731	3 706	3 563

1) Premier omfattar premieintäkt i sakförsäkring, premieinkomst i livförsäkring samt inbetalningar från sparare i fondförsäkring, inklusive de ej konsoliderade försäkringsföretagen.
2) Avser total summering av premier per bolag med respektive dotterföretag, inklusive de ej konsoliderade försäkringsföretagen.
3) Avser vid periodens slut.
4) Tillgångar enligt totalavkastningstabell med avdrag för bolagsstrategiska innehav, vilket i huvudsak avser värdet av dotterföretag.
5) Placeringstillgångar för vilka försäkringstagarna bär risken.
6) Baseras på betald tid under perioden.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam Sak) med organisationsnummer 502006-1619, avger härmed årsredovisning för 2016, företagets 109:e verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ) (Förenade Liv) samt SalusAnsvar AB, dels delägda företag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring Ab, som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent av aktierna i Saco Folksam Försäkrings AB.

Folksam Sak är ett ömsesidigt bolag och därmed kundägt. Istället för att dela ut vinsten till aktieägare går den tillbaka till kunderna. Det överskott som inte behövs för att förbättra kunderbjudandet eller att sänka premierna går alltid tillbaka till kunderna i form av återbäring. Återbäringens storlek är beroende på Folksam Saks ekonomiska ställning och på hur stor vinsten har varit under året.

Samverkan med dotterföretag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna. Detaljerad redovisning av samtliga dotterföretag och intresseföretag finns i noterna 16–18. Not 52, ”Upplysningar om närstående”, redovisar även företagen och deras relationer.

Verksamhet

Folksam Sak bedriver skadeförsäkringsverksamhet med huvudsaklig inriktning på den svenska hushållsmarknaden. Företaget erbjuder ett fullsortiment av försäkringar till hushåll och privatpersoner med bil- och boendeförsäkringar som bas kompletterat med företagsförsäkringar inom utvalda områden. Folksam Sak verkar även inom en partneraffär indelad i Idrottsaffär, Motoraffär, Företagsaffär och Facklig affär. Den operativa verksamheten bedrevs fram till den 1 september 2016 inom tre affärssegment, Partneraffär, Kollektivavtalad affär och Privataffär, vilka stöddes av koncerngemensamma funktioner. Efter den 1 september 2016 gäller den omorganisation som Folksam beslutat om, för att skapa större kundfokus och högre effektivitet. Förändringen innebär bland annat att Folksams tre segment idag är två genom att Partner och Kollektivavtalad affär slogs samman till Segment Partner och Kollektivavtal.

Konsoliderade dotterföretag utgörs av Tre Kronor Försäkring AB, försäkringsgivare för sak-, person- och företagsförsäkring som säljs av Swedbank och Sparbankerna, Folksam Skadeförsäkring Ab som erbjuder ett heltäckande försäkringsskydd, både frivilliga och lagstadgade skadeförsäkringar åt privatpersoner, företag och lantbruk i Finland samt SalusAnsvar AB som inte längre driver någon verksamhet. SalusAnsvar AB äger 51 procent i intresseföretaget Saco Folksam Försäkrings AB som erbjuder inkomstförsäkringar, dels individuella som tecknas av medlemmar i Sacoförbunden, dels gemensamma som tecknas av förbund och som omfattar alla medlemmar.

Ej konsoliderade dotterföretag avser icke-vinstutdelande Förenade Liv som försäkrar drygt 850 000 personer i Sverige tillsammans med några av de största fackförbunden och arbetsgivarna. Införlivningen av Förenade Livs verksamhet i Folksams båda moderföretag pågår och målsättningen är att avvecklingen av Förenade Liv ska vara färdig vid årsskiftet 2018/2019.

Koncernens verksamhet bedrivs i Sverige och Finland med inriktning på såväl privat- som partnermarknad under eget varumärke eller partnervarumärke.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Förändringar bland ledande befattningshavare

Styrelsen i Folksam Sak utnämnde Ylva Wessén till ny vice verkställande direktör (vd) och ställföreträdande koncernchef i Folksam. Hon tillträdde befattningen den 1 september och efterträdde Tomas Norderheim som gick i pension vid årsskiftet 2016.

KPA Pensionsservice AB:s tidigare vd Henrik Persson utnämndes till ny vd för sakförsäkringsbolaget Tre Kronor Försäkring AB. Henrik Persson tillträdde sin nya roll den 2 december 2016.

Förenade Livs styrelse utsåg Kenneth Axelsson till ny vd för bolaget, med tillträde den 1 oktober 2016. Kenneth Axelssons uppdrag är att säkerställa, bibehålla och vårda den befintliga affären i Förenade Liv.

Erbjudandet

Folksam Saks individuella barnförsäkring tog förstaplatsen i Konsumenternas Försäkringsbyrås jämförelse av barnförsäkringar. Resultatet följde av att Folksam Sak vid årsskiftet 2015 lanserade en mer omfattande barnförsäkring med högre ersättningsnivåer jämfört med tidigare. Bland gruppförsäkringarna tog Folksam Saks gruppbarnförsäkring på samma sätt förstaplatsen.

För att få en mer hållbar prisutveckling av veterinärvård inledde Folksam Sak under 2016 ett samarbete med Distriktsveterinärerna. I samarbetet ingår att ta fram en riktprislista för ett antal diagnoser och sänka grundsjälvrisken med 300 kronor för kunder som väljer Distriktsveterinärerna.

Folksam Sak förlängde under året samarbetet med Svenska Golfförbundet i ett nytt treårigt avtal. Avtalet omfattar fortsatt medlemsförsäkring, samarbete kring försäkring av golfanläggningar samt en satsning på golf för funktionshindrade.

Kapitalförvaltning

Folksam Sak tecknade i slutet av maj 2016 avtal med Skanska om förvärv av den nybyggda kontorsfastigheten Långan 1 i Malmö Stad till ett värde av 580 miljoner kronor. Folksam Sak förvärvade fastigheten genom dotterföretag.

Folksam Sak sålde under 2016 andelen på 20 procent i den oberoende fondurvalsexperten Indecap Holding AB till Sparbankerna. Folksam Sak sålde även sina 33 procent i Hiotlabs AB.

I december 2016 meddelade Folksam om en miljardinvestering i preferensaktier i Volvo Cars. Investeringen ger kunderna god riskjusterad avkastning och stöttar samtidigt Volvo Cars expansionsplaner. Folksam var en av tre svenska institutionella investerare i emissionen, vars totala värde uppgick till fem miljarder kronor. Folksam Liv investerade 500 miljoner kronor, KPA Pensionsförsäkring 400 miljoner kronor samt Folksam Sak 100 miljoner kronor.

Solvens II

Sedan den 1 januari 2016 verkar Folksam Sak-gruppen under regelverket Solvens II, som krävt omfattande arbete och gjort Folksam till ett mer modernt finansiellt företag. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna ställer krav på att försäkringsbolag ska ha tillräckligt med kapital i förhållande till sina risker för att kunna leva upp till sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Bolagens kapitalkrav enligt Solvens II fastställs enligt standardmodellen. Samtliga bolag uppfyller solvens- och minimikapitalkrav. Ett antal av de nya tillsynsrapporterna kommer att lämnas in till Finansinspektionen för första gången under 2017.

Ekonomisk översikt

Den totala premieintäkten för Folksam Sak med dotterföretag, konsoliderade och icke konsoliderade, uppgick för året till 14 269 (13 395) miljoner kronor i premier inom personrisk och sakförsäkring. Folksam Sak ökade sin marknadsandel mätt i inbetalda premier under 2016. Marknadsandelen uppgick till 16,5 (16,3) procent enligt Svensk Försäkrings statistik (avser moderföretag Folksam Sak, Tre Kronor Försäkring AB och Saco Folksam Försäkrings AB). Marknadsandelen inom hushållsmarknaden ökade och uppgick till 20,7 (20,3) procent. Marknadsandelar mätt i antal försäkringar uppgick för separat hemförsäkring till 47,9 (48,7) procent, inom villahemförsäkring till 28,2 (28,6) procent och inom personbilsförsäkring till 20,0 (20,8) procent.

Koncern

Koncernens det vill säga Folksam Sak och dotterföretagen Tre Kronor och Folksam Skadeförsäkrings resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 1 763 (816) miljoner kronor. Denna ökning beror främst på en ökad kapitalavkastning då det försäkringstekniska resultatet var lägre än förra året.

Premieintäkten uppgick 12 997 (12 224) miljoner kronor vilket är en ökning med 6 procent jämfört med föregående år. Premierna ökar inom samtliga produktområden till följd av premiejusteringar, fler tecknade försäkringar i kombination med ökad efterfrågan på mer innehåll i försäkringarna. Beståndsutvecklingen är positiv inom såväl bil som hem.

Försäkringsersättningarna uppgick till 10 708 (9 403) miljoner kronor vilket är en ökning med 14 procent. Denna ökning är delvis driven av volymökningar men också av ett lägre positivt skadeavvecklingsresultat i kombination med en större negativ påverkan av ränteomvärderingseffekten av skadelivräntereserven för året jämfört med föregående år.

Driftskostnaderna är i nivå med föregående år och uppgick till 2 295 (2 289) miljoner kronor. Driftskostnadsprocenten uppgick till 18 (19).

Totalkostnadsprocenten för koncernen uppgick till 100 (96) vilket är 4 procentenheter högre jämfört med föregående år. Denna ökning är driven av ökade försäkringsersättningar som en effekt av ett lägre positivt avvecklingsresultat under året jämfört med föregående år i kombination med en större negativ effekt av ränteomvärderingseffekten av skadelivräntereserven för året jämfört med föregående år.

Konsolideringskapitalet i koncernen fortsatte att stärkas under 2016 och uppgick till 18 340 (16 708) miljoner kronor. Konsolideringsgraden uppgick per årsskiftet 2016 till 139 (133) procent.

Moderföretag

Premieintäkten efter avgiven återförsäkring ökade i moderföretaget med 7 procent till 11 298 (10 592) miljoner kronor. Premierna ökar inom samtliga försäkringsområden, förutom Övrigt som primärt består av inkomstförsäkring, drivet av en bra underliggande försäljning i kombination med ökad efterfrågan på mer innehåll i försäkringarna. De största beståndsökningarna är inom Sjuk & Olycksfall samt Husdjur.

Försäkringsersättningarna efter avgiven återförsäkring ökade i moderföretaget och uppgick till 9 489 (8 247) miljoner kronor. Denna ökning är delvis driven av volymökningar i kombination med att föregående års avvecklingsvinster var högre än årets. Försäkringsersättningarna belastades också negativt av en ränteomvärderingseffekt av skadelivräntereserven som var högre än förra året. Detta gav en ökning av skadekostnadsprocenten som i moderföretaget uppgick till 84 (78) procent.

Driftskostnaderna i moderföretaget minskade under året till 1 895 (2 003) miljoner kronor. Även driftskostnadsprocenten minskade för året och uppgick till 17 (19) procent. Minskningen i driftskostnader berodde främst på minskade utvecklingskostnader i kombination med lägre anskaffningskostnader.

Totalkostnadsprocenten i moderföretaget ökade med fyra procentenheter till 101 (97) drivet främst av de ökade försäkringsersättningarna.

Konsolideringskapitalet uppgick till 18 092 (16 293) miljoner kronor och konsolideringsgraden uppgick till 157 (149) procent.

Kapitalförvaltning och -avkastning

För att nå en god risksprdning och avkastning fördelas Folksam Saks investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs i räntebärande värdepapper, aktier, fastigheter och specialplaceringar (onoterade tillgångar). Dessutom finns bolagsstrategiska innehav, främst dotterföretag.

Under 2016 har kapitalförvaltningsavdelningen breddat sitt ansvarsfulla perspektiv till att numera förvalta samtliga tillgångar, inte bara noterade innehav, utifrån etisk och miljömässig hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Trots att svenska räntor redan vid ingången av året var extremt låga, med till och med negativa statsräntor för löptider under två år, har räntorna fortsatt att sjunka. Orsaken är främst fortsatta penningpolitiska stimulanser i form av låga och sjunkande styrräntor tillsammans med omfattande stödköp av obligationer från såväl europeiska centralbanken som den svenska Riksbanken. Detta har gett en mycket god avkastning på svenska räntebärande placeringar under året. Detta har också gett stöd åt en fortsatt positiv börsutveckling med mycket god aktieavkastning och fortsatt positiv värdeutveckling för fastigheter som följd.

Totalt placerar Folksam Sak 71 (73) procent av kapitalet i räntebärande värdepapper utgivna av staten och kommuner och boendeinstitut i Sverige. Totalt uppgick räntebärande värdepapper till 28 548 (27 803) miljoner kronor vid utgången av året och durationen i den räntebärande portföljen har under året varit cirka 3 (3) år. Aktieportföljen stod för 15 (14) procent av det förvaltade kapitalet och uppgick till 6 060 (5 181) miljoner kronor vid utgången av året. Folksam Sak äger också en större post aktier i Swedbank. Värdet av dessa aktier var vid årsskiftet cirka 4,7 (4,0) miljarder kronor. Fastigheter stod för 6 (6) procent av kapitalet och uppgick till 2 473 (2 115) miljoner kronor. Värdet på specialplaceringarna var vid årsskiftet 1 792 (1 340) miljoner kronor vilket motsvarade 4 (4) procent. Bolagsstrategiska innehav består av dotter- och intresseföretag. Innehavet uppgick till 1 469 (1 420) miljoner kronor vilket utgjorde 4 (4) procent.

Totalavkastningen för år 2016 på bolagets tillgångar blev 6,6 (2,4) procent, motsvarande 2 505 (915) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är bolagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Mot bakgrund av denna tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en god utveckling för aktier och fastigheter i kombination med mycket låga, men ändå svagt sjunkande, räntor. Även kronförsvagningen mot dollar har bidragit positivt genom att värdet på de utländska aktieinnehaven ökat i värde, mätt i svenska kronor. Avkastningen på aktier blev därmed 23,6 (3,1) procent, för fastigheter 14,3 (8,4) procent och för räntebärande tillgångar 3,2 (0,9) procent. Valutaexponeringen har under året ökat något från knappt 13 procent till drygt 13 procent.

Totalavkastningstabell, Moderföretaget								
Mkr	Ingående marknads-värde 2016-01-01	Utgående marknads-värde 2016-12-31	Total-avkastning 2016	Total-avkastning 2016 %	Total-avkastning 2015 %	Total-avkastning 2014 %	Total-avkastning 2013 %	Total-avkastning 2012 %
Räntebärande värdepapper	27 803	28 548	886	3,2	0,9	5,3	0,4	3,6
Aktier	5 181	6 060	1 152	23,6	3,1	19,5	44,7	33,5
Specialplaceringar	1 340	1 792	110	6,5	0,2	8,6	18,3	7,5
Fastigheter	2 115	2 473	307	14,3	8,4	7,9	6,7	5,1
Bolagsstrategiska innehav	1 420	1 469	50	3,6	2,2	-1,0	-4,2	4,2
Summa	**37 859**	**40 342**	**2 505**	**6,6**	**2,4**	**8,1**	**7,7**	**8,2**

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning.
I not 54 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Egen risk- och solvensbedömning

Moderföretaget och försäkringsföretagen i Folksam Sak-gruppen har under 2016 genomfört en egen risk- och solvensbedömning (ORSA) för den treåriga affärsplaneringsperioden 2017 till 2019. Det övergripande syftet med denna risk- och solvensbedömning är att bedöma företagets kapitalbehov samt säkerställa att bolaget kan hantera riskerna och möta det legala kapitalkravet.

Bedömningen av moderföretagets solvensbehov görs i termer av SCR-kvot, där styrelsen har formulerat ett kapitalmålsintervall inom vilket SCR-kvoten ska befinna sig. Moderföretaget har en hög, men fallande, riskkvot under planeringsperioden 2017-2019. Den fallande trenden beror på ett antal faktorer, bland annat tillämpningen av övergångsreglerna för aktiestress, utbetalning av återbäring, en växande affär samt en låg förväntad kapitalavkastning under kommande planperiod.

Då företaget är ömsesidigt och därmed har begränsade möjligheter att förstärka kapitaliseringen med externa medel är det av yttersta vikt att bolaget har en mycket god finansiell ställning samt undviker att hamna i situationer där bolaget tvingas begränsa risktagandet. Den egna risk- och solvensbedömningen visar att bolaget är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Dock är det viktigt att följa upp effekterna av nya initiativ och affärer samt bedöma påverkan på kapitalbehovet samt det befintliga kapitalet.

Konsoliderade dotterföretag

Tre Kronor Försäkring AB hade ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt som uppgick till 66 (120) miljoner kronor. Total premieintäkt efter avgiven återförsäkring ökade med 4 procent och uppgick till 962 (921) miljoner kronor. Ökningen var främst hänförlig till fortsatt beståndstillväxt inom personrisk och boende.

Folksam Skadeförsäkring Ab visade ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt på 99 (-2) miljoner kronor. Resultatförbättringen var en effekt av en ökad kapitalavkastning i kombination med ett förbättrat skadeutfall. Den totala premieintäkten efter återförsäkring ökade till 736 (708) miljoner kronor.

Intresseföretag

Saco Folksam Försäkrings AB, som ägs till 51 procent av SalusAnsvar AB, visade ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt på 25 (23) miljoner kronor. Premierna minskade till 163 (176) miljoner kronor vilket var en följd av premiereglering relaterad till höjningen av taket i A-kassan.

Ej konsoliderade dotterföretag

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt för Förenade Liv uppgick till 246 (-91) miljoner kronor. Resultatförbättringen var hänförlig till en ökad kapitalavkastning i kombination med ökade premieintäkter. Totalavkastningen i Förenade Liv uppgick under året till 259 (71) miljoner kronor. Premieinkomst efter avgiven återförsäkring ökade till 1 110 (997) miljoner kronor och var främst drivet av ökad försäljning inom sjukvårdsförsäkringar. Införlivningen av Förenade Livs verksamhet i Folksam pågår och målsättningen är att avvecklingen av Förenade Liv ska vara färdig vid årsskiftet 2018/2019.

Hållbarhet

Trygghet i en hållbar värld

Bolagets hållbarhetsarbete sker inom ramen för Folksams verksamhet. Folksams ansvarstagande utgår från visionen att kunderna ska känna trygghet i en hållbar värld, att företaget ägs av kunderna och att hållbarhet är en god affär. Som ett stort företag inom försäkring och pensionssparande är möjligheterna goda att bidra till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Folksam skapar trygghet för kunderna med lösningar inom sak- och personförsäkring samt pensionssparande. Utöver att kärnverksamheten ger kunderna trygghet i olika faser av livet, är miljöhänsyn, ansvarsfulla investeringar och skadeförebyggande insatser exempel på självklara områden Folksam tar ansvar för. Företagets hållbarhetspolicy slår fast vad hållbarhet betyder för Folksam och identifierar tre huvudområden där kontinuerligt arbete görs:

I mötet med kund och omvärld: Folksam ska möta kundernas förväntningar i varje kontakt, oavsett om det handlar om försäljning, rådgivning, skadehantering eller annat. En naturlig del i leveransen till kunderna är allt hållbarhetsarbete. Folksam främjar också en hållbar utveckling genom samarbeten av engångskaraktär till djupare partnerskap. Häri ingår sponsring, liksom olika aktiviteter inom nationella och internationella organisationer.

I erbjudande och kapitalförvaltning: Kunderbjudandet har ett innehåll som styr mot hållbarhet. Vid skadereglering agerar Folksam långsiktigt, hållbart och effektivt. Investeringar av kundernas pengar fokuserar på lönsamhet, hållbarhet och ansvar för ägandet.

I egen drift: Folksam ska leva som man lär. Det betyder att Folksam främjar hållbar utveckling i allt från mångfalds- och miljöarbete till hur medarbetare agerar och att arbetsmiljöer tydligt återspeglar ambitionen att verka för en omställning mot hållbarhet.

För en mer heltäckande beskrivning av arbetet med hållbarhet och aktiviteter under 2016, läs gärna mer i Folksams Års- och hållbarhetsberättelse 2016 och GRI-redovisning 2016. (http://ir.folksam.se).

Medarbetare

Inom Folksam tillämpas tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom gruppen. I Folksam i Sverige arbetar närmare 3 900 medarbetare på olika bolag och orter. Folksam Saks arbete med människor och miljöer sker inom ramen för Folksams verksamhet. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga bolag inom Folksam. Folksam ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. Rekryteringstakten är fortsatt hög och under 2016 externrekryterades 456 (479) personer. Målen om en jämn fördelning mellan kvinnor och män på chefspositioner är högt ställda och här är tydliga mål, systematiken i bemanningsprocessen och arbetet med att leva varumärket centralt. Under 2016 genomförde Folksam ett nytt ledarutvecklingsprogram i syfte att öka förändringsförmågan i tvärfunktionella satsningar. I årets medarbetarundersökning låg totalindex på en fortsatt hög nivå, 73 (76) procent positiva svar i genomsnitt och 82 (86) procent svarar att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i Folksam.

Arbetsmiljön, arbetssättet och arbetsplatsen ska främja god hälsa, motivation och produktivitet. Under 2016 har analyser av organisationens sjuktal genomförts och åtgärder för att sänka dessa är planerade för 2017.

Löner, ersättningar och övriga villkor

Folksam är genom medlemskapet i Arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt Folksams lönepolitik ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. Folksam har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande, varför huvuddelen av ersättningarna utgörs av fast grundlön. Vad gäller jämställda löner låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 10 procent för 2016. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten ligger löneskillnaderna på 2 procent. För att få jämställda löner kartlägger och analyserar Folksam eventuella osakliga löneskillnader vid lönerevisionerna varje år, istället för att endast göra en kartläggning vart tredje år som lagstiftningen kräver.

Folksam har ett belöningsprogram för medarbetarna som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom verkställande direktör, ledamöter i Folksams koncernledning, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterföretagen samt chef för internrevision.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not.

Tvister

Det förekommer inte några tvister som väsentligt kan påverka bolagets eller koncernens finansiella ställning. Inom ramen för den ordinarie affärsverksamheten förekommer visserligen löpande ett antal försäkringstvister, men de flesta avser mindre belopp och bedöms inte väsentligt påverka bolagets eller koncernens finansiella ställning. Om det i något fall skulle röra större belopp görs regelmässigt en bedömning av det sannolika ekonomiska utfallet och behovet av en eventuell avsättning.

Information om risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Under senare år har förändringar i klimatet och ökade variationer i väderleken medfört att skadefrekvensen och skadekostnaderna har ökat. Klimatförändringar skapar en ökad osäkerhet i bedömningen av riskerna i ett skadeförsäkringsföretag. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar bolagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Av den anledningen är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av koncernens samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 2.

Bolagsstyrningsrapport

Folksam Sak är ett kundägt bolag inom Folksam. Att det är kundägt innebär att det inte finns några aktieägare. Det är istället försäkringstagarna som är bolagets ägare. Alla försäkringars grundidé är att dela risker. I Folksam delar vi också vinsten. Överskottet går tillbaka till våra kunder, dels via återinvestering i affären, dels via återbäring.

God bolagsstyrning, enligt svensk kod för bolagsstyrning, handlar om att säkerställa att bolag sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt. Förtroendet hos lagstiftare och i samhället för att bolag agerar ansvarsfullt är avgörande för bolagens frihet att förverkliga sina strategier för att skapa värde. En övergripande målsättning med Folksams bolagsstyrning – förutom att den ska överensstämma med bolagets vision och etiska principer – är att säkerställa en bra avkastning för Folksams kunder.

Förutom att verka för en god intern bolagsstyrning agerar Folksam aktivt genom extern bolagsstyrning. Folksam påverkar bolag, genom sina placeringar, för att tillvarata kundernas gemensamma intressen i ägarfrågor. Folksam anser att en aktiv bolagsstyrning, såväl internt som externt, ger en ökad avkastning och bidrar till en långsiktigt god utveckling.

Styrelsen ansvarar ytterst för bolagets organisation och för förvaltningen av dess angelägenheter. Det är styrelsen som ansvarar för bolagets interna styrning och kontroll och som ansvarar för att det finns en policy och en organisation för det operativa arbetet kring detta.

Styrande regelverk

Styrelsen är ytterst ansvarig för regelefterlevnaden i bolaget. Det operativa ansvaret är delegerat till verkställande direktören (vd).

Externa regler

Bolagsstyrningen i Folksam Sak utgår från lagstiftning (främst försäkringsrörelselagen), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd samt olika rekommendationer såsom Svensk kod för bolagsstyrning (koden).

Koden, senast reviderad den 1 december 2016, utgör basen för en ökad självreglering inom näringslivet och vänder sig i första hand till bolag noterade på en reglerad marknad i Sverige. Koden är i första hand skriven för aktiebolag, men är också relevant för bolag som Folksam med ett spritt ägar- och allmänintresse. Koden bygger på principen ”följ eller förklara”. Företag som tillämpar koden kan avvika från enskilda regler, men ska då lämna förklaringar till avvikelserna. Folksam tillämpar koden från och med 2007 och en avvikelse förekommer. Bolagets revisorer granskar inte bolagets halvårs- eller niomånadersrapport. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att bolaget inte är ett aktiemarknadsbolag och med syftet att begränsa kostnaderna för försäkringstagarna.

Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna trädde i kraft 2016. Folksam påbörjade anpassningen redan 2009.

Interna regelverk

Utöver de externa regelverken finns interna styrande regelverk som fastställts av stämma, styrelse eller vd. Styrande regelverk kan utgöras av policy, riktlinje eller instruktion. En översyn har skett av dessa med anpassning till nya krav enligt Solvens II-regelverket. Företagsstyrningssystemet formaliseras främst genom företagsstyrningspolicyn och företagsstyrningsriktlinjerna. Därtill tillkommer ett antal andra interna styrdokument i form av planerande dokument respektive styrande regelverk. Strävan är att ha så få interna styrdokument som möjligt. Exempel på planerande dokument är affärsplanen och planen för riskkontroll.

Regelverken genomgår en årlig översyn och uppdateras löpande vid behov. En compliance officer finns utsedd för bolaget och ansvarar för den årliga regelverksgenomgången. Alla styrande regelverk har en utsedd regelverksägare och minst en regelverksspecialist.

Exempel på interna regelverk:
Bolagsordningen anger, tillsammans med lagstiftningen, verksamhetens ramar och ger en beskrivning av bolaget och hur det ska styras. Stämmans sammansättning samt ansvar framgår av bolagsordningen. Beslut om ändring av bolagsordningen sker på stämman. Ett beslut att ändra bolagsordningen är, i enlighet med försäkringsrörelselagen, giltigt om två tredjedelar av samtliga röstande förenat sig om det.

”Styrelsen för Folksam Sak har ett svårt men mycket viktigt uppdrag i att i varje beslut värna om kundernas trygghet. Vi har en engagerad styrelse som tar sin uppgift på största allvar. Oavsett om det handlar om strategiska eller styrningsrelaterade frågor söker styrelsen ständigt efter möjligheter till förbättringar. Styrelsearbetet följer också en väletablerad ordning med god arbetsfördelning och fungerande rutiner för utvärdering.”

Karl-Petter Thorwaldsson
Styrelseordförande
Folksam Sak

I *arbetsordning för styrelsen* tydliggörs styrelsens respektive styrelseordförandens ansvar. Här finns även regler för styrelsens utskott samt regler kring dessas sammanträden och sammansättning. Styrelsen beslutar även om instruktion för verkställande direktören.

Den av styrelsen fastställda *företagsstyrningspolicyn* omfattar områden som företagsstyrningssystem, strategi- och affärsplanering, riskhanteringssystem, internkontrollsystem, intressekonflikter, externrapportering, kontinuitet och säkerhet etc.

Bland övergripande regelverk som fastställs av styrelsen ingår även *etiska regler*, *konkurrenspolicy*, *försäkringspolicy*, *kapitalhanteringspolicy*, *ersättningspolicy* med flera.

Struktur bolagsstyrning

Bilden nedan visar strukturen för de övergripande styrande organen i Folksam Sak; stämma, styrelse och vd (tillika koncernchef). Eftersom Folksam Sak är ett kundägt bolag finns det inte några aktieägare. På stämman företräds kunderna av fullmäktigeledamöter. Folksam Sak tillämpar därför kodens bestämmelser om aktieägare på fullmäktigeledamöterna.

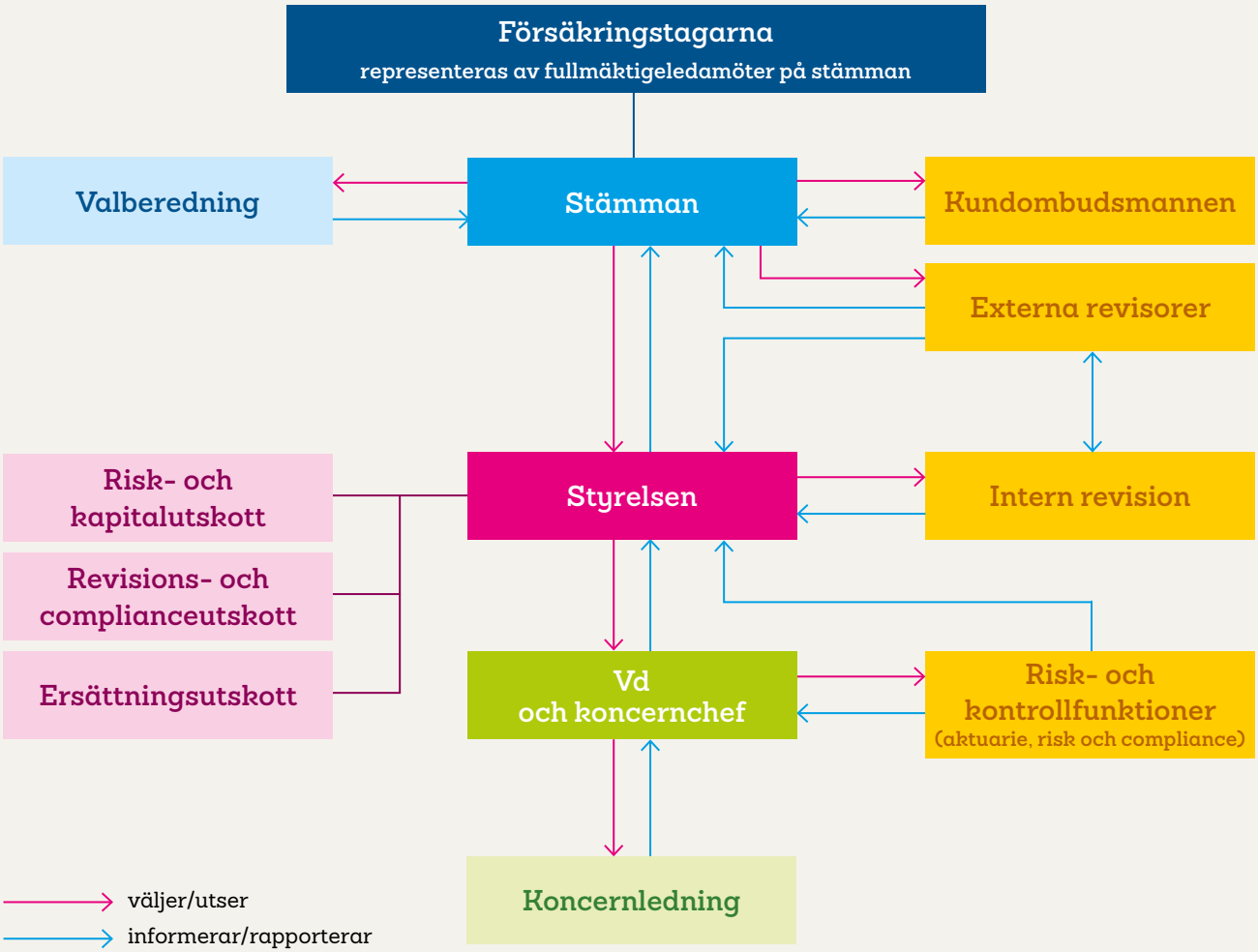

Stämma

Folksam Saks högsta beslutande organ är stämman. Enligt bolagsordningen är försäkringstagarna i Folksam Sak delägare. Försäkringstagarnas inflytande i form av rösträtt, yttranderätt och förslagsrätt utövas på stämman genom särskilt valda fullmäktigeledamöter. Ledamöterna utses dels av de organisationer som företräder försäkringstagarna och dels genom direktval av försäkringstagarna (där valet genomförs av särskilt utsedd valanordnare). Folksam Sak har totalt 80 fullmäktigeledamöter och mandatfördelningen baseras på antal försäkringstagare, premievolym och strategisk betydelse för respektive kundgrupp och finns reglerad i bolagsordningen.

Enligt bolagsordningen ska ordinarie stämma hållas årligen under andra kalenderkvartalet. Under 2016 hölls stämman den 14 april i Stockholm. Stämman fastställer resultat- och balansräkningar, tar beslut om disposition av resultat samt beviljar styrelseledamöterna och verkställande direktören ansvarsfrihet för verksamhetsårets förvaltning. Stämman beslutar om val av styrelseledamöter, styrelseordförande samt revisorer. Stämman fastställer även arvoden för dessa. Principer för ersättning och anställningsvillkor för verkställande direktören och övriga ledamöter i Folksams ledningsgrupp fastställs också av stämman. Mer information om stämman finns på www.folksam.se

Mandatfördelning Folksam ömsesidig sakförsäkrings stämma

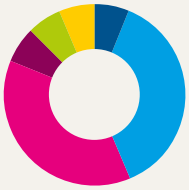

Fackliga organisationer (LO, TCO och Sacoförbund)	30
Arbetsgivare	5
Pensionärer	5
Direktval	5
Riksidrottsförbundet	5
Kooperativa organisationer (KF, HSB och Riksbyggen)	30

Valberedning

Valberedningen är stämmans organ med uppgift att bereda stämmans beslut i val- och arvodesfrågor i enlighet med bolagsordningen. Denna ska bestå av fyra ledamöter, vilka utses av ordinarie stämma för en mandatperiod på ett år. Dess sammansättning och den process som ska tillämpas för arbetet regleras i en instruktion för valberedningen.

Valberedningens huvudsakliga uppgift är att utarbeta förslag till val av stämmoordförande, styrelseledamöter och styrelseordförande. Förslag ska även lämnas på val av valanordnare (med ansvar för direktval till stämman) revisorer, lekmannarevisorer och kundombudsman. Vidare ska förslag lämnas på ersättningar till stämmoordförande, fullmäktigeledamöter, styrelsens ordförande och vice ordförande, styrelseledamöter, ledamöter i styrelsens utskott, valanordnare, revisorer/revisionsbyrå och lekmannarevisorer.

Fullmäktigeledamöter och de organisationer som utser dessa får nominera styrelseledamöter till valberedningen. Information om detta finns på www.folksam.se.

Valberedning vald fram till och med 2017 års stämma; Ella Niia (ordförande), Torbjörn Bredin, Tommy Ohlström, Robert Söderhjelm.

Styrelse

Stämman utser styrelsen som ansvarar för bolagets övergripande organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter inom de ramar som stämman och externa regelverk ger. I ett kundägt bolag som Folksam Sak företräder styrelseledamöterna försäkringstagarna både som ägare och kunder. Folksam Saks styrelse har tolv ledamöter inklusive styrelseordförande. Härutöver utses arbetstagarrepresentanter. Information om styrelseledamöter valda av stämman 2016 framgår i avsnittet ”Uppgifter om styrelsens ledamöter valda vid stämman 2016”.

I valberedningens arbete med förslag till styrelseledamöter beaktas den samlade kompetens och erfarenhet som svarar upp mot bolagets totala behov. För Folksam Sak ska styrelsen exempelvis ha kompetens inom områden som: försäkrings- och finansmarknad, affärsstrategier och affärsmodeller, företagsstyrning, finansiell analys, aktuariell analys, regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten samt kundkännedom. Valberedningen ska utöver kravet på mångsidighet och bredd i styrelsen eftersträva en jämn könsfördelning. Vid stämman 2016 valdes fem kvinnor samt sju män till Folksam Saks styrelse.

Styrelsen fastställer årligen dels en arbetsordning, dels en så kallad strategisk dagordning. Syftet med dessa handlingar är att skapa ett effektivt styrelsearbete genom att bland annat bestämma när under året olika ämnesområden ska behandlas.

Styrelsens övergripande uppgift är att för kundernas räkning förvalta bolagets angelägenheter. Styrelsen ska bland annat se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Vidare ska styrelsen fortlöpande kontrollera bolagets ekonomiska situation vilken regelbundet ska rapporteras till styrelsen. Det är styrelsen som utser bolagets vd samt vice vd.

Styrelsens arbete

Under året hölls åtta styrelsemöten. Ledamöterna hade därutöver kontakter via e-post och telefon. Styrelsens utskott; risk-och kapitalutskottet, revisions- och complianceutskottet samt ersättningsutskottet, hade fem, sex respektive fyra sammanträden under 2016. Utskottsledamöterna hade därutöver kontakter via e-post och telefon. Inför varje ordinarie sammanträde har styrelsen fått en skriftlig rapport av vd, vilken behandlat viktiga händelser i Folksam, men också i branschen i övrigt.

I enlighet med en strategisk dagordning har styrelsen under året bland annat behandlat följande: kontinuerligt följt upp förverkligandet av ett antal strategiska mål, finansiella rapporter, kvartalsrapporter, affärsplan, budget och prognosrapporter, Solvens II-rapportering, genomgång av dotterföretagens verksamheter och ekonomi, omvärlds- och konkurrentanalyser, intressekonflikter, aktuarierapporter, compliancerapporter, riskrapporter, internrevisionsrapporter, fastställt ett återförsäkringsprogram, genomfört en årlig regelverksgenomgång av samtliga av styrelsen fastställda regelverk, fastställt ett belöningsprogram samt sammanträffat med den externa revisorn.

På samtliga ordinarie styrelsemöten finns tid avsatt för fördjupning. Det kan dels utgöras av de fasta temaområden som styrelsen fastställt, dels av adhoc anmälda fördjupningsfrågor under året. I syfte att få tillfälle att diskutera strategiska och framåtblickande frågor mer ingående genomför styrelsen under året även ett tvådagarsseminarium. Ett avsnitt omfattade genomgång av bolagets verksamhet från ett kund- och affärsperspektiv som syftade till att ge inblick i de olika affärernas verksamheter, hur de ser ut idag och framtida scenarier. Stående punkter på seminariet är finansmarknaden, Folksams övergripande strategi samt omvärlds- och nulägesanalys. Specifika ämnen 2016 behandlade ”strategiskt hållbarhetsarbete – från vision till handling” respektive ”bolagsstruktur och tjänstepensionsdirektivet”. I september och oktober hölls vid tre olika tillfällen en utbildning för styrelseledamöter i bolag inom Folksam. Utbildningen behandlade nya lagregler för revisorer och revision och det styrelseansvar som följer av dessa regler. Årligen hålls även en gemensam styrelseutbildning för nyvalda styrelseledamöter i moderföretagen samt i försäkringsdotterföretagen. Styrelsen har under året fått fortsatt utbildning inom Solvens II.

Under november 2016 hölls ett möte för samtliga styrelseordföranden inom Folksam Sak-gruppen för att åstadkomma en bättre samverkan med dotterföretagen vad gäller ORSA-processen (egen risk och solvensbedömning) där föreslagna scenarier och efterföljande resultat diskuterades. Genomgång skedde även av de kapitalkvoter som under året rapporterats till Finansinspektionen. Samtliga ordföranden i risk- och kapitalutskott, för de bolag som har detta, deltog också. Dessa ordförandemöten kommer att hållas två gånger per år.

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska styrelsen årligen utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla dess arbetsformer och effektivitet. En sådan utvärdering har under november genomförts i form av en webbenkät. Utvärderingen omfattar områden som: ”kunskap och kompetens” (dels avseende styrelsen som helhet, dels avseende de enskilda ledamöterna), ”styrelsearbete och möten” samt ”roller och samarbeten”. Resultatet rapporterades och diskuterades på styrelsemötet i december. Rapporten delgavs därefter även valberedningen.

Styrelsens arbetsfördelning

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska en bolagsstyrningsrapport innehålla uppgifter om det finns, alternativt saknas, en särskild arbetsfördelning i styrelsen. Styrelsen kan inte delegera sitt ansvar men den kan utse utskott som bereder frågor inom ett visst område. Utskottens sammansättning, ansvar och befogenheter med mera regleras i styrelsens arbetsordning.

Risk- och kapitalutskott

Utskottet bistår styrelsen i dess arbete med riskhantering, solvenskrav och kapitalbehov och bidrar därigenom till att utveckla bolaget och gruppens samlade hantering av nämnda områden.

Utskottet bedömer löpande bolagets och gruppens samlade riskbild samt utfallet av risktagandet och inför styrelsens beslut:

- lämnar rekommendationer och åtgärdsförslag för bolagets och gruppens risk- och kapitalstyrning
- bedömer och lämnar förslag på processer, metoder och modeller gällande risk- och kapitalfrågor
- utvärderar bolagets och gruppens egen risk- och solvensbedömning
- utvärderar alternativa scenarios relaterade till bolagets och gruppens egna risk- och solvensbedömning
- bedömer förslag till återförsäkringsprogram
- bereder styrande regelverk; placeringspolicy, försäkringspolicy samt relevanta delar av företagsstyrningspolicy

Utskottet består av tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Ledamöter är: Eva Nordmark (ordförande), Karin Mattsson-Weijber och Bo Jansson. Vid mötena närvarar även vd, chefen för Ekonomi och finans tillika CFO, chefen för Risk och compliance, chefen för Kapitalförvaltning, chefen för Aktuariefunktionen, chefen för Återförsäkring samt ansvarig för Affärs- och kapitalplanering.

Revisions- och complianceutskott

Utskottets huvudsyfte är att bistå styrelsen i att fullgöra dess skyldigheter och ansvar för den finansiella rapporteringen samt den interna styrningen och kontrollen för moderbolaget samt för dotterbolagen.

På uppdrag av styrelsen har utskottet följande uppgifter, att:

- säkerställa den finansiella rapporteringen,
- bedöma den interna styrningen och kontrollen inklusive riskhanteringen,
- bedöma regelefterlevnaden,
- utvärdera kvaliteten på extern- samt internrevision.

Utskottet består av tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Ledamöter är: Ulf Andersson (ordförande), Leif Linde och Karin Mattsson-Weijber. Vid mötena närvarar även vice vd, chefen för Internrevision, chefen för Risk- och compliance samt CFO. Även externrevisorn deltar vid vissa möten.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet är gemensamt för Folksam Sak och Folksam Liv med ledamöter från båda styrelserna. Utskottet bereder och lämnar till respektive bolags styrelse förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för vd och ledamöter i koncernledningen. Utskottet säkerställer att Folksams ersättningspolicy följs upp.

Principerna fastställs av styrelserna och godkänns därefter av respektive stämma. Utskottet lämnar, mot bakgrund av dessa principer, även förslag till respektive styrelse om avtal om lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor för vd och för ledamöterna av koncernledningen. Utskottet beslutar även om lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor för chefen för Internrevision. Vid somliga tillfällen konsulterar vd utskottet i frågor som rör annan personals lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor.

Ledamöter är: Göran Lindblå (ordförande och styrelseledamot i Folksam Liv), Eva-Lis Sirén (styrelseledamot i Folksam Liv) och Ulf Andersson (styrelseledamot i Folksam Sak).

Närvaro på styrelsemöten samt styrelsens utskott 2016					
Namn	Funktion i styrelsen	Styrelsemöte[1]	Ersättnings-utskott[2]	Revisions- & compliance-utskott[3]	Risk- & kapital-utskott[4]
Karl-Petter Thorwaldsson [7]	ordförande	8 av 8	-	-	-
Eva Nordmark [10]	vice ordf.	7 av 8	-	-	4 av 5
Ulf Andersson [9]	ledamot	8 av 8	4 av 4	6 av 6	-
Björn Eriksson [5]	ledamot	5 av 6	-	-	-
Therese Guovelin	ledamot	6 av 8	-	-	-
Bo Jansson	ledamot	7 av 8	-	-	5 av 5
Anders Lago	ledamot	6 av 8	-	-	-
Leif Linde	ledamot	8 av 8	-	6 av 6	-
Eva Lindh	ledamot	8 av 8	-	-	-
Magnus Ling	ledamot	7 av 8	-	-	-
Karin Mattsson Weijber	ledamot	7 av 8	-	6 av 6	5 av 5
Anita Modin	ledamot	7 av 8	-	-	-
Sune Dahlqvist [6]	-	2 av 2	-	-	-
Göran Lindblå [8] [11]	-	-	4 av 4	-	-
Eva-Lis Sirén [11]	-	-	4 av 4	-	-

[1] Totalt 7 ordinarie styrelsemöten (varav konstituerande möte i april) samt 1 extra styrelsemöte
[2] Totalt 4 möten - gemensamt för Folksam Sak och Folksam Liv
[3] Totalt 6 möten
[4] Totalt 5 möten
[5] Invald i april 2016
[6] Avgick i april 2016
[7] Styrelsens ordförande
[8] Ordförande i Ersättningsutskottet
[9] Ordförande i Revisions- och complianceutskottet
[10] Ordförande i Risk- och kapitalutskottet
[11] Styrelseledamot i Folksam Liv

Ersättning till styrelsens ledamöter

Stämman beslutar om styrelsens arvoden vilka består av dels ett årsarvode, dels ett sammanträdesarvode

Årsarvoden beslutade av stämman 2016:

Styrelseordförande	175 000 kr
Vice styrelseordförande	98 000 kr
Övriga styrelseledamöter	70 000 kr
Ledamöter i Risk- och kapitalutskott	42 000 kr
Ledamöter i Revisions- och complianceutskott	42 000 kr
Ledamöter i Ersättningsutskott	33 000 kr

Sammanträdesarvoden beslutade av stämman 2016:

för samtliga ovan	7 000 kr

Styrelse Folksam Sak

Bakre raden från vänster

Leif Linde
Magnus Ling
Kerstin Kujala, personalrepresentant
Mikael Carlsson, personalrepresentant
Karl-Petter Thorwaldsson, ordförande
Therese Guovelin
Ulf Andersson
Ann-Louise Andersson, personalrepresentant
Eva Lindh

Främre raden från vänster

Anders Lago
Eva Nordmark
Anita Modin
Björn Eriksson

Frånvarande

Bo Jansson
Karin Mattsson Weijber

Uppgifter om styrelsens ledamöter valda vid stämman 2016

Karl-Petter Thorwaldsson

Styrelseordförande. Invald: 2013. Född: 1964
Ordförande LO
Övriga styrelseuppdrag: Ledamot av socialdemokraternas partistyrelse och verkställande utskott. Bitr. ordförande Internationella fackliga samorganisationen. Ledamot Europafackens styrelse. Ledamot Nordiska fackliga samorganisationens styrelse. Ledamot i regeringens jämställdhetsdelegation i arbetslivet. Ledamot i programkommission Socialdemokraterna
Bakgrund: Ombudsman IF Metall. Informationschef Socialdemokr. Sakkunnig i Statsrådsberedningen. Förbundsordförande SSU. Styrelseledamot Internationella fackliga samorganisationen. Styrelseledamot Fryshuset. Styrelseledamot KF/KF Media. Styrelseledamot Konsumentföreningen Stockholm. Vice president IFWEA (ABF-internationalen). Styrelseordförande Levande Historia. Ensamutredare i Föräldraförsäkr. Ledamot Förvaltningsstiftelsen UR, SVT, SR. Ordf. Nordiska FHSK i Genève. Ordförande ABF. Sakkunnig i svenska kommittén FNs sociala toppmöte i Köpenhamn. Ordförande Storstadskommittén parlamentarisk utredning. VU-ledamot IUSY. Ledamot regeringens barn- och ungdomsdelegation. Ledamot kommunfullmäktige Växjö. Ledamot Växjöhem

Eva Nordmark

Vice ordförande. Invald: 2015. Född: 1971
Ordförande TCO
Övriga styrelseuppdrag: Ledamot Europafackets styrelse. Ledamot Nordens fackliga samorganisations styrelse. Suppleant Internationella fackliga samorganisationens styrelse (IFS). Ordförande Luleå tekniska universitet. Ordförande Folksam Saks Risk- och kapitalutskott
Bakgrund: Ledamot Framtidskommissionen. Förbundsordförande SKTF (numera Vision). Styrelseledamot Samhall. Styrelseledamot Folksam Liv. Ordförande TCO-rådet Norrbotten. Riksdagsledamot Sveriges riksdag (S). Ledamot Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund förbundsstyrelse, ordförande SSU Norrbotten. Styrelseledamot Luleå tekniska universitet. Adjungerad ledamot i Socialdemokratiska partidistriktets styrelse Norrbotten. Ledamot kommunfullmäktige, kommunstyrelse, Byggnadsnämnden, Fritidsnämnden Luleå kommun. Verksamhetschef SKTF-centret Luleå

Ulf Andersson

Styrelseledamot. Invald: 2009. Född: 1965
Ekonomichef IF Metall
Övriga styrelseuppdrag: Förtroendevald revisor LO. Förtroendevald revisor IndustriAll Global. Ordförande Folksam Saks Revisions- och compliance-utskott. Ledamot Folksams Ersättningsutskott
Bakgrund: Ekonomichef/redovisningschef Wedins Norden AB. Skatterevisor/skattehandläggare Skatteverket. Revisor (förtroendeuppdrag) AFA Försäkring. Styrelseledamot Folksam LO Fondförsäkrings AB. Civilekonom Handelshögskolan Umeå

Björn Eriksson

Styrelseledamot. Invald: 2016. Född: 1945
Ordförande Riksidrottsförbundet
Övriga styrelseuppdrag: Styrelseordförande Riksidrottsstyrelsen. Styrelseordförande GIH Högskola. Styrelseordförande Säkerhets-Branschen. Styrelseordförande Tidningsutgivarnas Sociala trygghetsfond. Styrelseordförande Björn E Consulting AB.
Bakgrund: Enmansutredningsuppdrag (SOU) avseende rymningar från fängelser, invandrarföretagande, ensamkommande flyktingbarn och huliganism inom idrott. Landshövding i Östergötland. Styrelseledamot, President/vice president samt hederspresident Interpol. President, styrelseledamot World Customs Org. Rikspolischef/högsta chef för Säkerhetspolisen Rikspolisstyrelsen. Generaltulldirektör, chef kustbevakningen Tullverket. Vice riksbankschef, opolitisk budgetchef Budgetavdelningen samt kanslisekreterare, budgetchef Sekretariatet för ekonomisk planering Finansdepartementet. Sekreterare till direktionen, ansvarig för upplåning Sparbankernas Bank. Civilekonomexamen Handelshögskolan Stockholm. Hedersdoktor vid filosofiska fakulteten Linköpings universitet

Therese Guovelin

Styrelseledamot. Invald: 2015. Född 1964
Förste vice ordförande LO
Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot LO. Styrelseordförande LO-TCO rättsskydd. Styrelseordförande Mediehuset AB. Styrelseledamot Arenagruppen. Styrelseledamot Campus Bommersvik AB. Styrelseledamot World Skills Sweden. Styrelseledamot Europafacket. Styrelseledamot SAMAK. Suppleant Socialdemokraternas verkställande utskott samt Partistyrelse. Styrelseledamot Tankesmedjan Tiden
Bakgrund: Förbundsordförande Hotell- och restaurangfacket (HRF). Ordförande EFFAT (Europeiska fackliga federationen för livsmedelsarbetare, lantarbetare och hotell- och restaurangarbetare). Styrelseledamot LO-TCO rättsskydd. Ombudsman HRF. Vice ordförande RFSL. Ledamot Marks kommunfullmäktige (S). Göteborgs arbetares folkhögskola (GAF). Tre år Turist- och hotellskola

Bo Jansson

Styrelseledamot. Invald: 2014. Född: 1952
Senior advisor Lärarnas Riksförbund
Övriga styrelseuppdrag:
Ledamot Europeiska Ekonomiska och Sociala kommittén (EESK). Styrelseledamot Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco). Ledamot Folksam Saks Risk- och kapitalutskott
Bakgrund: Förbundsordförande Lärarnas Riksförbund. Styrelseledamot Omställningsfonden. Styrelseledamot Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR). Styrelseledamot Svenska Lärarförsäkringar AB. Styrelseordförande Förvaltningsaktiebolaget LUNA AB. Adjunkt Stockholms stad. Styrelseledamot Förvaltningsaktiebolaget LUNA AB. Styrelseordförande LR Skoltema AB. Styrelseledamot LR Skoltema AB. Styrelseledamot Nordiska Lärarorganisationers Samråd (NLS). Styrelseledamot European Trade Union Committee for Education (ETUCE). Ledamot förbundsstyrelsen Lärarnas Riksförbunds arbetsutskott. Förste vice resp. andre vice förbundsordf. Lärarnas Riksförbund. Biträdande kommunombud, huvudskyddsombud och vice distriktsordförande Lärarnas Riksförbunds kommun- och distriktsförening Stockholm. Lärarutbildning Lärarhögskolorna Stockholm och Uppsala. Studier i historia, statskunskap, nationalekonomi, sociologi, geografi och filmvetenskap Stockholms och Uppsala universitet

Anders Lago

Styrelseledamot. Invald: 2013. Född: 1956
Förbundsordförande HSB Riksförbund
Övriga styrelseuppdrag:
Styrelseordförande HSB Projektpartner AB. Styrelseordförande Tom Tits Experiment. Vice ordförande Stockholms stadsmission styrelse. Styrelseledamot We Effect. Styrelseledamot Berättarministeriet
Bakgrund: Kommunstyrelsens ordförande Södertälje kommun. Styrelseordförande Telge koncernen. Styrelseledamot Sveriges Kommuner och Landsting. Styrelseledamot Kommunförbundet Stockholms län. Styrelseordförande Svensk Vatten. Utredare Arbetsmarknadsdepartementet Sveriges regering. Konsultverksamhet Tjänsteutveckling AB. Studier i statsvetenskap/ nationalekonomi/statistik, Stockholms universitet

Leif Linde

Styrelseledamot. Invald: 2010. Född: 1955
Verkställande direktör Riksbyggen
Övriga styrelseuppdrag: Styrelseordförande arbetsgivarföreningen KFO. Styrelseordförande Vår Gård Saltsjöbaden AB. Ledamot Folksam Saks Revisions-och complianceutskott
Bakgrund: Förbundsdirektör KF. Vd och föreningschef Konsumentföreningen Svea. Generaldirektör Ungdomsstyrelsen. Sakkunnig Näringsdepartementet. Partisekreterare Socialdemokraterna. Förbundssekreterare ABF. Förbundssekreterare SSU-förbundet. Ungdomssekreterare LO. Facklig funktionär SSU-förbundet. Ombudsman LO-sektionen i Karlstad. Ombudsman Värmlands SSU-distrikt

Eva Lindh
Styrelseledamot. Invald: 2014. Född: 1971
Socionom
Övriga styrelseuppdrag: Riksdagsledamot Civilutskottet, Sveriges riksdag. Kommunfullmäktige Linköpings kommun.
Bakgrund: Kommunalråd och ledamot kommunstyrelsen Linköpings kommun. Ordförande äldrenämnden Linköpings kommun. Styrelseledamot Sveriges European Cities Against Drugs samt Healthy Cities Sverige. Skolkurator Norrköpings kommun och Linköpings kommun. Styrelseledamot föreningsstyrelsen Konsumentföreningen Svea. Vice ordförande Omsorgsnämnden och Bildningsnämnden Linköpings kommun. Fältsekreterare Finspångs kommun. Socialsekreterare Kinda kommun och Norrköpings kommun. Företagets ekonomi IFL Handelshögskolan. Ledning och strategiskt personalarbete distansutbildning Linköpings universitet. Spanska Universidad de Alcala de Henares. Socionomprogrammet Göteborgs universitet.

Magnus Ling
Styrelseledamot. Invald: 2013. Född: 1960
Generalsekreterare/Vd Svenska Turistföreningen
Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot Svensk Turism AB. Styrelseledamot Skärgårdsstiftelsen. Styrelseledamot Stiftelsen för kunskapsfrämjande inom turism. Styrelseledamot Swedish Lapland Vistors Board
Bakgrund: Styrelseledamot Håll Sverige Rent. Styrelseordförande Select Wellness AB. Vd Industri- och KemiGruppen. Personaldirektör Svenska Statoil AB, SAS och AstraZeneca. Vd Friluftsmagasinet AB. Skidområdeschef Hotell Riksgränsen. Marknadschef Domän Turist AB. Lunds universitet Internationella ekonomlinjen. Universitetet i Kassel Tyskland, Marknadsföring. Reservofficer Officershögskolan Umeå. Kadettskola K4 Arvidsjaur. Plutonbefälsskola Lapplands Jägarregemente

Karin Mattsson Weijber
Styrelseledamot. Invald: 2004. Född: 1972.
Egen företagare
Övriga styrelseuppdrag: Ordförande Ridskolan Strömsholm AB. Ordförande Flyinge AB. Ordförande WCR 2019 Jämtland/Härjedalen AB. Styrelseledamot Wallenstam AB. Styrelseledamot Svenska Hockeyligan AB. Styrelseledamot Astrid Lindgrens Värld AB. Styrelseledamot Frösö Park Fastighets AB. Styrelseledamot Karin Mattsson Weijber AB. Styrelseledamot Mittuniversitetet. Styrelseledamot Fastighetsaktiebolaget Norrtull. Styrelseledamot OK Detaljhandel AB. Styrelseledamot OK Ekonomisk Förening. Styrelseledamot ENGSO. Ledamot Folksam Saks Revisions- och complianceutskott. Ledamot Folksam Saks Risk- och kapitalutskott
Bakgrund: Ordförande Riksidrottsförbundet. Styrelseledamot IQ-initiativet AB. Styrelseledamot Visit Sweden AB

Anita Modin
Styrelseledamot. Invald: 2013. Född: 1939.
Pensionär
Övriga styrelseuppdrag: Borglig vigselförrättare
Bakgrund: Vd Hasseludden konferens och Yasuragi. Vd City Conference Centre Stockholm. Ombudsman och förbundskassör Hotell & Restauranganställdas Förbund. Landstingsledamot. Riksdagsledamot. Vice Ordförande Folkets Hus och Parker. Ordförande Folkets Hus i Stockholm AB. Styrelseledamot Göta Kanal, HSB Riksförbund, HSB Projektpartner, Sparbanken Syd, Turistdelegationen. Styrelseuppdrag: SARA-bolagen, Procordia, 2:a AP-fonden, Stadshypotek och Fonus. Ordförande HSB Stockholm. Ordförande Försäkringskassan Stockholms län. Ordförande Turistdelegationen. Styrelseledamot Folksam ömsesidig livförsäkring. Förtroendevald revisor i Socialdemokratiska partiet SAP. Styrelseordförande i Gershedens Folkets Hus Stödförening. Förtroendevald revisor Stockholm Arbetarkommun. Förtroendevald revisor i Folkets Hus och Parkers Riksorganisation FHP

Risk- och kontrollorganisationen
Inom Folksam följer risk- och kontrollorganisationen en modell med tre ansvarslinjer vilket beskrivs i not 2 avsnitt ”Risk- och kontrollorganisation”.

Utöver de tre ansvarslinjerna utser stämman revisionsbolag och lekmannarevisorer som granskar Folksam Saks årsredovisning inklusive bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vd:s förvaltning (externrevision).

Risk- och kontrollfunktioner
Det finns en organisatorisk enhet som inkluderar en riskfunktion och en compliancefunktion. Vidare finns även en organisatorisk enhet för aktuariefunktionen. Dessa organisatoriska enheter och funktioner är skilda från motsvarande enheter och funktioner i Folksam Liv-gruppen och fristående från den operativa verksamhet som kontrolleras. Funktionerna är underställda vd men har en rättighet att också rapportera till styrelsen.

Risk- och compliancefunktioner
Risk- och compliancefunktionerna är direkt underställda vd. Riskfunktionen ansvarar bland annat för att utveckla och förvalta (normera) riskhanteringssystemet samt stödja första ansvarslinjen i att genomföra riskhantering effektivt. Compliancefunktionen ansvarar bland annat för att övervaka, kontrollera, följa upp och utvärdera regelefterlevnaden i första ansvarslinjen. Vd utser risk manager respektive compliance officer i bolaget. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Chef för risk- och compliancefunktionerna, tillika compliance officer för bolaget, är Magnus Björkman. Risk manager för bolaget är Andreas Kronblad.

Aktuariefunktion
Aktuariefunktionen är direkt underställd vd. Aktuariefunktionen ansvarar bland annat för att samordna de försäkringstekniska beräkningarna och utredningarna. Funktionen ansvarar vidare för att identifiera bristande regelefterlevnad vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar och andra försäkringstekniska beräkningar samt föreslår korrigerande åtgärder. Bolagets aktuariefunktion utgörs av Artur Chmielewski.

Internrevision
Internrevisionen är en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Internrevisionen stödjer bolaget att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat utvärdera företagsstyrningssystemet och verksamheten samt lämna råd och synpunkter på densamma i syfte att på så sätt bidra till att öka effektiviteten i riskhantering, intern kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionen är direkt underställd styrelsen och är fristående från den verksamhet som granskas. Funktionens oberoende innebär att den normalt inte får delta i den operativa verksamheten eller vara involverad i det löpande arbetet med intern kontroll. Internrevisionens arbete bedrivs enligt god sed för internrevision som bland annat framgår av internationella standards, International Professional Practices Framework (IPPF). Internrevisionens uppdrag fastställs av styrelsen och regleras i en instruktion för internrevision. Ulrika Guimaraes är internrevisionschef.

Externa revisorer

Stämman utser en auktoriserad revisor alternativt ett registrerat revisionsbolag för granskning av årsredovisning och räkenskaper samt vd:s förvaltning. För granskning av bolagets verksamhet och interna kontroll utses även tre lekmannarevisorer. Mandatperioden är för samtliga ett år. Stämman 2016 valde KPMG AB som bolagets revisionsbyrå. Därutöver valdes Hans Eklund, Michael Nyqvist och Shoshana Kushner till lekmannarevisorer.

Kundombudsmannen

En kund som är missnöjd med Folksams beslut i ett försäkrings-, sparande- eller skadeärende erbjuds ett snabbt, enkelt och kostnadsfritt omprövningsförfarande. Kundombudsmannen är fristående, ställer höga krav på kvalitet och har rätt att rekommendera ändringar i ärenden som anmälts för prövning. Kundombudsmannen har dessutom rätt att föreslå förbättringar i Folksams försäkrings-, sparande- och skadeverksamhet samt verka som intern remissinstans. Rapportering sker direkt till stämman. Stämman utser Kundombudsman för en period om tre år samt fastställer instruktion för denne. Lars-Ivar Sölvinger är utsedd till Folksams kundombudsman till och med stämman 2019.

Verkställande direktör och koncernledning

Folksam Saks vd, som också är koncernchef i Folksam, är direkt underställd styrelsen. Vd svarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. En skriftlig instruktion som styrelsen fastställer reglerar det ansvar och de befogenheter som gäller för vd. Jens Henriksson är Folksam Saks vd.

Uppgifter om Folksam Saks vd

Jens Henriksson, född 1967, är vd och koncernchef i Folksam sedan 1 september 2013.

Nuvarande uppdrag

- Vd i Folksam Liv
- Styrelseordförande: KPA AB
- Styrelseledamot: Alka (Danmark), Svensk Försäkring, Ellevio AB
- Ordförande i Swedbanks valberedning
- Ledamot: Stockholms Handelskammare förtroenderåd, SNS förtroenderåd, Saco:s chefsråd, CAIM och IIF

Tidigare anställningar

- NASDAQ OMX Stockholm AB: Vd och börschef
- Swedbank: Global Head Bank Relations
- Internationella Valutafonden (IMF): Exekutiv direktör och styrelseledamot, Washington, DC
- Bruegel: Senior Policy Fellow, Bryssel
- Finansdepartementet: Statssekreterare, Planeringschef, Politiskt sakkunnig
- Arbetet: Ledarskribent

Tidigare uppdrag

- Bommersvik AB, styrelseordförande
- FIH Holding (Danmark), styrelseledamot
- PF1 A/S, styrelseledamot
- Kommittén om översyn av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande, ordförande
- SIFR (Swedish Institute for Financial Research), styrelseledamot
- Svenska Dagbladet, kolumnist
- Svenska Spel AB, styrelseledamot
- Fokus, kolumnist
- European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) och IMF, Alternate Governor Sweden
- OECD, medlem Working Party 3
- EU Economic and Financial Committée (EFK), medlem

Utbildning

- Fil. lic. nationalekonomi Stockholms Universitet 2012
- Civilekonom Lunds Universitet 1993
- Civilingenjör i elektroteknik och reglerteknik Lunds Tekniska högskola 1992

Jens Henriksson har inga aktieinnehav i företag som Folksam har betydande affärsförbindelser med.

Operativ organisation

Folksam Sak har en gemensam ledningsgrupp tillsammans med Folksam Liv benämnd koncernledningen. Vd utser de ledamöter som ingår i denna och som ansvarar för olika delar av verksamheten.

I och med att Folksam har en gemensam operativ organisation är vissa funktioner gemensamma med andra bolag inom Folksam.

Folksams affärsverksamhet är sedan den första september 2016 organiserad i två affärsområden vilka omfattar produkter inom moderföretagen; affärsområde Privat samt affärsområde Partner och kollektivavtal. Affärssegmenten inkluderar utöver respektive affärsområde även dotterföretag. Frågor rörande den gemensamma organisationen behandlas i Folksams Bolagsforum, vilket förutom ledamöter i koncernledningen även omfattar verkställande direktörer i de dotterföretag som är parter i Folksams Multipartsavtal (ett avtal avseende organisatorisk samverkan mellan bolag inom Folksam Sak-gruppen och bolag inom Folksam Liv-gruppen).

Affärsområde Partner och kollektivavtal ansvarar för att hantera och utveckla den affär som avser försäkring riktad mot kollektivavtalsparterna på den svenska arbetsmarknaden samt för att hantera och utveckla den affär som avser partnersamarbete. I nära samverkan med affärspartner ska erbjudanden utvecklas där försäkringslösningar tillhandahålls under Folksams varumärken, co-brandat med partnern eller under så kallat vitt varumärke.

Affärsområde Privat ansvarar för att hantera och utveckla den affär som avser individuell försäkring riktad mot privatpersoner och företag Liv.

Därutöver finns åtta centrala enheter. Den övergripande organisationen, med bland annat affärsområden och centrala enheter, fastställs i företagsstyrningspolicyn, medan ansvarsområden för dessa framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. För dotterföretagen finns dessutom ägardirektiv formulerade, vilka anger i vilken riktning ägaren önskar att respektive bolag ska styras och ledas.

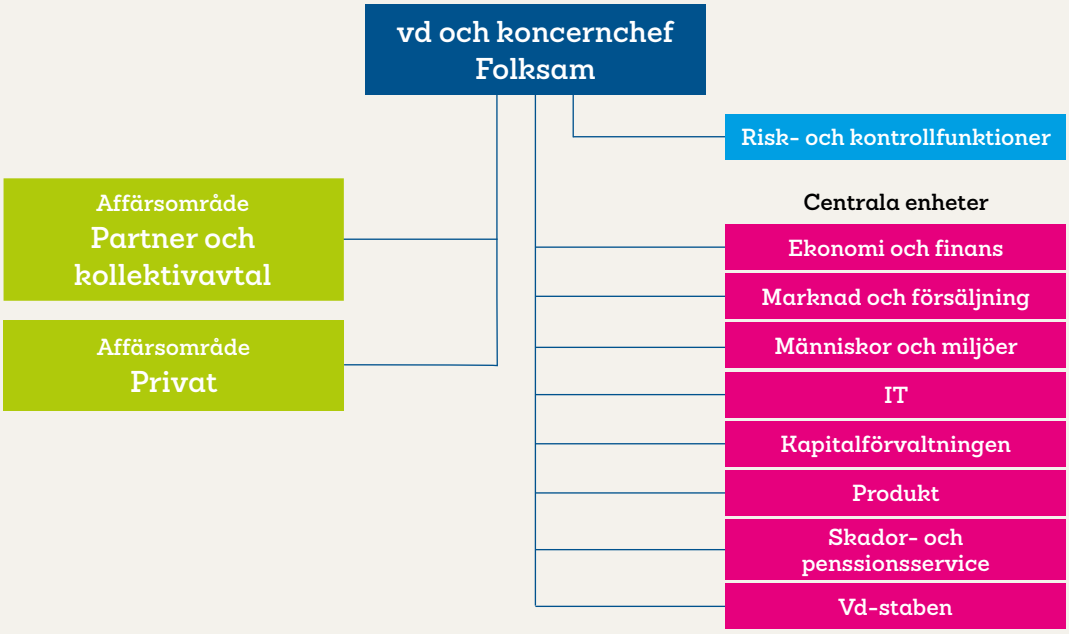

Förändringar i koncernledningen 2016

Per den första september genomfördes en omorganisation i Folksam för att skapa större kundfokus med en effektivare och tydligare organisation. Bland annat skedde en sammanslagning av två affärsområden till affärsområde Partner och kollektivavtal. Affärsområde Privat delades i två delar: Marknad och försäljning samt Privat affär. Det genomfördes även förändringar bland enheterna.

I samband med omorganisationen skedde även förändringar i Koncernledningen:

Ylva Wessén tillträdde per första september som chef för Vd-staben och efterträdde då Tomas Norderheim som sedan gick i pension vid årsskiftet. Styrelserna i Folksam Liv samt Folksam Sak utnämnde Ylva till ny vice vd och ställföreträdande koncernchef i Folksam.

I och med sammanslagningen av affärsområdena Partner samt Kollektivavtalad affär utsågs *Elisabeth Sasse* till chef för det nya affärsområdet Partner och kollektivavtal. Elisabeth var innan dess chef för affärsområde Partner samt tillförordnad chef för affärsområde Kollektivavtalad affär.

Jesper Andersson efterträdde Torbjörn Eckerdal som chef för affärsområde Privat då Torbjörn gick i pension vid årsskiftet. Jesper var tidigare vd för Folksam Saks dotterföretag Tre Kronor Försäkring AB. Till chef för den nya enheten Marknad och försäljning utsågs *Per Ardehed*, tidigare chef för Försäljning inom affärsområde Privat.

Förre chefen för Produkt, *Daniel Eriksson*, slutade inom Folksam den 15 augusti för en ny roll som vd i Sörmlands Sparbank. *Tomas Norderheim* utsågs till tillförordnad produktchef.

Ekonomidirektör (CFO) *Pia Marions* valde under oktober att lämna Folksam varvid *Daniel Barr* tillträdde som tillförordnad i denna roll. Den andra december tillträdde *Britta Burreau* som vd för KPA Pension varvid *Mia Liblik* entledigades som tillförordnad vd.

Förändringar i koncernledningen 2017

Under december utsågs Daniel Barr till ny produktdirektör, Jesper Andersson till ny ekonomidirektör (CFO) samt Anna-Karin Laurell till ny chef för affärsområde Privat. Förändringen gäller från och med den första januari 2017 förutom för Anna-Karin Laurell som tillträder den 15 januari 2017.

Koncernledning - sammansättning per februari 2017

Jens Henriksson
vd och koncernchef (CEO)
född 1967
anställd 2013
i denna befattning sedan 2013

Ylva Wessén
chef Vd-staben och vice vd
född 1970
anställd 2007
i denna befattning sedan 2016

Elisabeth Sasse
chef Affärsområde Partner
och kollektivavtal
född 1966
anställd 2011
i denna befattning sedan 2016

Gunnar Fröderberg
chef IT (CIO)
född 1953
anställd 2008
i denna befattning sedan 2008

Jesper Andersson
ekonomidirektör (CFO)
född 1977
anställd 2000
i denna befattning sedan 2017

Daniel Barr
chef Produkt
född 1962
anställd 2014
i denna befattning sedan 2017

Harriet Pontán
chef Människor och miljöer
född 1953
anställd 2005
i denna befattning sedan 2005

Michael Kjeller
chef Kapitalförvaltning
född 1964
anställd 1998
i denna befattning sedan 2007

AnnKristine Wuopio-Mogestedt
chef Skador och pensionsservice (CCO)
född 1961
anställd 1988
i denna befattning sedan 2006

Per Ardehed
chef Marknad och försäljning
född 1967
anställd 1993
i denna befattning sedan 2016

Britta Burreau
vd KPA Pension
född 1964
anställd 2016
i denna befattning sedan 2016

Anna-Karin Laurell
chef Affärsområde Privat
född 1963
anställd 2017
i denna befattning sedan 2017

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen 2016

Intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen, IKFR, är en process som involverar alla företag i gruppen, både styrelse, ledning och medarbetare. Målsättningen med IKFR är att den finansiella rapporteringen ska vara tillförlitlig och i överensstämmelse med lag, gällande redovisningsregler och andra krav som ställs på företaget. IKFR utgår från det ramverk som har tagits fram av The Committee of Sponsoring Organisations of the Threadway Commission "COSO". Ramverket delas in i fem områden som beskrivs nedan och omfattar kontrollmiljö, riskbedömning, kontroller, information och kommunikation samt uppföljning.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör grunden för IKFR och är central för hur risker identifieras och hanteras baserat på den kultur och de värderingar som styrelse och ledning etablerat. Folksams kultur och värderingar har sin utgångspunkt i att företaget ägs av sina kunder och att målsättningen är att de ska vara branschens mest nöjda kunder. Företaget eftersträvar både affärsmässighet samt ordning och reda. Med affärsmässighet avses bland annat att det ska finnas tydliga mål och strategier. Med ordning och reda avses att företaget ska ha god intern styrning och kontroll. Kontrollmiljön utgörs även av tydliga ansvarsområden och roller. Arbetet med risk och kontroll följer en modell med tre ansvarslinjer. Information om företagets övergripande organisationsstruktur inklusive beskrivning av de tre ansvarslinjerna finns i avsnittet "Risk- och kontrollorganisationen".

Styrande regelverk

Ansvar och roller i den finansiella rapporteringen, samt redovisningsprinciper, fastställs i styrande regelverk. Som stöd för intern styrning och kontroll finns också styrande regelverk. Det finns en etablerad process för att årligen uppdatera de styrande regelverken som beslutas av styrelse och vd. De styrande regelverken publiceras därefter på intranätet.

Ramverk för intern kontroll

Ett företagsövergripande ramverk för intern kontroll håller på att införas där den finansiella rapporteringen ingår. Ramverket syftar bland annat till att utvärdera om den finansiella rapporteringen är tillförlitlig genom att identifiera risker och kontroller i väsentliga processer och därefter regelbundet följa upp att dessa fungerar som avsett.

Riskbedömning

Halvårsvis genomförs självutvärdering av risker, per bolag, affärsområde och enhet. Risker avseende den finansiella rapporteringen ingår i analysen. Det är chefen för respektive verksamhetsområde som är ansvarig för att genomföra självutvärderingen med stöd från riskfunktionen. Självutvärdering av risker innebär att identifiera risker och att bedöma vilken påverkan en risk kan få, sannolikheten för att den ska inträffa samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera risken.

Kontroller

Riskåtgärder och kontroller

Åtgärdsplaner ska tas fram för alla de risker som verksamheten vill hantera genom förebyggande aktiviteter. Åtgärderna kan i vissa fall innebära att införa eller förstärka kontroller som syftar till att till exempel säkerställa regelefterlevnad, kvalitet eller förbättrade processer och rutiner. Kontroller för att hantera risker avseende den finansiella rapporteringen är till exempel avstämningar av huvudbok mot försäkringssystem, bankkonton eller andra sidoordnade register och underlag. Uppföljning, analys och prognoser är andra exempel på kontroller. Andra väsentliga kontroller avseende den finansiella rapporteringen är de som utförs avseende försäkringsersättningar, inköp och driftskostnader där det finns särskilda principer och rutiner som till exempel krav på dualitet, kontroll av större belopp samt slumpvisa utbetalningskontroller.

Information och kommunikation

För att säkerställa effektivt och korrekt informationsutbyte krävs att alla delar inom verksamheten kommunicerar och delar relevant information såväl inom och mellan affärsområden och enheter som till och från ledning och styrelse. Informationsgivning från styrelsen och företagsledning till chefer och medarbetare sker bland annat genom de styrande regelverken samt genom andra ledningsgrupper i verksamheten. Det finns även en regelverksgrupp inom ekonomiavdelningen som bevakar och informerar om regelverksförändringar som påverkar den finansiella rapporteringen. Regelverksspecialisterna ingår även i ett företagsövergripande nätverk som arbetar med strategiska regelverksfrågor.

Styrelsen får regelbunden återkoppling från verksamheten om intern styrning och kontroll samt aktuella redovisningsfrågor via revisions- och complianceutskottet. Utskottet har regelbundna möten med företagets externrevisorer, chefen för Internrevision, chefen för Risk och compliance samt ekonomidirektören (CFO). Den övergripande verksamhetsuppföljningen sker huvudsakligen genom ekonomiska översikter. Intern kontroll ingår som en del i riskrapporteringen. Dessa rapporter presenteras för styrelse och ledning.

Uppföljning

Om överträdelse skett av styrande regelverk eller om väsentliga risker och händelser identifierats, sker rapportering till vd, ledning och styrelse. Ett stöd i arbetet med att identifiera risker och väsentliga händelser är det företagsövergripande risk- och incidenthanteringssystemet. I det systemet rapporteras oönskade händelser och verksamheten ska därefter vidta åtgärder för att förhindra att samma sak inträffar igen. Därutöver genomför funktionerna för risk- och compliance samt internrevisionen granskningar och andra aktiviteter för att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Årsbokslut samt processen för framtagande och rapportering av finansiell information granskas även årligen av de externa revisorerna. Resultatet av den finansiella granskningen rapporterar de till revisions- och complianceutskottet, samt avrapportering minst en gång per år till styrelsen. Till stämman sker avrapportering genom avlämnande av revisionsberättelsen.

Framtida utveckling

Negativa marknadsräntor, genomgripande regelverksändringar, digitalisering och hållbarhet. Omvärlden förändras i snabb takt, inte minst genom dessa fyra drivkrafter, och med den utvecklas även Folksam Sak med dotter- och intresseföretag.

Marknaden för sakförsäkring är relativt mogen och uppvisar lägre tillväxt än livförsäkringsmarknaden. Premievolymen drivs främst av fortsatt förflyttning mot mer omfattande försäkringar. Mer omfattande försäkringar och extremt väder är två frågor som ställer allt större krav på riskhantering och prissättning.

Extremt väder drabbar Folksam Saks kunder allt oftare. Som sakförsäkringsbolag är det av stor vikt att agera för att motverka denna utveckling. Folksam som bolag måste också förhålla sig till, och dra fördel av, den digitaliseringsvåg som sköljer över branschen. Webbaserad kunddialog och -handläggning, ”Internet of Things” och självkörande bilar är tre områden där den digitala utvecklingen tydligt påverkar Folksams sakförsäkringsverksamhet.

Kommande regelverk

Väsentliga regelverk som kommer att kunna ge stora följder för Folksam Sak är det nya EU-direktivet om distribution av försäkringar (Insurance Distribution Directive, IDD) och den internationella organisationen IASBs (International Accounting Standards Board) kommande beslut om en helt ny standard för redovisning av försäkringskontrakt (IFRS 17) som börjar gälla den första januari 2021. Fokus för IDD-regleringen är ett förbättrat kundskydd. Det ersätter nuvarande regler om försäkringsförmedling och utvidgas till att omfatta försäkringsbolagens egna säljare. Det samlade regelverket för distribution av försäkringar börjar gälla senast februari 2018. Redovisningsföreskriften IFRS 17 innebär genomgripande förändringar för hur försäkringsverksamhet både värderas och presenteras i redovisningen. I vilken utsträckning som standarden kommer att bli tillämplig på försäkringsföretagen i Folksam är ännu inte helt klart.

Ett annat regelverk som kommer att påverka verksamheten från och med 2018 handlar om den nya dataskyddsförordningen, General Data Protection Regulation (GDPR) som ersätter Personuppgiftslagen (PUL). Regelverket innebär en skärpning av hur organisationer inom EU får samla in, ge tillgång till, lagra och hantera personuppgifter.

Mot denna bakgrund kvarstår Folksam Saks höga utvecklingstakt för att modernisera, effektivisera och konsolidera verksamheten. Varje insats ska bidra till att öka kundnyttan.

Femårsöversikt och nyckeltal

Koncernen, Mkr	2016	2015	2014[2]	2013	2012[1]
Resultat					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	13 234	12 605	11 949	11 265	10 223
Premieintäkt (efter avgiven återförsäkring)	12 997	12 224	11 630	10 974	10 287
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	242	336	463	470	524
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	24	29	27	31	30
Försäkringsersättningar, netto	-10 708	-9 403	-9 426	-8 984	-8 488
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	-2 295	-2 289	-2 220	-2 010	-1 912
Återbäring och rabatter, netto	-366	-498	-492	-290	-232
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	-55	-41	-41	-	-
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	**-161**	**358**	**-59**	**191**	**209**
Återstående kapitalavkastning	1 946	452	2 495	1 981	1 825
Övrigt	-22	2	30	-153	-2
Resultat före skatt	**1 763**	**816**	**2 466**	**2 019**	**2 032**
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	41 019	38 311	37 851	34 577	32 389
Försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	28 421	27 673	27 361	26 434	25 673
Konsolideringskapital					
Beskattat eget kapital	14 650	13 368	12 420	11 048	8 891
Uppskjuten skatteskuld	3 690	3 340	3 338	3 047	2 485
Totalt konsolideringskapital	**18 340**	**16 708**	**15 758**	**14 095**	**11 376**
Nyckeltal					
Resultat av skadeförsäkringsrörelsen					
Skadeprocent	82	77	81	82	83
Driftskostnadsprocent	18	19	19	18	19
Totalkostnadsprocent	100	96	100	100	102
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent	1,9	2,3	2,4	2,9	3,1
Totalavkastning, procent	6,6	2,2	8,6	7,6	8,2
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent	139	133	132	125	111

[1] Omräknat med anledning av ändrad redovisningsprincip av materiella tillgångar och försäkringstekniska avsättningar.

[2] Omräknat med anledning av att tidigare aktiverade immateriella tillgångar har kostnadsförts. Nettopåverkan på eget kapital 64 miljoner kronor.

Femårsöversikt och nyckeltal (forts.)

Moderföretaget, Mkr	2016	2015	2014	2013	2012[1)]
Resultat					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	11 520	10 933	10 371	9 061	8 332
Premieintäkt (efter avgiven återförsäkring)	11 298	10 592	10 096	8 800	8 340
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	227	309	433	427	479
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	24	29	27	30	31
Försäkringsersättningar, netto	-9 489	-8 247	-8 312	-7 188	-6 919
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	-1 895	-2 003	-1 651	-1 631	-1 606
Återbäring och rabatter, netto	-366	-498	-491	-290	-231
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	-50	-34	-38	-	-
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	**-250**	**148**	**64**	**148**	**94**
Återstående kapitalavkastning	1 996	409	2 366	1 914	1 781
Övrigt	-	-	-4	-6	-1
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	**1 746**	**557**	**2 426**	**2 056**	**1 874**
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	39 656	36 972	37 602	33 755	31 073
Försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	26 050	25 439	25 229	23 269	22 763
Konsolideringskapital					
Beskattat eget kapital	6 696	5 343	5 302	4 022	3 025
Obeskattade reserver	9 536	9 607	9 140	8 350	7 623
Uppskjuten skatteskuld	1 365	1 048	1 275	999	764
Övervärden i placeringstillgångar					
Placeringar i koncern- och intresseföretag	494	296	180	154	202
Totala övervärden	**494**	**296**	**180**	**154**	**202**
Totalt konsolideringskapital	**18 092**	**16 293**	**15 898**	**13 525**	**11 614**
Solvensrelaterade beloppsuppgifter [2)]					
Kapitalbas [3)]	-	16 114	15 694	13 427	11 563
Erforderlig solvensmarginal [4)]	-	2 020	1 881	1 655	1 550
Gruppbaserad kapitalbas [3)]	-	16 605	15 902	13 609	11 699
Gruppbaserad solvensmarginal [4)]	-	2 589	2 486	2 342	2 048
Kapitalbas	16 378				
varav primärkapital	16 378				
varav tilläggskapital					
Minimikapitalkrav	2 716				
Solvenskapitalkrav	7 595				

Femårsöversikt och nyckeltal (forts)

Moderföretaget, Mkr	2016	2015	2014	2013	2012[1)]
Nyckeltal					
Resultat av skadeförsäkringsrörelsen					
Skadeprocent	84	78	82	82	83
Driftskostnadsprocent	17	19	17	18	19
Totalkostnadsprocent	101	97	99	100	102
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent	1,7	2,1	2,1	2,5	2,7
Totalavkastning, procent	6,6	2,4	8,1	7,7	8,2
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent	157	149	153	149	139

[1)]Omräknat med anledning av ändrad redovisningsprincip av materiella tillgångar och försäkringstekniska avsättningar.

[2)]Från och med januari 2016 ska solvensrelaterade upplysningar enligt Solvens II lämnas i årsredovisningen. I enlighet med FFFS 2015:12 lämnas inga upplysningar för gruppen och ingen omräkning har skett för tidigare perioder avseende det enskilda företaget.

[3)]Kapitalbas beräknad enligt Solvens I.

[4)]Erforderlig- och gruppbaserad solvensmarginal för jämförelseåren 2015-2012 beräknas enligt Solvens I. För 2016 tillämpas Solvens II och därmed lämnas uppgift om minimi- och solvenskapitalkrav.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att vinstmedlen 6 695 841 056,31 kronor balanseras i ny räkning:

Till stämmans förfogande står:	
Balanserad vinst	5 343 064 894,28
Årets vinst	1 352 776 162,03
	6 695 841 056,31

Räkenskaper

Finansiella rapporter

Koncernen

Resultaträkning ... 31
Rapport över totalresultat ... 32
Balansräkning ... 33
Rapport över förändringar i eget kapital ... 35
Kassaflödesanalys ... 36

Moderföretaget

Resultaträkning ... 38
Rapport över totalresultat ... 38
Resultatanalys ... 39
Balansräkning ... 41
Rapport över förändringar i eget kapital ... 43
Kassaflödesanalys ... 44

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper ... 46
Not 2. Upplysningar om risker ... 56
Not 3. Premieinkomst ... 76
Not 4. Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen ... 76
Not 5. Försäkringsersättningar ... 76
Not 6. Driftskostnader ... 78
Not 7. Övriga tekniska kostnader ... 79
Not 8. Kapitalavkastning, intäkter ... 80
Not 9. Orealiserade vinster på placeringstillgångar ... 80
Not 10. Kapitalavkastning, kostnader ... 81
Not 11. Orealiserade förluster på placeringstillgångar ... 81
Not 12. Nettovinst eller nettoförlust per kategori av finansiella instrument ... 82
Not 13. Skatter ... 84
Not 14. Immateriella tillgångar ... 85
Not 15. Byggnader och mark ... 87
Not 16. Aktier och andelar i koncernföretag ... 90
Not 17. Aktier och andelar i intresseföretag ... 91
Not 18. Moderföretagets andelar i intresseföretag ... 92
Not 19. Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag ... 92
Not 20. Aktier och andelar ... 92
Not 21. Obligationer och andra räntebärande värdepapper ... 93
Not 22. Övriga lån ... 94
Not 23. Utlåning till kreditinstitut ... 94
Not 24. Derivat ... 94
Not 25. Upplysningar om kvittning ... 95
Not 26. Fordringar avseende direkt försäkring ... 96
Not 27. Fordringar avseende återförsäkring ... 96
Not 28. Övriga fordringar ... 96
Not 29. Finansiella tillgångar och skulder ... 97
Not 30. Materiella anläggningstillgångar ... 105
Not 31. Förutbetalda anskaffningskostnader ... 106
Not 32. Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter ... 106
Not 33. Eget kapital ... 107
Not 34. Disposition av företagets vinst eller förlust ... 107
Not 35. Obeskattade reserver ... 107
Not 36. Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker ... 108
Not 37. Avsättning för oreglerade skador ... 109
Not 38. Avsättning för återbäring och rabatter ... 110
Not 39. Pensioner och liknande förpliktelser ... 110
Not 40. Uppskjuten skatteskuld ... 114
Not 41. Skulder avseende direkt försäkring ... 114
Not 42. Skulder avseende återförsäkring ... 114
Not 43. Skulder till kreditinstitut ... 114
Not 44. Derivat ... 115
Not 45. Övriga skulder ... 115
Not 46. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter ... 115
Not 47. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder ... 116
Not 48. Resultat per försäkringsklass ... 118
Not 49. Ställda säkerheter ... 119
Not 50. Eventualförpliktelser ... 119
Not 51. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen ... 120
Not 52. Upplysningar om närstående ... 120
Not 53. Medelantal anställda samt löner och ersättningar ... 124
Not 54. Avstämning av totalavkastningstabell ... 131
Not 55. Viktiga uppskattningar och bedömningar ... 132
Not 56. Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut ... 133

Resultaträkning

Koncernen, Mkr		2016	2015
Teknisk redovisning av skadeförsäkringsrörelse			
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)			
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	Not 3	13 363	12 735
Premier för avgiven återförsäkring	Not 3	-129	-130
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		-237	-384
Återförsäkrares andel av Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		0	3
		12 997	**12 224**
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	Not 4	**242**	**336**
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)		**24**	**29**
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 5		
Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring		-10 184	-9 658
Återförsäkrares andel		64	231
Förändring i Avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-632	93
Återförsäkrares andel		44	-69
		-10 708	**-9 403**
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		**-366**	**-498**
Driftskostnader	Not 6	**-2 295**	**-2 289**
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	Not 7	**-55**	**-37**
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		**-161**	**362**
Icke-teknisk redovisning			
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-161	362
Kapitalavkastning, intäkter	Not 8, 12	1 449	1 923
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 9, 12	1 249	89
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10, 12	-511	-227
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11, 12	1	-999
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen	Not 4	-242	-336
Övriga intäkter		5	5
Övriga kostnader		-5	-4
Rörelseresultat i andra företag än försäkringsbolag		-	-1
Andel i intresseföretags resultat		-22	3
Resultat före skatt		**1 763**	**816**
Skatt på årets resultat	Not 13	-505	-211
Årets resultat		**1 258**	**605**
Hänförligt till:			
Försäkringstagarna		1 239	605
Innehav utan bestämmande inflytande		19	-

Rapport över totalresultat

Koncernen, Mkr		2016	2015
Årets resultat		**1 258**	**605**
Övrigt totalresultat			
Poster som inte kan omföras till periodens resultat			
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		4	424
Skatt hänförlig till poster som inte kan återföras till årets resultat	Not 13	-1	-93
Poster som kan omföras till periodens resultat			
Omräkningsdifferenser hänförliga till utlandsverksamhet		39	-16
Övrigt totalresultat för året, netto efter skatt		**42**	**315**
Årets totalresultat		**1 300**	**920**
Hänförligt till:			
Försäkringstagarna		1 281	920
Innehav utan bestämmande inflytande		19	-

Balansräkning

Tillgångar			
Koncernen, Mkr		2016-12-31	2015-12-31
Immateriella tillgångar	Not 14		
Goodwill		36	104
Andra immateriella tillgångar		347	381
		383	**485**
Placeringstillgångar			
Förvaltningsfastigheter	Not 15	1 866	1 132
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 16	15	115
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 17	338	485
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	Not 19	330	326
		2 549	**2 058**
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 20, 29	7 078	6 066
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 21, 29	30 823	29 651
Lån med säkerhet i fast egendom		13	12
Övriga lån	Not 22, 29	442	378
Utlåning till kreditinstitut	Not 23	65	128
Derivat	Not 24, 29	47	16
		38 468	**36 251**
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring		**2**	**2**
Summa placeringstillgångar		**41 019**	**38 311**
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 36	4	5
Oreglerade skador	Not 37	239	194
		243	**199**
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 26	4 047	3 832
Fordringar avseende återförsäkring	Not 27	24	65
Övriga fordringar	Not 28	794	762
		4 865	**4 659**
Andra tillgångar			
Likvida medel		1 515	1 783
Materiella anläggningstillgångar	Not 30	610	612
		2 125	**2 395**
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter	Not 29	324	365
Förutbetalda anskaffningskostnader	Not 31	138	181
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 32	178	272
		640	**818**
Summa tillgångar		**49 275**	**46 867**

Balansräkning (forts.)

Eget kapital, avsättningar och skulder			
Koncernen, Mkr		2016-12-31	2015-12-31
Eget kapital som kan hänföras till försäkringstagarna	Not 33		
Omräkningsreserv		53	13
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		14 597	13 355
		14 650	**13 368**
Innehav utan bestämmande inflytande		**165**	**148**
Totalt eget kapital		**14 815**	**13 516**
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)			
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 36	6 719	6 469
Avsättning för oreglerade skador	Not 37	21 516	20 837
Avsättning för återbäring och rabatter	Not 38	429	566
		28 664	**27 872**
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 39	198	213
Aktuell skatteskuld		164	132
Uppskjuten skatteskuld	Not 40	3 690	3 340
		4 052	**3 685**
Depåer från återförsäkrare		**43**	**28**
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	Not 41	224	183
Skulder avseende återförsäkring	Not 42	3	3
Skulder till kreditinstitut	Not 43	19	10
Derivat	Not 44, 29	53	61
Övriga skulder	Not 45, 29	729	662
		1 028	**919**
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 46, 29	673	847
		673	**847**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**49 275**	**46 867**

Rapport över förändringar i eget kapital

	Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna				
Koncernen, Mkr	Omräknings-reserv[1)]	Balanserade vinstmedel inkl. årets resultat [2)]	Eget kapital hän-förlig till försäk-ringstagarna	Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt eget kapital
Ingående balans 2015-01-01	**30**	**12 390**	**12 420**	**323**	**12 743**
Förvärv från innehav utan be-stämmande inflytande	-	28	28	-175	-147
Årets resultat	-	605	605	-	605
Årets övrigt totalresultat	-16	331	315	-	315
Årets totalresultat	**-16**	**936**	**920**	**-**	**920**
Utgående balans 2015-12-31	**14**	**13 354**	**13 368**	**148**	**13 516**
Avyttring av bolag	-	1	1	-2	-1
Årets resultat	-	1 239	1 239	19	1 258
Årets övrigt totalresultat	39	3	42	-	42
Årets totalresultat	39	1 242	1 281	19	1 300
Utgående balans 2016-12-31	**53**	**14 597**	**14 650**	**165**	**14 815**

[1)]Omräkningsreserver avser omräkning av utländska verksamheter.

[2)]Balanserade vinstmedel inkluderar Reservfond, Kapitalandelsfond, Obeskattade reserver, Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt, skatt hänförlig till komponenter avseende övrigt totalresultat och årets resultat.

I Not 1 Redovisningsprinciper beskrivs karaktär och syfte med reservposter under eget kapital

Kassaflödesanalys

Koncernen, Mkr	2016	2015
Den löpande verksamheten		
Resultat före skatt[1)]	1 763	817
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet[2)]	-227	966
Betald skatt	-144	-166
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	**1 392**	**1 618**
Förändring av övriga rörelsefordringar	-31	-561
Förändring av övriga rörelseskulder	-97	-94
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**1 264**	**963**
Investeringsverksamheten		
Förändring av placeringstillgångar[3)]	-964	-873
Förändring av placeringstillgångar som inte används direkt i rörelsen	-642	-406
Nettoinvestering i koncernföretag, likvidpåverkan[4)]	-563	-136
Nettoinvestering i intresseföretag, likvidpåverkan[5)]	83	-
Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar[6)]	-2	-33
Förändring av materiella och immateriella tillgångar[7)]	-160	-237
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**-1 606**	**-1 279**
Årets kassaflöde	**-342**	**-316**
Likvida medel vid årets början [8)]	1 790	2 138
Kursdifferens i likvida medel	56	-32
Likvida medel vid årets slut [8)]	1 504	1 790
Årets kassaflöde	**-342**	**-316**
[1)]Betalda och erhållna räntor och utdelningar		
Under perioden betald ränta	-25	-12
Under perioden erhållen ränta	806	390
Under perioden erhållen utdelning	308	450
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	**1 089**	**828**
[2)]Poster som inte ingår i kassaflödet		
Nedskrivningar	266	68
Avskrivningar	249	244
Resultatandel i intresseföretag	5	-3
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-374	-730
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	-1 256	894
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-243	-286
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	454	468
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	689	359
Förändring avsättning pensioner och liknande förpliktelser	-17	-65
Förändring av premiefordran	-	18
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	**-227**	**966**

Kassaflödesanalys (forts.)

Koncernen, Mkr	2016	2015
3)Förändring av placeringstillgångar		
Investering i placeringstillgångar	-14 430	-15 493
Försäljning av placeringstillgångar	13 466	14 620
Summa förändring av placeringstillgångar	**-964**	**-873**
4)Nettoinvestering i koncernföretag, likvidpåverkan		
Investering i koncernföretag	-563	-136
Summa nettoinvestering i koncernföretag, likvidpåverkan	**-563**	**-136**
5)Nettoinvestering i intresseföretag, likvidpåverkan		
Investering i intresseföretag	8	-
Försäljning av intresseföretag	75	-
Summa nettoinvestering i intresseföretag, likvidpåverkan	**83**	**-**
6)Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar		
Investering i övriga placeringstillgångar	-2	-33
Summa nettoinvestering i övriga placeringstillgångar	**-2**	**-33**
7)Nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar		
Investering i materiella och immateriella tillgångar	-160	-237
Summa nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar	**-160**	**-237**
8) Delkomponenter som ingår i likvida medel		
Kassa och banktillgodohavanden	1 515	1 783
Kortfristiga placeringar jämställda med likvida medel	-11	7
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	**1 504**	**1 790**
Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.		
Ej tillgängliga likvida medel		
Andra legala restriktioner	37	101
Summa ej tillgängliga likvida medel	**37**	**101**

Resultaträkning

Moderföretaget, Mkr			
Teknisk redovisning av skadeförsäkringsrörelsen		**2016**	**2015**
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)			
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	Not 3	11 639	11 054
Premier för avgiven återförsäkring	Not 3	-120	-121
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		-222	-340
		11 298	**10 592**
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	Not 4	**227**	**309**
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)		**24**	**29**
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 5		
Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring		-9 024	-8 596
Återförsäkrares andel		61	216
Förändring i Avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-574	208
Återförsäkrares andel		49	-76
		-9 489	**-8 247**
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		**-366**	**-498**
Driftskostnader	Not 6	**-1 895**	**-2 003**
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	Not 7	**-50**	**-34**
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		**-250**	**148**

Icke-teknisk redovisning			
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-250	148
Kapitalavkastning, intäkter	Not 8, 12	1 290	1 846
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 9, 12	1 274	18
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10, 12	-341	-245
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11, 12	-	-901
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen	Not 4	-227	-309
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		**1 746**	**557**
Bokslutsdispositioner	Not 35	71	-467
Resultat före skatt		**1 817**	**91**
Skatt på årets resultat	Not 13	-464	-50
Årets resultat		**1 353**	**41**

Rapport över totalresultat

Moderföretaget, Mkr		
	2016	**2015**
Årets resultat	**1 353**	**41**
Årets övrigt totalresultat	-	-
Årets totalresultat	**1 353**	**41**

Resultatanalys

Moderföretaget, Mkr	Totalt	Direkt försäk-ring, svenska risker	Sjuk- & olycks-falls-försäkring	Motor fordons-försäkring	Trafik-försäkring	Sjöfart, luftfart & transport-försäkring	Egedoms-försäkring	varav företag och fastighet
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)								
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	11 639	11 607	2 149	3 234	1 138	37	4 908	371
Premier för avgiven återförsäkring	-120	-120	-2	-11	-3	-	-87	-43
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	-222	-222	-26	-126	3	-1	-137	8
	11 298	**11 265**	**2 121**	**3 097**	**1 138**	**36**	**4 684**	**336**
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	227	227	63	-	133	-	31	-
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	24	24	5	12	4	-	3	-
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)								
Utbetalda försäkrings-ersättningar								
Före avgiven återförsäkring	-9 024	-9 019	-1 587	-2 183	-1 039	-20	-4 074	-309
Återförsäkrares andel	61	61	-	4	24	-	29	15
Förändring i Avsättning för oreglerade skador								
Före avgiven återförsäkring	-574	-576	-88	1	-456	3	-155	-63
Återförsäkrares andel	49	49	-	-	1	-	44	49
	-9 489	**-9 486**	**-1 675**	**-2 178**	**-1 470**	**-17**	**-4 156**	**-308**
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	-366	-366	-28	-66	-56	-1	-95	
Driftskostnader	-1 895	-1 892	-315	-474	-277	-8	-784	-69
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	-50	-50	-	-	-50	-	-	-
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	**-250**	**-277**	**171**	**391**	**-578**	**10**	**-317**	**-41**
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	228	228	148	8	13	3	-78	11
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring								
Ej intjänade premier och kvar-dröjande risker	5 986	5 986	450	1 904	570	18	2 947	107
Oreglerade skador	19 803	19 794	6 428	327	10 536	8	2 264	452
Återbäring och rabatter	429	429	56	91	47	1	121	-
	26 218	**26 209**	**6 934**	**2 322**	**11 153**	**27**	**5 332**	**559**
Återförsäkrares andel av för-säkringstekniska avsättningar								
Ej intjänade premier och kvar-dröjande risker	-	-	-	-	-	-	-	-
Oreglerade skador	168	168	-	2	37	-	115	106
	168	**168**	**-**	**2**	**37**	**-**	**115**	**106**

Resultatanalys (forts.)

Moderföretaget, Mkr	varav hem och villa	varav övrig egendom	Ansvars försäkring	Assistans-försäkring	Inkomst- och avgångs bidrags försäkring	Mottagen återför-säkring	Mottagen åter för-säkring, svenska företag	Mottagen åter för-säkring, utländska företag
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)								
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	3 792	745	109	33	-1	33	14	19
Premier för avgiven återförsäkring	-42	-2	-17		-			
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	-101	-44	3	-5	67			
	3 649	**699**	**95**	**28**	**66**	**33**	**14**	**19**
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	31	-	-	-	-	-	-	-
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	3	-	-	-	-	-	-	-
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)								
Utbetalda försäkrings-ersättningar								
Före avgiven återförsäkring	-3 129	-636	-35	-25	-56	-4	-2	-2
Återförsäkrares andel	14	-	3	-	-	-	-	-
Förändring i Avsättning för oreglerade skador								
Före avgiven återförsäkring	-99	7	-7	-	126	2	-1	3
Återförsäkrares andel	-5	-	3	-	-	-	-	-
	-3 219	**-629**	**-36**	**-25**	**70**	**-2**	**-3**	**1**
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	-77	-17	-	-	-120	-	-	-
Driftskostnader	-610	-105	-19	-3	-9	-3	-3	-
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	-	-	-	-	-	-	-	-
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	**-223**	**-52**	**40**	**1**	**7**	**28**	**8**	**20**
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	-105	17	9	1	125	-1	-2	1
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring								
Ej intjänade premier och kvar-dröjande risker	2 462	378	37	39	21		-	
Oreglerade skador	1 694	118	182	3	46	9	12	-3
Återbäring och rabatter	98	23			113			
	4 254	**519**	**219**	**42**	**180**	**9**	**12**	**-3**
Återförsäkrares andel av för-säkringstekniska avsättningar								
Ej intjänade premier och kvar-dröjande risker	-	-	-	-	-	-	-	-
Oreglerade skador	9	-	14	-	-	-	-	-
	9	**-**	**14**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Balansräkning

Tillgångar			
Moderföretaget, Mkr		2016-12-31	2015-12-31
Immateriella tillgångar			
Andra immateriella tillgångar	Not 14	-	1
		-	**1**
Placeringstillgångar			
Byggnader och mark	Not 15	**1 567**	**1 359**
Placeringar i koncern- och intresseföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 16	1 773	1 301
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag		175	175
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 18	67	212
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	Not 19	330	326
		2 345	**2 014**
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 20, 29	7 001	6 005
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 21, 29	27 710	26 790
Lån med säkerhet i fast egendom		13	13
Övriga lån	Not 22, 29	442	378
Utlåning till kreditinstitut	Not 23	37	101
Derivat	Not 24, 29	47	16
		35 249	**33 302**
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring		**2**	**1**
Summa placeringstillgångar		**39 162**	**36 676**
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Oreglerade skador	Not 37	168	120
		168	**120**
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 26	3 489	3 296
Fordringar avseende återförsäkring	Not 27	22	61
Övriga fordringar	Not 28	715	691
		4 226	**4 049**
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	Not 30	115	117
Kassa och bank		1 073	1 483
		1 188	**1 600**
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter	Not 29	292	331
Förutbetalda anskaffningskostnader	Not 31	138	181
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 32	170	178
		599	**690**
Summa tillgångar		**45 345**	**43 135**

Balansräkning (forts.)

Eget kapital, avsättningar och skulder			
Moderföretaget, Mkr		**2016-12-31**	**2015-12-31**
Eget kapital	Not 33		
Andra fonder			
Reservfond		0	0
Balanserat resultat		5 343	5 302
Årets resultat		1 353	41
		6 696	**5 343**
Obeskattade reserver	Not 35	**9 536**	**9 607**
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)			
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 36	5 986	5 764
Avsättning för oreglerade skador	Not 37	19 803	19 229
Avsättning för återbäring och rabatter	Not 38	429	566
		26 218	**25 559**
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 39	28	48
Aktuell skatteskuld		147	115
Uppskjuten skatteskuld	Not 40	1 365	1 048
		1 540	**1 211**
Depåer från återförsäkrare		**42**	**28**
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	Not 41	206	158
Skulder avseende återförsäkring	Not 42	2	6
Skulder till kreditinstitut	Not 43	19	10
Derivat	Not 44, 29	53	61
Övriga skulder	Not 45, 29	534	580
		815	**814**
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 46, 29	497	573
		497	**573**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**45 345**	**43 135**

Upplysning om moderföretagets ställda säkerheter, eventualförpliktelser och ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen, se not 49, not 50 och not 51

Rapport över förändringar i eget kapital

	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital		
Moderföretaget, Mkr	Garanti kapital	Reservfond	Balanserat resultat	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2015-01-01	-	**0**	**4 036**	**1 266**	**5 302**
Vinstdisposition	-	-	1 266	-1 266	-
Årets resultat	-	-	-	41	41
Årets totalresultat	-	-	-	41	41
Utgående balans 2015-12-31	-	**0**	**5 302**	**41**	**5 343**
Ingående balans 2016-01-01	-	**0**	**5 302**	**41**	**5 343**
Vinstdisposition	-	-	41	-41	-
Beståndsöverlåtelse		-	-	-	-
Årets resultat	-	-	-	1 353	1 353
Årets totalresultat	-	-	-	1 353	1 353
Utgående balans 2016-12-31	-	**0**	**5 343**	**1 353**	**6 696**

I Not 1 Redovisningsprinciper beskrivs karaktär och syfte med reservposter under eget kapital.

Kassaflödesanalys

Moderföretaget, Mkr		
Den löpande verksamheten	**2016**	**2015**
Resultat före bokslutsdispositioner[1)]	1 746	557
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet[2)]	-596	745
Betald skatt	-114	-164
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	**1 036**	**1 138**
Förändring av övriga rörelsefordringar	-100	-414
Förändring av övriga rörelseskulder	-99	-98
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**837**	**626**
Investeringsverksamheten		
Förändring av placeringstillgångar[3)]	-784	-628
Förändring av placeringstillgångar som inte används direkt i rörelsen		
Nettoinvestering i koncernföretag[4)]	-563	221
Nettoinvestering i intresseföretag[5)]	79	-46
Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar[6)]	-	-25
Förändring av materiella och immateriella tillgångar[7)]	-28	-58
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**-1 296**	**-536**
Finansieringsverksamheten		
Aktieägartillskott, netto[8)]	-17	-
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**-17**	**-**
Årets kassaflöde	**-476**	**90**
Likvida medel vid årets början[9)]	1 490	1 427
Kursdifferens i likvida medel	48	-27
Likvida medel vid årets slut[9)]	1 062	1 490
Årets kassaflöde	**-476**	**90**
[1)]Betalda och erhållna räntor och utdelningar		
Under perioden betald ränta	-49	-32
Under perioden erhållen ränta	742	324
Under perioden erhållen utdelning	304	450
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	**997**	**742**
[2)]Poster som inte ingår i kassaflödet		
Nedskrivningar	169	149
Avskrivningar	72	82
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-337	-724
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	-1 274	882
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-243	-287
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	431	452
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	611	210
Förändring avsättning pensioner och liknande förpliktelser	-25	-18
Förändring av premiefordran	-	-1
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	**-596**	**745**

Kassaflödesanalys (forts.)

Moderföretaget, Mkr	2016	2015
3)Förändring av placeringstillgångar		
Investering i placeringstillgångar	-14 251	-15 242
Försäljning av placeringstillgångar	13 467	14 614
Summa förändring av placeringstillgångar	**-784**	**-628**
4)Nettoinvestering i koncernföretag		
Investering i koncernföretag	-563	-136
Likvidation av koncernföretag	-	357
Summa nettoinvestering i koncernföretag	**-563**	**221**
5)Nettoinvestering i intresseföretag		
Investering i intresseföretag	4	-46
Försäljning av intresseföretag	75	-
Summa nettoinvestering i intresseföretag	**79**	**-46**
6)Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar		
Investering i övriga placeringstillgångar	-	-25
Summa nettoinvestering i övriga placeringstillgångar	**-**	**-25**
7)Nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar		
Investering i materiella och immateriella tillgångar	-28	-58
Försäljning av materiella och immateriella tillgångar	-	-
Summa nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar	**-28**	**-58**
8)Aktieägartillskott, netto		
Erhållna aktieägartillskott	-	-
Lämnade aktiägartillskott	-17	-
Summa aktieägartillskott, netto	**-17**	**-**
9) Delkomponenter som ingår i likvida medel		
Kassa och banktillgodohavanden	1 072	1 483
Kortfristiga placeringar jämställda med likvida medel	-10	7
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	**1 062**	**1 490**
Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.		
Ej tillgängliga likvida medel		
Valutarestriktioner	-	-
Andra legala restriktioner	37	101
Summa ej tillgängliga likvida medel	**37**	**101**

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2016 och avser räkenskapsåret 2016 för Folksam ömsesidig sakförsäkring som är ett ömsesidigt försäkringsbolag med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 106 60 Stockholm och organisationsnumret är 502006-1619. Folksam Sak bedriver skadeförsäkringsverksamhet.

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) antagna av EU. Tillämpning sker även av Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner. Även tillämpliga delar av Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrift samt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag tillämpas i koncernredovisningen.

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnittet om Moderföretagets redovisningsprinciper.

Förutsättningar vid upprättande av Folksam Saks finansiella rapporter

Folksam Saks funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal kronor. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument och finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen. Även fastigheter värderas till verkligt värde.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. I not 55 beskrivs bedömningar och uppskattningar som har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna.

De viktigaste antagandena som påverkar redovisade belopp för tillgångar och skulder är relaterade till de försäkringstekniska avsättningarna. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Eventuellt överskott eller underskott i avsättningen för oreglerade skador, exklusive innevarande skadeår, redovisas i sin helhet i resultaträkningen som ett avvecklingsresultat.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har, tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår i femårsöversikten eller nedan.

Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 16 mars 2017. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på stämman den 20 april 2017.

Ändrade redovisningsprinciper

Ändrade redovisningsprinciper föranledda av nya eller ändrade IFRS, samt andra regelverk

Förändringar ÅRFL samt förändringar enligt FFFS 2015:12

FFFS 2015:12, Föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag har ersatt Finansinspektionens föreskrifter om allmänna råd (FFFS 2008:26) om årsredovisning i försäkringsföretag. I de nya föreskrifterna har det införs utökade upplysningskrav på den diskonteringsränta som företaget använder. Bestämmelserna om nyckeltal har anpassats till de krav och begrepp som gäller i och med genomförandet av Solvens II-direktivet och försäkringsgrenarnas indelning har anpassats till den nationella tillsynsrapporteringen. Reglerna om offentliggörande av redovisningsrelaterade uppgifter om ersättning och förmåner till ledningen har överförts till FFFS 2015:12 från Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:2) om ersättningspolicy i försäkringsföretag, fondbolag, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar. Reglerna träde i kraft den 1 januari 2016 och tillämpas för första gången på årsbokslut, årsredovisningar och koncernredovisningar för räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2015 och i delårsrapporter som upprättas för del av sådant räkenskapsår.

Utöver förändrade krav på upplysningar och nyckeltal har inte de nya reglerna inneburit någon väsentlig förändring i de finansiella rapporterna.

Förändringar i ÅRFL har införts som en följd av EU:s nya redovisningsdirektiv. Poster som inom linjen har tagits bort och redovisas istället i not. Inom eget kapital tillkommer en ny fond, Fond för utvecklingsutgifter, som ska innehålla internt upparbetade utvecklingsutgifter. Det innebär att för företag som har aktiverat egenupparbetade immateriella tillgångar blir dessa bundna i Fonden för utvecklingsutgifter tills de är helt avskrivna.

Förändringarna i ÅRFL har inte fått någon väsentlig effekt på de finansiella rapporterna.

Ändrad IAS 1 Utformning av finansiella rapporter: Upplysningsinitiativ. Här betonas att utgångspunkten för upplysningar ska vara väsentlighet. Exempelvis innebär detta att specifika upplysningar inte behöver lämnas om de är oväsentliga även om det finns ett uttryckligt krav i en standard. Noterna kan inkludera redovisningsprinciper och behöver inte presenteras i en speciell ordning. Rader i resultat och övrigt totalresultat samt balansräkning kan specificeras ytterligare vid behov. Vidare kan rader i balansräkningen som IAS 1 kräver aggregeras om dessa bedöms som inte väsentliga. Ändringen bedöms inte ha inneburit någon väsentlig förändring av de finansiella rapporterna.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Ett antal nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nyheter eller ändringar som blir tillämpliga fr.o.m. räkenskapsår 2017 och framåt planeras inte att förtidstillämpas.

Nedan beskrivs förväntade effekter på de finansiella rapporterna som tillämpningen av nedanstående nya eller ändrade IFRS förväntas få på de finansiella rapporterna. Utöver dessa bedöms inte de övriga nyheterna påverka Folksam Saks finansiella rapporter.

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten. EU godkände standarden under 2016. IASB har föreslagit att företag som huvudsakligen bedriver försäkringsverksamhet ska få ett tillfälligt undantag att senarelägga övergången till IFRS 9 till den 1 januari 2021 för att kunna samordna tillämpningen med den nya redovisningsstandarden för försäkringsavtal, IFRS 17 som förväntas börja gälla från detta datum.

De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Fair value option är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en mis-match i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde enligt den så kallad "Fair Value Option". För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. De nya reglerna kring säkringsredovisning innebär bland annat förenklingar av effektivitetstester samt utökning av vad som är tillåtna säkringsinstrument och säkrade poster.

Tillägg till IFRS 4: IASB har i september 2016 gett ut tillägg till nuvarande IFRS 4 för att hantera effekterna av att IFRS 9 Finansiella instrument och kommande IFRS 17 Försäkringsavtal har olika tillämpningsdatum. Förändringen förväntas godkännas av EU under 2017. Tilläggen innebär att företag som uppfyller kriterierna kan välja att antingen göra en justering i resultaträkningen (overlay approach) eller att senarelägga tillämpningen av IFRS 9 och samordna med tillämpningen av IFRS 17 (temporary exemption). I overlay approach tillämpar företaget IFRS 9 från 2018. För tillgångar som innehas i samband med försäkringskontrakt och som enligt IFRS 9 redovisas till verkligt värde via resultaträkningen men inte gjorde det under IAS 39, kan en justering göras i resultaträkningen till övrigt totalresultat. I temporary exemption kan företag som huvudsakligen bedriver försäkringsverksamhet få ett tillfälligt undantag att senarelägga övergången till IFRS 9 till den 1 januari 2021 för att kunna samordna tillämpningen med den nya redovisningsstandarden för försäkringsavtal, IFRS 17 som förväntas börja gälla från detta datum. I temporary exemption fortsätter företaget att tillämpa IAS 39 tills övergång till IFRS 17 sker, dock senast till 1 januari 2021. Folksam Sak planerar att använda möjligheten till samordning med IFRS 17 Försäkringskontrakt och därmed senare tillämpning av IFRS 9.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder. Standarden ersätter IAS 18 samt övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 träder ikraft 2018 och EU godkände standarden under tredje kvartalet 2016. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som ska ersätta befintliga standarder och uttalanden om intäkter. Standarden anvisar att intäktsredovisning ska ske enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att ett företag ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtaganden i avtal fullgörs. Ett företag ska för varje kontrakt med kund identifiera prestationsåtagande för varje produkt eller tjänst och därefter sätta ett transaktionspris som fördelas till respektive prestationsåtagande. En intäkt ska därefter redovisas när respektive prestationsåtagande fullgörs. Branscher som bedöms påverkas mest är telekom-, programvaru-, fastighets-, flyg-, förvars-, bygg- och anläggningsbranscherna samt företag som ägnar sig åt kontraktstillverkning. Alla företag kommer dock att påverkas av de nya, väsentligt utökade upplysningskraven. Tre alternativa sätt finns för övergången; full retroaktivitet, delvis retroaktivitet (inkluderar lättnadsregler) och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per 1 januari 2018 för kontrakt som är pågående enligt det gamla regelverket (IAS 11/IAS 18). Standarden är inte tillämplig på försäkringsavtal men är tillämplig för de avtal eller delar av avtal som bedöms utgöra en tjänst. Folksam Sak har gjort en översiktlig utvärdering av effekterna som bedöms bli små.

IFRS 16 Leases kommer att ersätta IAS 17 Leasingavtal. IFRS 16 ska tillämpas från och med 2019. Förtida tillämpning är tillåten förutsatt att även IFRS 15 tillämpas från samma tidpunkt. För leasetagaren innebär IFRS 16 att begreppen finansiell respektive operationell leasing försvinner och ersätts av en modell där tillgångar och skulder för alla leasingavtal där antingen leasingperioden överstiger 12 månader eller den leasade tillgången inte är av mindre värde, ska redovisas i balansräkningen. För leasegivare bibehålls begreppen finansiell leasing och operationell leasing vilket innebär att redovisningen blir i princip oförändrad. Folksam Sak har ännu inte gjort någon utvärdering av standarden då den ännu inte godkänts för tillämpning inom EU.

Ändrad IFRS 10 och IAS 28: Sale or Contribution of Assets between an Investor and its Associate or Joint Venture. Det har funnits en inkonsistens mellan IFRS 10 och IAS 28 avseende hur försäljning eller tillskott av tillgångar mellan investerare och intresseföretag eller joint venture ska redovisas. Ändringen innebär att hela vinsten eller förlusten redovisas om försäljningen eller tillskottet av tillgångarna utgörs av en rörelse (oavsett om det är ett dotterföretag eller en inkråmsöverlåtelse). När det gäller försäljning eller tillskott av

tillgångar som inte är en rörelse ska endast del av vinst eller förlust redovisas. EU avvaktar godkännande processen tills tidpunkt för tillämpning finns för den föreslagna ändringen av IFRS 10 och IAS 28.

Tillägg till IAS 7 Kassaflödesanalys: Tillägget avser ytterligare upplysningar avseende förändringar för skulder hänförliga till finansieringsverksamheten. Tillägget ska tillämpas från 2017.

Tillägg till IAS 12 Skatter: IASB har förtydligat hanteringen av uppskjutna skattefordringar relaterade till orealiserade förluster på skuldinstrument som värderas till verkligt värde. Tillägget ska tillämpas från 2017.

Konsolideringsprinciper

Dotterföretag

Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. För att bestämmande inflytande ska föreligga ska följande kriterier vara uppfyllda; Folksam Sak har inflytande över investeringsobjektet, Folksam Sak är exponerad för eller har rätt till rörlig ersättning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras.

Livförsäkringsaktiebolag med utdelningsförbud konsolideras inte. Folksam Sak har inte bestämmande inflytande då hela överskottet i ej vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och således inte kan disponeras av moderföretaget. Folksam Sak kan inte heller styra allokeringen av de synergieffekter som finns i kapitalförvaltning, gemensamma funktionen, lokaler och system.

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att ett förvärv av dotterföretag beaktas som en transaktion varigenom moderföretaget indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av egetkapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat. Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet.

Vid rörelseförvärv där överförd ersättning, eventuellt vid innehav utan bestämmande inflytande och vid stegvisa förvärv, överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, så kallat förvärv till lågt pris, redovisas denna direkt i årets resultat.

Villkorade köpeskillingar redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. I de fall den villkorade köpeskillingen är klassificerad som egetkapitalinstrument, görs ingen omvärdering och reglering görs inom eget kapital. För övriga villkorade köpeskillingar omvärderas dessa vid varje rapporttidpunkt och förändringen redovisas i årets resultat.

Det finns två alternativ att redovisa innehav utan bestämmande inflytande. Dessa två alternativ är att redovisa innehav utan bestämmande inflytandes andel av proportionella nettotillgångar alternativt att innehav utan bestämmande inflytande redovisas till verkligt värde, vilket innebär att innehav utan bestämmande inflytande har andel i goodwill. Valet mellan de olika alternativen att redovisa innehav utan bestämmande inflytande kan göras förvärv för förvärv.

Vid förvärv som sker i steg fastställs goodwillen den dag då bestämmande inflytande uppkommer. Tidigare innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat. Kvarvarande innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat när avyttringar leder till att bestämmande inflytande upphör.

Dotterföretags finansiella rapporter inkluderas i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör.

I de fall dotterföretagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper.

Förluster hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande fördelas även i de fall innehav utan bestämmande inflytande kommer att vara negativt.

Intresseföretag

Aktieinnehav i vilka Folksam Sak har lägst 20 och högst 50 procent av rösterna eller på annat sätt har ett betydande inflytande över den driftsmässiga eller finansiella styrningen, redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Metoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital samt koncernmässig goodwill och andra eventuella kvarvarande värden på koncernmässiga över- och undervärden. Det redovisade värdet av aktier i intresseföretag förändras med den årliga resultatandelen och motsvarande belopp redovisas i resultaträkningen under "Andel i intresseföretags resultat" i det icke-tekniska resultatet. Redovisade vinstandelar är ej att betrakta som disponibla för ägarkoncernen och därför sker en omföring till kapitalandelsfonden.

Eventuell skillnad vid förvärvet mellan anskaffningsvärdet för innehavet och ägarföretaget andel av det verkliga värdet netto av intresseföretagets identifierbara tillgångar, skulder och eventualförpliktelser redovisas i enlighet med IFRS 3 Rörelseförvärv.

Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av egetkapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer inkluderas i anskaffningsvärdet. När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och orealiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Orealiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Orealiserade förluster elimineras på samma sätt som orealiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Folksam Saks funktionella valuta är svenska kronor och vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden "Kapitalavkastning, intäkter" respektive "Kapitalavkastning, kostnader".

Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de valutakurser som förelegat vid respektive transaktionstidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital i en omräkningsreserv.

Försäkringsavtal

Redovisning av verksamhet som redovisas som försäkringsverksamhet

Folksam Sak har klassificerat alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för bolaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Företaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken är minst fem procent. Samtliga avtal har klassificerats som försäkringsavtal.

Verksamhet som redovisas som försäkringsverksamhet redovisas enligt IFRS 4.

Intäktsredovisning/Premieinkomst

Som premieinkomst redovisas den totala bruttopremien för direkt försäkring och mottagen återförsäkring som inbetalts eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång. Som premieinkomst redovisas också premier för försäkringsperioder som påbörjas först efter räkenskapsårets utgång, om de enligt avtal förfaller till betalning under räkenskapsåret.

Med bruttopremie menas den avtalsbestämda premien för hela försäkringsperioden efter avdrag för sedvanliga kundrabatter.

Förnyelsepremier som inte är bekräftade av försäkringstagaren samt premier för nytecknade försäkringsavtal räknas in med de belopp som de beräknas inflyta med. Annullationer reducerar premieinkomsten så snart beloppet är känt. Tilläggspremier räknas in med de belopp som de beräknas inflyta med. Premieinkomst redovisas exklusive skatter och andra offentliga avgifter som belastar försäkringspremien.

Premieintäkten motsvarar den del av premieinkomsten som är intjänad. Ej intjänad premie avsätts till Avsättning för ej intjänade premier.

Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat.

Försäkringstekniska avsättningar

De försäkringstekniska avsättningarna utgörs av:

- avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker,
- avsättning för oreglerade skador, inklusive skaderegleringskostnader,
- avsättning för ej förfallen återbäring.

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

Avsättningen för ej intjänade premier utgör värdet av bolagets samlade ansvarighet för löpande försäkringar. Beräkningarna av avsättningarna har gjorts enligt vedertagen metodik innebärande att man beaktar hur stor del av premien för varje enskild försäkring som hänför sig till tiden efter redovisningsperioden.

I grenar där premienivån har bedömts som otillräcklig ska den enligt ovan beräknade avsättningen för ej intjänade premier för vid redovisningsperiodens slut gällande försäkringar förstärkas med en avsättning för kvardröjande risker avseende perioden fram till nästa förfallodag. En sådan avsättning har gjorts inom grenarna Företag, Sjuk- och olycksfall och Motor.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för kända men oreglerade skador har gjorts till sitt kända belopp med tillägg för beräknade återstående utbetalningskostnader samt beräknade återstående skaderegleringskostnader.

Avsättning för okända skador avseende såväl utbetalningskostnader som skaderegleringskostnader har skett med hänsyn till erfarenhet av för varje tidpunkt inträffade men i efterhand rapporterade försäkringsfall.

De metoder som används för person- och egendomsförsäkring är chain-ladder och Bornhuetter-Ferguson. Bägge metoder är vedertagna aktuariella metoder som är väl kontrollerade och accepterade. Chain-ladder ger bäst resultat för försäkringsgrenar med ett stabilt utbetalningsflöde, det vill säga att de kommande årens utbetalningar antas ske i samma takt som föregående års utbetalningar. För försäkringsgrenar där den historiska utvecklingen inte är tillräcklig eller instabil används Bornhuetter-Ferguson metoden. Den använder en kombination av chain-ladder och en uppskattad totalkostnad, till exempel baserad på marknadsdata eller riskpremieutveckling. Bornhuetter-Ferguson används

framförallt för nyare skadeår och för försäkringsgrenar med betydande inslag av personskador. Oavsett metod finns dock ett naturligt inslag av osäkerhet beroende på ändrade förutsättningar inom och utom bolaget över tiden, samt rent slumpmässiga svängningar.

För försäkringsgrenar där skadorna tar lång tid att slutreglera görs explicita antaganden om den framtida inflationsnivån för den aktuella grenen. För skador kopplade till prisbasbeloppets utveckling antas en skadeinflation på 2 (2) procent och för skador kopplade till löneinflationen antas en skadeinflation på 3 (3) procent.

Utöver avsättningen för kommande skadeutbetalningar görs även avsättning för återstående skadereglerings-kostnader. Denna avsättning baseras på erfarenheter från tidigare års skadereglerings-kostnader och en uppskattning av den totalt utestående mängden skador som återstår att reglera.

För skadelivräntor och sjukräntor beräknas avsättningarna med livaktuariella metoder. Detta innebär att man för skadelivräntor gör antaganden om:
- förväntad dödlighet; branschgemensamma antagande om förväntad dödlighet uppdelat på kön och ålder,
- kommande värdesäkring; styrs av lagen av ändring i skadeståndslivräntor,
- diskonteringsräntekurvor,
- driftkostnadsbelastning.

För sjukförsäkring baseras beräkningen på antaganden om:
- sannolikheten för insjuknande/tillfrisknande,
- diskonteringsräntekurvor,
- driftkostnadsbelastning.

Diskonteringsräntan beräknas med utgångspunkt i marknadsräntor för ränteswappar, justerade för kreditrisk, och med antagande om en långsiktig terminsränta. Marknadsräntorna ges full vikt upp till 10 år, varefter vikten avtar linjärt upp till 20 års löptid. Därefter konvergerar diskonteringsräntan mot den långsiktiga terminsräntan. Den långsiktiga terminsräntan uppgår till 4,2 procent (4,2 procent).

Avsättning för ej förfallen återbäring
Avsättningen för ej förfallen återbäring utgörs av den återbäring som förväntas utbetalas till försäkringstagarna på avtal som löpt till och med räkenskapsåret.

Förlustprövning
Folksam Saks tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar och förutbetalda anskaffningskostnader innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

Förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal
Försäljningskostnader som har ett klart samband med tecknade av försäkringsavtal tas upp som en tillgång, förutbetalda anskaffningskostnader. Med försäljningskostnader avses till exempel provisioner, kostnader för marknadsföring av försäkringsprodukter, löner och andra kostnader för säljare som varierar med och som direkt eller indirekt är relaterade till anskaffning eller förnyelse av försäkringsavtal. Anskaffningskostnaden aktiveras endast för homogena grupper av individuellt tecknade avtal som bedöms generera en vinstmarginal som minst täcker anskaffningskostnaderna. Förutbetalda anskaffningskostnader periodiseras på ett sätt som motsvarar periodisering av ej intjänade premier. Avskrivningstiden uppgår till tolv månader.

Driftskostnader
Samtliga driftskostnader fördelas i resultaträkningen efter funktionerna anskaffning, skadereglering, administration, provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring, kapitalavkastning kostnader samt i vissa fall övriga tekniska kostnader.

Avgiven återförsäkring
Som premie för avgiven återförsäkring redovisas belopp som betalats ut under räkenskapsåret eller belopp som tagits upp som en skuld till försäkringsföretag som mottagit återförsäkring enligt ingångna återförsäkringsavtal, inklusive portföljpremier. Premierna periodiseras så att kostnaden fördelas till den period som försäkringsskyddet avser. Avdrag görs för belopp som gottskrivits på grund av portföljåterdragning eller en förändring av återförsäkrares andel av proportionella återförsäkringsavtal.

Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrares ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Företaget bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångar avseende återförsäkringsavtal varje årsbokslut/kvartal. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången så skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

Redovisning av kapitalavkastning
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen i skadeförsäkring
Från kapitalförvaltningens resultat förs kapitalavkastning över till försäkringsrörelsens resultat baserat på genomsnittliga försäkringstekniska avsättningar för egen räkning efter avdrag för nettofordringar i försäkringsrörelsen. Den överförda kapitalavkastningen beräknas utifrån en räntesats som motsvarar räntan på statsobligationer med en löptid som väsentligen överensstämmer med durationen för de försäkringstekniska avsättningarna.

Kapitalavkastning, intäkter
Posten Kapitalavkastning, intäkter avser avkastning på placeringstillgångar och omfattar hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar (inklusive utdelningar på aktier i koncern- och intresseföretag), ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

Kapitalavkastning, kostnader
Under Kapitalavkastning, kostnader redovisas kostnader för placeringstillgångar. Posten omfattar driftskostnader för byggnader och mark, kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

Realiserade och orealiserade värdeförändringar
För placeringstillgångar som värderas till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag. Sådana förändringar som förklaras av valutakursförändringar redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under posten Kapitalavkastning.

Skatter

Inkomstskatt

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller eget kapital.

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader som uppkommit vid första redovisningen av goodwill och inte heller vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktig resultat. Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Eventuellt tillkommande inkomstskatt som uppkommer vid utdelning redovisas vid samma tidpunkt som när utdelningen redovisas som en skuld.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder och eget kapital återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiseras, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld.

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

Klassificering och värdering

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader för alla finansiella instrument förutom avseende de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan.

Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper.

Folksam Sak har som princip att hänföra samtliga dessa placeringstillgångar som är finansiella instrument och som inte är aktier i dotter- eller intresseföretag till kategorin Finansiella tillgångar värderas till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

Beräkning av verkligt värde

För en beskrivning av hur verkligt värde bestäms hänvisas till not 29.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

Aktier och andelar i koncernföretag

Innehavet i Förenade Liv Gruppförsäkring AB klassificeras som tillgångar som kan säljas, och redovisas i koncernredovisningen som aktier och andelar i koncernföretag, beroende på att innehavet avser livförsäkringsaktiebolag som bedrivs med vinstutdelningsförbud och konsolidering inte sker. Värdering sker till anskaffningsvärde efter avdrag för erforderliga nedskrivningar.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

Folksam Sak har inte hänfört några skulder till värderingskategorin finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen.

Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Nedskrivningar av finansiella instrument

Nedskrivningsprövning för finansiella tillgångar i kategorin lånefordringar/kundfordringar

Vid varje rapporttillfälle utvärderar Folksam Sak om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

En finansiell tillgång har ett nedskrivningsbehov endast om objektiva belägg visar att en eller flera händelser inträffat som har en inverkan på framtida kassaflöden för den finansiella tillgången om dessa kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt.

Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande:

- betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären,
- att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts,
- ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp,
- att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion och
- negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet.

Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Leasade tillgångar

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisas enligt reglerna för operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingperioden.

Immateriella tillgångar

Goodwill

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärdet för rörelseförvärvet och det verkliga värdet av förvärvade tillgångar, övertagna skulder samt eventualförpliktelser.

Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus eventuella ackumulerade nedskrivningar i koncernredovisningen. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod skrivs inte av. Dessa tillgångar testas istället för nedskrivningsbehov både årligen och när det finns en indikation. Testen av nedskrivningsbehovet görs enligt IAS 36 Nedskrivningar. Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag inkluderas i det redovisade värdet för andelar i intresseföretag.

Övriga immateriella tillgångar

Tillgångarna består av egenutvecklade och förvärvade programvaror samt övriga separat förvärvade immateriella tillgångar som bedömts medföra framtida ekonomiska fördelar. Tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning (se nedan) och eventuella nedskrivningar.

De viktigaste kriterierna vid bedömning om en immateriell tillgång ska tas upp i balansräkningen är om det bedöms möjligt att färdigställa den immateriella tillgången så den kan användas och att det bedöms sannolikt att den kommer att generera ekonomiska fördelar.

Avskrivningsprinciper

Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över den immateriella tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioderna omprövas årligen. Avskrivningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. De beräknade nyttjandeperioden uppgår till två-fem år.

Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är fastigheter som innehas i syfte att generera avkastning. Rörelsefastigheter är fastigheter som innehas i syfte att brukas i den egna verksamheten. Rörelsefastigheter redovisas i koncernredovisningen under materiella tillgångar.

Förvaltningsfastigheter redovisas till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen. Det verkliga värdet baseras halvårsvis på värderingar utförda av oberoende värderingsmän. Vid kvartalsbokslutens första respektive tredje kvartal värderas fastigheterna internt. Det verkliga värdet fastställs genom en kombination av huvudsakligen en marknadsanpassad kassaflödeskalkyl samt avkastningsmetoden. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden samt nuvärdet av ett beräknat restvärde för respektive fastighet.

Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar redovisas i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas under Kapitalförvaltning, intäkter och fastighetskostnaderna under Kapitalförvaltning, kostnader.

Materiella tillgångar

Materiella tillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma företaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. För rörelsefastigheter vilka redovisas som materiell anläggningstillgång utgörs anskaffningsvärdet av det redovisade värdet vid tidpunkten för bytet från att redovisa fastigheten som förvaltningsfastighet till att redovisa fastigheten som rörelsefastighet. För konst ingående i materiella tillgångar utgörs anskaffningsvärdet av verkligt värde vid tidpunkten för att redovisa konsten i balansräkningen.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering, avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas i det tekniska resultatet.

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod vilken uppgår till fem år för maskiner och inventarier med undantag för konst som inte skrivs av.

Rörelsefastigheter

Som rörelsefastigheter redovisas fastigheter som stadigvarande används i verksamheten. Rörelsefastigheter redovisas enligt anskaffningsmetoden i IAS 16 och avskrivningar görs enligt komponentmetoden. Rörelsefastigheter redovisas uppdelat på komponenter som skrivs av utifrån beräknad ekonomisk livslängd för de olika komponentkategorierna. Tillkommande utgifter läggs till det redovisade värdet i det fall investeringen anses värderingshöjande. Utgifter avseende löpande underhåll och reparationer kostnadsförs i den period de uppkommer. Komponenten mark har bedömts ha obegränsad nyttjandetid varför avskrivning ej görs. Vid värdering av rörelsefastigheterna tillämpas den så kallade anskaffningsvärdemetoden, varvid fastigheterna redovisas till anskaffningsvärde i koncernredovisningen med avdrag för avskrivningar enligt en avskrivningsplan som anpassas efter tillgångens nyttjandeperiod.

Nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar

Nedskrivningsprövning för materiella och immateriella tillgångar samt andelar i dotterföretag och intresseföretag m.m.

De redovisade värdena för tillgångarna prövas vid varje balansdag. Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången.

En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets (grupp av enheters) redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning belastar resultaträkningen. Nedskrivning av tillgångar hänförliga till en kassagenererande enhet (grupp av enheter) fördelas i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten (gruppen av enheter).

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

En reversering görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts.

Andra avsättningar

En avsättning redovisas i balansräkningen när Folksam Sak har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

Pensioner och liknande förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i Folksam omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Folksams förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsbolag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställde som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i årets resultat i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder; denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en svensk bostadsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen.

Koncernens nettoförpliktelse utgörs av nuvärdet av förpliktelsen, minus verkligt värde på förvaltningstillgångarna justerat för eventuella tillgångsbegränsningar.

Räntekostnaden/intäkten netto på den förmånsbestämda förpliktelsen/tillgången redovisas i årets resultat under finansnettot. Räntenettot är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av nettoförpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av eventuella tillgångsbegränsningar. Övriga komponenter redovisas i rörelseresultatet.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettot och eventuella ändringar av effekter tillgångsbegränsningar (exklusive ränta som inkluderas i räntenettot). Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning.

Ändringar eller reduceringar av en förmånsbestämd plan redovisas vid den tidigaste av följande tidpunkter; I, när ändringen i planen eller reduceringen inträffar eller II, när företaget redovisar relaterade omstruktureringskostnader och ersättningar vid uppsägning. Ändringarna/reduceringarna redovisas direkt i årets resultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del av nettoförpliktelsen/-tillgången. Den del av särskild löneskatt som är beräknad utifrån tryggandelagen i juridisk person redovisas av förenklingsskäl som upplupen kostnad istället för som del av nettoförpliktelsen/-tillgången.

Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

Pensionering i egen regi

Folksam Sak har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till vissa anställda att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen.

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

Tillgångar klassificeras som tillgångar som innehas för försäljning när tillgångarna kommer att realiseras genom försäljning, snarare än genom fortsatt användande.
Detta sker till exempel när:

- Folksam träffat bindande avtal om försäljning.
- Styrelsen beslutat och offentliggjort en plan för avveckling av verksamheten och därmed avyttring av tillgångar.

Vid klassificering som innehav för försäljning, redovisas anläggningstillgångar till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. En avvecklad verksamhet är en del av ett företags verksamhet som representerar en självständig rörelsegren eller en väsentlig verksamhet inom ett geografiskt område eller är ett dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidaresäljas. För år 2016 har inga tillgångar klassificerats som tillgångar som innehas för försäljning.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Moderföretagets redovisningsprinciper

Moderföretagets årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrift samt Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2, redovisning för juridisk person. Moderföretaget tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och Finansinspektionens föreskrifter. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper framgår nedan. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderföretaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderföretagets finansiella rapporter, där inte annat anges.

Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling av interna projekt som redovisas som tillgång i koncernbalansräkningen redovisas som kostnad i moderföretagets resultaträkning.

Byggnader och mark

I moderföretaget redovisas såväl förvaltnings- som rörelsefastigheter till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar redovisade över resultaträkningen. Samtliga fastigheter redovisas under posten Byggnader och mark i moderföretagets balansräkning.

Dotterföretag och intresseföretag

Aktier i dotter- och intresseföretag redovisas i moderföretaget till anskaffningsvärden efter avdrag för erforderliga nedskrivningar. Transaktionsutgifter inkluderas i det redovisade värdet för innehav i dotterföretag och intresseföretag. I koncernredovisningen redovisas transaktionsutgifter hänförliga till dotterföretag direkt i resultatet när de uppkommer. Koncernbidrag och aktieägartillskott redovisas som en höjning av andelsvärdet i balansräkningen. För att fastställa huruvida det föreligger nedskrivningsbehov av placeringar i koncern- och intresseföretag tillämpas IAS 36, Nedskrivningar. För att beräkna konsolideringskapitalet görs en värdering till verkligt värde av koncern- och intresseföretag i första hand enligt en substansvärdemetod. I samband med förvärv eller andra strukturella förändringar görs en djupare analys av företagets värde som även tar hänsyn till kassaflöde, framtida vinster, varumärke och värdering av kundstocken.

Samtliga utdelningar redovisas som intäkt.

Förvärv till lågt pris som motsvarar framtida förväntade förluster och kostnader upplöses under de förväntade perioderna då förlusterna och kostnader uppkommer. Förvärv till lågt pris som uppkommer av andra orsaker redovisas som avsättning till den del den inte överstiger verkligt värde på förvärvade identifierbara icke-monetära tillgångar. Den del som överstiger detta värde intäktsförs omedelbart. Den del som inte överstiger verkligt värde på förvärvade identifierbara icke-monetära tillgångar intäktsförs på ett systematiskt sätt över en period som beräknas som kvarvarande vägd genomsnittlig nyttjandeperiod för de förvärvade identifierbara tillgångarna som är avskrivningsbara. I koncernredovisningen redovisas förvärv till lågt pris direkt i resultatet.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderföretaget tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS19. Moderföretaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De mest väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

Obeskattade reserver

Folksam Sak har gjort avsättning till säkerhetsreserv med stöd av FFFS 2013:8 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om normalplan för skadeförsäkringsföretags beräkning av säkerhetsreserv och dess ändringsföreskrifter.

Dotterföretaget Tre Kronor Försäkring AB har överlåtit del av utrymme i avsättning till säkerhetsreserven till moderföretaget Folksam Sak. Från och med 1 januari 2016 får företag i en koncern ej längre överlåta utrymme till säkerhetsreserven. Redan överlåten del minskas genom årliga linjära nedsättningar så att den per 31 december 2019 uppgår till noll.

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Koncernbidrag och aktieägartillskott för juridiska personer

Koncernbidrag redovisas enligt de redovisningsprinciper som anges i RFR 2, IAS 18 p 3 (erhållna koncernbidrag) samt RFR 2 IAS 27 p 2 (lämnade koncernbidrag). Detta innebär att koncernbidrag som företaget erhåller från dotterföretag redovisas enligt samma principer som utdelning från dotterföretag. Koncernbidrag som bolaget lämnar till dotterföretag redovisas som investering i aktier i dotterföretag.

Beskrivning av karaktär och syfte med reservposter under eget kapital

Nedan följer en beskrivning av karaktären hos och syftet med reservposterna under eget kapital.

Eget kapital i obeskattade reserver

I koncernredovisningen redovisas eget kapitaldelen (78 procent) av obeskattade reserver som Eget kapital i obeskattade reserver.

Omräkningsreserv

Omräkning av utländska dotterföretags balansräkning sker till balansdagens valutakurs och omräkning av utländska dotterföretags resultaträkningar sker till genomsnittskurs. Valutakursdifferenser som uppstår vid valutaomräkning redovisas i Övrigt totalresultat och överförs till koncernens omräkningsreserv.

Reservfond

Syftet med reservfonden var att spara en del av årets resultat som inte gick åt för täckning av balanserad förlust. Avsättning till reservfond är inte längre erforderlig.

Kapitalandelsfond

Här redovisas belopp som härrör från att andelar i intresseföretag tagits upp till ett högre värde än i närmast föregående balansräkning med tillämpning av kapitalandelsmetoden.

Balanserat resultat

Balanserade vinster i koncernen utgörs av årets resultat samt föregående års balanserade vinster efter eventuell vinstutdelning till minoritetsägare. Styrelsen lämnar förslag till utdelning. Utdelningens storlek beslutas av bolagsstämman.

Not 2. Upplysningar om risker

Denna not beskriver Folksam Saks riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

Folksam Saks riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner.

Folksam Sak bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i Folksam Saks affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalsituation.

Riskfilosofi

Riskfilosofin anger Folksam Saks övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk tas medvetet och att risktagandet styrs som en integrerad del av verksamhetsstyrningen i enlighet med företagets vision och värderingar och med högt ställda krav på efterlevnad av lagar och regler. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten behöver företaget ha en sund riskkultur. Ledning och chefer bidrar till en sund riskkultur genom att i ord och handling förmedla till sina medarbetare vad som är företagets attityd till och aptit på risk, samt hur riskhantering bedrivs inom företaget. Alla medarbetare bidrar till en sund riskkultur genom att agera i enlighet med företagets värderingar och hålla sig uppdaterade om interna och externa regelverk.

Riskaptitramverket

Företagets riskaptitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Ramverket består av komponenterna riskaptit, risktolerans, risk- och kapitalmått, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskaptitramverket utgör en central och viktig komponent i att binda samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egna risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskaptitramverk och utgör även underlag för riskaptitramverkets utformning.

Risk- och kapitalmåtten mäter och ger underlag för att analysera den möjliga effekten av olika risker på Folksam Sak. För att möjliggöra analys av företagets väsentliga risker, är valet av riskmått baserat på företagets styrmodell. Riskaptiten omfattar styrelsens uttryck för de risker, i art och omfattning, som företaget önskar exponera sig mot i sin strävan efter måluppfyllelse. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen ska begränsa företagets risktagande totalt såväl som nedbrutet på enskilda riskkategorier. Risktoleransen utgör även en utgångspunkt vid härledning av det samlade kapitalbehovet/- målet.

Den kvalitativa riskaptiten anger den nivå på risk som är önskvärd för att uppnå företagets långsiktiga mål. Risker som företaget söker är risker som förväntas bidra positivt till Folksam Saks måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de negativa konsekvenserna inte förväntas överväga de positiva eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera.

Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

Folksam Saks riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av väsentliga interna och externa förändringar.

Den samlade effekten som Folksam Saks övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen ORSAN.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och utgör en viktig beståndsdel i den övergripande riskhanteringen. Nedan beskrivs riskhanteringsprocessens olika steg.

Identifiera risker

Företaget definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder för olika kategorier av risk. Exempel på analysmetoder som tillämpas är omvärldsanalyser, verksamhetsanalyser, produkt- och erbjudandeanalyser samt portföljanalyser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras.

Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Kunskap om verksamheten och dess risker finns i första linjen där respektive chef är ytterst ansvarig för att risker identifieras och dokumenteras inom sina ansvarsområden inklusive eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering ska även de konsekvenser som kan uppstå om händelsen/risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken identifieras och dokumenteras. Riskfunktionen

stödjer första linjens riskidentifiering genom att tillhandahålla metodstöd, samt stöd vid formulering och värdering av identifierade risker.

Genomföra riskanalys

Vid riskanalysen analyseras, värderas konsekvens och sannolikhet för de risker som identifieras. Effekten av samverkan mellan olika risker analyseras för Folksam Sak och för gruppen som helhet, detta för att kunna bedöma företagets och gruppens sammanlagda riskexponering. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten ska scenarioanalyser tillämpas.

Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. En bedömning sker även avseende alla riskers konsekvens på varumärket och på så sätt fångas den sammanlagda så kallade ”ryktesrisken”. Metod och skalor för värdering av konsekvens och sannolikhet för verksamhetsrisk tillhandahålls av risk- och compliance avdelningen.

Hantera risker

I processens nästa steg hanteras riskerna genom att först besluta om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras för att därefter besluta om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas, samt att slutligen planera och genomföra beslutade åtgärder. Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering. Risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Riskaptit och risktolerans beslutas av styrelsen. I Företagsstyrningspolicyn anges ansvaret för riskhanteringen i såväl första som andra ansvarslinjen.
I första linjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med interna och externa regelverk för riskhantering.

Övervaka och följ upp risker, utvärdera riskhantering

Processens nästa steg innebär att följa upp och övervaka att riskhanterande åtgärder genomförs. Chefer i verksamheten följer upp att de riskhanterande åtgärder som beslutats genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjens uppföljning samt följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder.

Analysera och rapportera riskexponering

De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Minst två gånger per år sammanställer och analyserar riskfunktionen information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder Riskfunktionen rapporterar sin bedömning av företagets sammanlagda riskexponering till vd och styrelse. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i Folksam Sak har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras.

Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera/värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att de processer och/eller rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering.

Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera risker och rapportera risker.

Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för aktuarie-, risk-, compliance- och internkontrollverksamheten i företaget.

Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första linjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första linjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter.

Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier

och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Styrelsen ska proaktivt begära information om materiella risker samt utmana den information som kommer från första och andra ansvarslinjen. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras.

Styrelsen för Folksam Sak har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvaliteten i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse har vd inrättat kommittéer där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i dessa kommittéer.

Väsentliga risker i Folksam Sak

Folksam Sak definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Den verksamhet som Folksam Sak bedriver innebär risker som kan leda till förluster i försäkringsprodukter eller tillgångar. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser vilka kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå som följd av såväl politiska förändringar, innovationer, förändrad rättslig praxis som icke ändamålsenliga interna processer, rutiner och system och brott mot externa eller interna regler. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker.

I kommande avsnitt beskrivs Folksam Saks försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Försäkringsrisker

Målet med försäkringsverksamheten är att med god kontroll av försäkringsriskerna kunna erbjuda en väldiversifierad produktportfölj som svarar mot kundernas behov. Överskott som genereras i försäkringsverksamheten kommer kunderna tillgodo genom återbäring. Folksam Sak har därför ett brett utbud av försäkringsprodukter som riktar sig till stora delar av Sveriges befolkning. Genom sitt produkterbjudande exponeras Folksam Sak mot ett antal försäkringsrisker. Dessa risker uppstår med anledning av osäkerhet i skadefrekvens, skadebelopp, kostnadsutveckling och avveckling av inträffade skador. Risker förekommer i samband med prissättning av produkter, tecknande av försäkring och vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Därutöver finns även koncentrationsrisker och katastrofrisker.

De generella styrningsverktygen för hantering av försäkringsrisker är de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas m.m. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. De försäkringstekniska riktlinjerna föreslås av aktuariefunktionen och beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som föreslås av bolagsansvarig aktuarie och beslutas av vd, anges vilka metoder och antaganden som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas.

Hantering av försäkringsrisker

Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsbolag. Korrekt prissättning av riskerna tryggar Folksam Saks långsiktiga lönsamhet. I tillägg måste avsättningarna vara tillräckliga och fördelningen av överskottet skälig. Risker liksom principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt. Löpande rapportering av bland annat riskkänslighet, solvenskvot och konsolidering till styrelsen utgör en del av bolagets interna uppföljning och riskhantering. Förväntad utveckling av solvenskvot och konsolidering prognostiseras regelbundet, både i ett normalscenario och i ett stressat scenario, och ingår i rapporteringen till styrelsen.

Frekvensrisk och ersättningsrisk

Inom skadeförsäkring bestäms i huvudsak den totala kostnaden för en försäkringsprodukt av antalet inträffade skador och storleken på dessa. Riskerna hänförliga till osäkerheten i antalet skador har Folksam Sak valt att benämna frekvensrisk. Riskerna med anledning av osäkerheten i skadebelopp benämns ersättningsrisk. I skadeförsäkringsrörelse hanteras dessa risker med olika metoder för redan inträffade skador och sådana som ännu inte skett. Osäkerheten i avsättningarna för inträffade skador är kopplad till ersättningsnivå, förväntad avvecklingstid och eftersläpning i skaderapporteringen (inträffade men ännu ej rapporterade skador). När det gäller osäkerheten i avsättningen för icke inträffade skador är denna kopplad till såväl skadefrekvens som skadebelopp. En utförligare beskrivning av riskerna följer nedan.

Frekvensrisk

Frekvensrisken är mest signifikant för icke inträffade skador då skadefrekvens är en väsentlig faktor i premieberäkningen. En underskattning av skadefrekvens kan leda till att den beräknade premien inte kommer att motsvara de faktiska skadekostnaderna förknippade med försäkringen. För skador som redan inträffat men ännu inte kommit till bolagets kännedom är denna risk kopplad till eftersläpningen i skaderapporteringen och kan leda till otillräcklig nivå på avsättningen för oreglerade skador.

Ersättningsrisk

Antaganden om skadebelopp för icke inträffade skador är, i likhet med antalet skador, en väsentlig faktor vid premieberäkningen. En underskattning av skadebelopp kan leda till att den beräknade premien och övriga intäkter i försäkringen inte kommer att motsvara de faktiska skade- och driftskostnaderna förknippade med försäkringen. När det gäller inträffade skador, rapporterade såväl som icke rapporterade, är ersättningsrisken främst kopplad till osäkerheten i avvecklingstid respektive ersättningsnivå.

Icke inträffade skador

Det finns olika metoder som syftar till att reducera frekvens- och ersättningsrisken för icke inträffade skador. För Folksam Sak, som har en stor exponering mot konsumentförsäkring, är det viktigt att löpande se över prissättningen av försäkringskontrakten. Underlag till analysen hämtas från databaser som innehåller information om historisk exponering och skaderesultat. Denna information analyseras regelbundet med hjälp av olika typer av statistiska metoder.

Vid behov görs förändringar i prissättningen vilka sedan träder i kraft vid avtalsförnyelsen. Utöver prissättningen ser Folksam Sak även löpande över försäkringsvillkor och teckningsregler i syfte att diversifiera riskurvalet och få täckning för de kostnader som är förknippade med försäkringsavtalet. I samband med detta anges också limiter och andra begränsningar för att säkerställa att riskurvalet är anpassat efter den övergripande affärsplan och riktlinjer som styrelsen fastställt.

Frekvens- och ersättningsrisken för icke inträffade skador är generellt högre inom personförsäkring än exempelvis egendomsförsäkring. Anledningen till detta är att personskador generellt sett tar längre tid att reglera och att det därmed är svårare att fånga upp nya trender. Den långa handläggningstiden innebär också att eventuella lagförändringar kan få större effekter. I stort sett samtliga försäkringskontrakt löper över ett år med en inbyggd rättighet för försäkringsgivaren att avböja förlängning, eller att ändra villkor och förutsättningar vid förlängning. Frekvens- och ersättningsrisk, tillsammans med katastrof- och koncentrationsrisk, hanteras genom löpande översyn av prissättning, villkor, riskurvals- och teckningsregler i syfte att främja en stabil och förutsägbar kostnadsutveckling. Därtill är det viktigt att ha ett adekvat återförsäkringsprogram. Inför varje verksamhetsår tas det fram ett förslag för ett till verksamhetens karaktär och omfattning anpassat återförsäkringsprogram. Programmet fastställs sedan av styrelsen. Syftet med återförsäkringsprogrammet är att ge skydd mot större skador och därigenom undanröja kraftiga svängningar i försäkringsresultatet mellan åren, samt att täcka överskjutande risknivåer i de eventuella fall där bolagets exponering kan överskrida fastställda gränser.

Folksam Sak har för skadeår 2016 valt att återförsäkra sin verksamhet genom i första hand icke proportionella återförsäkringslösningar med självbehåll anpassade till förutsättningarna i respektive försäkringsklass. Denna typ av återförsäkring minskar riskexponeringen för Folksam Sak. Återförsäkringsprogrammet omfattar samtliga försäkringsföretag inom Folksam Sak-gruppen.

Inträffade skador

Risken för att de försäkringstekniska avsättningarna inte är tillräckliga för reglering av inträffade skador, hanteras främst genom utvecklade aktuariella metoder och en noggrann kontinuerlig uppföljning av anmälda skador och utbetalningsströmmar. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Eventuellt över- eller underskott redovisas i sin helhet som ett avvecklingsresultat i resultaträkningen.

Olika typer av skador hanteras på skilda sätt och ändrade lagar, regler, rutiner eller överenskommelser kan innebära att den framtida skadeutvecklingen skiljer sig från den historiska. Ansvars- och personskador är relativt få till antalet men tar lång tid att reglera vilket gör att de är svåra att skatta skadekostnaden för. Bedömningen försvåras även av exempelvis olikheter i inflationstakt och dödlighet över tiden. Egendomsskador är däremot betydligt fler till antalet och regleras väsentligt snabbare, vilket gör skattningarna av skadekostnaden säkrare. Stora skadehändelser, exempelvis stormar, kan dock försvåra skattningen. Det handlar ofta om unika händelser där den historiska informationen och kunskapen inte alltid är tillämplig fullt ut.

Koncentrationsrisk inom skadeförsäkring

Folksam Sak tecknar försäkringar i hela Sverige i samtliga stora försäkringsklasserna. Försäkringsportföljen är tack vare det stora antalet kunder väldiversifierad, dock med en viss övervikt för gruppförsäkringar och en undervikt av företagsförsäkringar som är ett relativt nystartat område. Försäkringarna som är knutna till gruppförsäkringsavtalen är väl spridda både åldersmässigt och geografiskt, vilket innebär en begränsad koncentrationsrisk.

Katastrofrisk

Katastrofrisken avser olika typer av katastrofhändelser, såsom naturkatastrofer, epidemier och katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter. Denna risk hanteras främst genom ett ändamålsenligt återförsäkringsprogram sammansatt i enlighet med den av styrelsen beslutade riskaptiten. De stora försäkringsbestånden inom olycksfall och boende gör att risken vid naturskador är stor, men ett återförsäkringsprogram med ett maximalt självbehåll om 50 miljoner kronor finns och ses över årligen.

Dödlighetsrisk

För Folksam Sak innebär dödlighetsrisken att de försäkrade lever längre än vad som antagits vid beräkningen av avsättningen för skadelivräntor. En överskattad dödlighet medför att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga. Bolaget följer regelbundet upp dödligheten i livräntebeståndet.

Mätning av försäkringsrisker

Försäkringsrisk mäts främst genom stresstester och känslighetsanalyser, samt tidigare nämnda analyser av historiska skaderesultat, exponeringar och utbetalningsmönster. Kapitalkrav för försäkringsrisker under Solvens II ger även vägledning av bolagets risksituation. Kapitalkraven analyseras närmare inom ramen för den årliga lämplighetsbedömningen av standardformeln under Solvens II.

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal – oreglerade skador

Skadeförsäkring

Avsättningarna för skadeförsäkringar är känsliga för förändringar i de väsentliga antaganden som tidigare nämnts. Känsligheten för förändringar av några av dessa antaganden är svår att kvantifiera, exempelvis förändringar i regleringen av trafikförsäkringen. Känslighetsanalyser har genomförts genom att förändra centrala antaganden med rimligt sannolika förändringar. Effekterna har därefter mätts på brutto- och nettoavsättningar (exklusive skadelivräntor och avsättning för framtida skaderegleringskostnader), vinst före skatt och eget kapital. Effektmätningarna har gjorts antagande för antagande och med övriga antaganden konstanta. Någon hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden har därmed inte tagits.

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal

Antagande	Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Resultat före skatt	Eget kapital
Koncernen 2016				
Avsättning för oreglerade skador (exkl. skadelivräntor)		16 750		
Genomsnittlig skadekostnad	+10%	18 425	-1 675	-1 307
Genomsnittligt antal skador	+10%	18 425	-1 675	-1 307
Koncernen 2015				
Avsättning för oreglerade skador (exkl. skadelivräntor)		16 406		
Genomsnittlig skadekostnad	+10%	18 047	-1 641	-1 280
Genomsnittligt antal skador	+10%	18 047	-1 641	-1 280
Moderföretaget 2016				
Avsättning för oreglerade skador (exkl. skadelivräntor)		15 037		
Genomsnittlig skadekostnad	+10%	16 492	-1 449	-1 130
Genomsnittligt antal skador	+10%	16 492	-1 449	-1 130
Moderföretaget 2015				
Avsättning för oreglerade skador (exkl. skadelivräntor)		14 797		
Genomsnittlig skadekostnad	+10%	16 277	-1 480	-1 154
Genomsnittligt antal skador	+10%	16 277	-1 480	-1 154

Skadelivräntor

Känslighetsanalyser har gjorts genom att förändra centrala antaganden med rimligt sannolika förändringar. Effekterna har därefter mätts på brutto- och nettoavsättningar samt vinst före skatt och eget kapital. Effektmätningarna har gjorts antagande för antagande och med övriga antaganden konstanta. Någon hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden har därmed inte tagits. Förändringar i tillämpade antaganden är icke-linjära.

Antagande	Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Resultat före skatt	Eget kapital
Koncernen 2016				
Försäkringstekniska avsättningar		5 144		
Ökad livslängd	20%	5 852	-708	-552
Ökad inflation	+ 1 %-enhet	5 191	-47	-37
Koncernen 2015				
Försäkringstekniska avsättningar		4 793		
Ökad livslängd	20%	5 482	-690	-538
Ökad inflation	+ 1 %-enhet	4 848	-55	-43
Moderföretaget 2016				
Försäkringstekniska avsättningar		4 766		
Ökad livslängd	20%	5 452	-686	-535
Ökad inflation	+1 %-enhet	4 813	-47	-37
Moderföretaget 2015				
Försäkringstekniska avsättningar		4 431		
Ökad livslängd	20%	5 106	-675	-527
Ökad inflation	+1 %-enhet	4 486	-55	-43

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare gjorda uppskattningar

Nedanstående tabeller visar den uppskattade totala brutto- respektive nettokostnaden för oreglerade skador, både rapporterade och IBNR (inträffade men ännu ej rapporterade till försäkringsföretaget), vid slutet av varje skadeår. Tabellerna visar också utbetalningar hänförliga till dessa skador

Koncern, Mkr	Alla tidigare år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (brutto)		7 178	7 489	8 342	8 745	8 975	9 614	50 342
Ett år senare		7 115	7 452	8 301	8 785	8 854		
Två år senare		7 096	7 384	8 232	8 672			
Tre år senare		7 018	7 333	8 140				
Fyra år senare		6 975	7 265					
Fem år senare		7 001						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2016-12-31		**7 001**	**7 265**	**8 140**	**8 672**	**8 854**	**9 614**	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar		6 536	6 868	7 213	7 383	7 014	5 421	40 435
Avsättning för oreglerade skador	7 082	464	397	927	1 290	1 840	4 192	16 193
Ackumulerat över/underskott		177	224	202	72	122		
D:o i % av initial skadekostnad		2,5%	3,0%	2,4%	0,8%	1,4%		
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador före diskontering	6 805	465	408	937	1 294	1 843	4 196	15 947
Diskonteringseffekt								-131
Avsättning för skaderegleringskostnader								556
Avsättning för skadelivräntor								5 144
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (brutto)								**21 516**

Koncern, Mkr	Alla tidigare år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (netto)		7 167	7 467	8 254	8 598	8 939	9 568	49 993
Ett år senare		7 087	7 428	8 213	8 531	8 815		
Två år senare		7 063	7 353	8 149	8 445			
Tre år senare		6 983	7 285	8 061				
Fyra år senare		6 939	7 219					
Fem år senare		6 906						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2016-12-31		**6 906**	**7 219**	**8 061**	**8 445**	**8 815**	**9 568**	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar		6 500	6 827	7 141	7 183	6 987	5 399	40 037
Avsättning för oreglerade skador	6 981	406	392	920	1 262	1 827	4 168	15 957
Ackumulerat över/underskott		261	248	193	153	124		
D:o i % av initial skadekostnad		3,6%	3,3%	2,3%	1,8%	1,4%		
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador före diskontering	6 704	406	403	930	1 266	1 830	4 170	15 708
Diskonteringseffekt								-131
Avsättning för skaderegleringskostnader								556
Avsättning för skadelivräntor								5 144
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (netto)								**21 277**

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare gjorda uppskattningar (forts.)

Moderföretaget, Mkr	Alla tidigare år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (brutto)		6 301	6 501	7 306	7 664	7 866	8 436	44 074
Ett år senare		6 239	6 509	7 354	7 753	7 808		
Två år senare		6 223	6 431	7 294	7 657			
Tre år senare		6 150	6 374	7 219				
Fyra år senare		6 116	6 311					
Fem år senare		6 142						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2016-12-31		**6 142**	**6 311**	**7 219**	**7 657**	**7 808**	**8 436**	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar		5 737	6 028	6 380	6 496	6 143	4 763	35 547
Avsättning för oreglerade skador	6 517	406	283	839	1 162	1 665	3 674	14 546
Ackumulerat över/underskott		159	190	87	7	58		
D:o i % av initial skadekostnad		2,5%	2,9%	1,2%	0,1%	0,7%		
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador före diskontering	6 517	406	283	839	1 162	1 665	3 674	14 546
Diskonteringseffekt								
Avsättning för skaderegleringskostnader								493
Avsättning för skadelivräntor								4 766
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (brutto)								**19 803**

Moderföretaget, Mkr	Alla tidigare år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (netto)		6 291	6 479	7 225	7 525	7 832	8 390	43 742
Ett år senare		6 230	6 487	7 271	7 513	7 770		
Två år senare		6 210	6 408	7 216	7 442			
Tre år senare		6 135	6 351	7 145				
Fyra år senare		6 100	6 287					
Fem år senare		6 067						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2016-12-31		**6 067**	**6 287**	**7 145**	**7 442**	**7 770**	**8 390**	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar		5 720	5 989	6 312	6 308	6 118	4 741	35 188
Avsättning för oreglerade skador	6 464	347	298	833	1 134	1 652	3 648	14 376
Ackumulerat över/underskott		224	191	80	84	63		
D:o i % av initial skadekostnad		3,6%	3,0%	1,1%	1,1%	0,8%		
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador före diskontering	6 464	347	298	833	1 134	1 652	3 648	14 376
Diskonteringseffekt								
Avsättning för skaderegleringskostnader								493
Avsättning för skadelivräntor								4 766
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (netto)								**19 635**

Rapportering av försäkringsrisk

Regelbunden rapportering till vd och styrelse sker genom riskrapport och aktuarierapport. I riskrapporten, som tas fram av riskfunktionen, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker. Aktuarierapporten, som tas fram av aktuariefunktionen, fokuserar på försäkringstekniska avsättningar och därmed sammanhängande metoder och risker. Rapporten ger även en fördjupad bild av försäkringsrisker.

Vidare får styrelsen en samlad bedömning av företagets totala försäkringsrisker via så kallade statusrapporter. Extern rapportering sker i form av rapporter till Finansinspektionen, där bl.a. skadeutveckling för olika riskår redovisas. En rapport med egen risk- och solvensbedömning (ORSA) har tagits fram och rapporterats under 2016. Rapporten innehåller bl.a. ett antal möjliga framtida åtgärder för att minska försäkringsrisken.

Dokumentation av försäkringsrisk

Försäkringspolicy beslutas av styrelsen och innehåller bland annat försäkringstekniska riktlinjer, övriga bestämmelser kring försäkringstekniska avsättningar, bestämmelser vid teckning av försäkring, reservsättning, hantering av överskott, hantering av försäkringsrisker samt återförsäkring.

Kontroll av försäkringsrisk

Utfall av analyser dokumenteras, dels inför översyner av prissättningen för olika produkter och dels inför reservsättning i samband med bokslut och solvensrapportering. Även alternativa värderingar av försäkringstekniska avsättningar dokumenteras. Uppföljning av risker görs även i samband med att underlag tas fram för tillsynsrapportering.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att under gällande risk- och placeringsrestriktioner på bästa sätt bidra till en stabil och konkurrenskraftig premie. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutad av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt riktlinjer för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna. Finanskommittén är vd:s forum för uppföljning av tillgångsförvaltningen och beslut rörande den taktiska riskstyrningen.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation samt prognoser för försäkringsrörelsens utveckling. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar avdelningen för kapitalförvaltning för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt andra placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom avdelningen för kapitalförvaltning. Även specialplaceringar och placeringar i fastigheter sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i Folksam Sak är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, fastigheter, specialplaceringar och bolagsstrategiska innehav.

I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena, till exempel med ränteswappar för att förändra balansräkningens räntekänslighet.

Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på en sådan placering är aktier i koncernföretag samt innehavet av aktier i Swedbank. Inom avdelningen för kapitalförvaltning finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna och beslut fattas och protokollförs.

Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa.

Marknadsrisker

Folksam Sak definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för Folksam Sak och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, fastighetsprisrisk, spreadrisk samt valutarisk. Dessa risker värderas och utvärderas nedan, i känslighetsanalyserna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner.

Mätning av aktiekursrisk

Folksam Sak definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser. Aktiekursrisken mäts med hjälp av känslighetsanalyser som mäter effekten på resultat före skatt och eget kapital av en nedgång med tio procent i marknadsvärdet på samtliga aktieinnehav, vilket illustreras i tabellen nedan. För aktiederivat mäts risken som värdeförändringen på derivatpositionen då den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

	Koncernen		Moderföretaget	
2016, Mkr	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Aktier	6 673	-667	6 673	-667
Investeringsfonder	119	-12	45	-4
Aktierelaterade derivatinstrument	-	-16	-	-16
Nettopåverkan resultat före skatt		**-695**		**-687**
Nettopåverkan eget kapital		**-542**		**-536**

Mätning av fastighetsprisrisk

Folksam Sak definierar fastighetsprisrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsvärde på fastigheter.

Fastighetsprisrisken mäts genom känslighetsanalyser som effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång med tio procent i marknadsvärde på fastighetsinnehaven, vilket illustreras i tabellen nedan.

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen nedan utgår från redovisningsmetoder enligt Solvens II-regelverket. Avvikelser från värderingsmetoderna enligt redovisningsstandard härrör främst från skillnader i värderingsgrunder för innehav i fastigheter för eget bruk.

Fastighetspriskänslighet	Koncernen		Moderföretaget	
2016, Mkr	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Fastigheter för eget bruk	806	-81	794	-79
Fastigheter annat än för eget bruk	1 859	-186	888	-89
Fastighetsfonder	13	-1	13	-1
Nettopåverkan resultat före skatt		**-268**		**-169**
Nettopåverkan eget kapital		**-209**		**-132**

Mätning av ränterisk

Folksam Sak definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Ränterisken, det vill säga risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företagets riskutrymme.

För Folksam Sak är det ofördelaktigt med stigande marknadsräntor eftersom avsättningsbehovet då ökar mer än värdet av räntebärande placeringar ökar. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken för tillgångarna mäts genom ett ränteskifte med +/- 1 procentenheter. För Folksam Sak mäts ränterisk för åtaganden genom en parallellförskjutning av diskonteringsräntan med +/- 1 procentenheter. Diskonteringskurvan har ett golv vid noll.

Känslighetsanalys - ränterisk	Koncernen		Moderföretaget	
2016, Mkr	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Ökning av marknadsräntan				
Värdeförändring räntebärande tillgångar	30 943	-1 030	27 951	-926
Minskning redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	5 446	625	4 766	539
Nettopåverkan resultat före skatt		**-405**		**-387**
Nettopåverkan eget kapital		**-316**		**-302**
Minskning av marknadsräntan				
Värdeförändring räntebärande tillgångar	30 943	1 089	27 951	979
Ökning redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	5 446	-457	4 766	-347
Nettopåverkan årets resultat		**632**		**632**
Nettopåverkan eget kapital		**493**		**493**

Nedanstående tabell illustrerar hur företaget är exponerad för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder						
Räntexponering	Högst 1 år	Längre än 1 år - högst 3 år	Längre än 3 år - högst 5 år	Längre än 5 år - högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
Koncernen 2016, Mkr						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	3 364	11 703	10 335	3 934	1 586	30 923
Övriga lån	132	735	57	3 311	-	4 235
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	1 354	-	-	-	-	1 354
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	**4 850**	**12 438**	**10 392**	**7 245**	**1 586**	**36 512**
Avsättning för oreglerade skador som diskonteras	57	89	78	171	562	957
Skadelivräntor	274	532	514	970	2 855	5 144
Övriga skulder	-81	-	-	-	-	-81
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	**250**	**621**	**592**	**1 141**	**3 417**	**6 020**
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	4 601	11 818	9 800	6 104	-1 831	30 492
Nominellt värde räntederivat	94	-	-	-	-	94
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**4 695**	**11 818**	**9 800**	**6 104**	**-1 831**	**30 586**

Räntexponering	Högst 1 år	Längre än 1 år - högst 3 år	Längre än 3 år - högst 5 år	Längre än 5 år - högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
Koncernen 2015, Mkr						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 401	11 927	9 864	3 233	2 374	29 799
Övriga lån	-	131	5	272	-	408
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	302	10	-	178	-	490
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	**2 703**	**12 068**	**9 869**	**3 683**	**2 374**	**30 697**
Avsättning för oreglerade skador som diskonteras	45	70	61	132	403	711
Skadelivräntor	247	475	457	828	2 425	4 432
Övriga skulder	-81	-	-	-	-	-81
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	**211**	**545**	**518**	**960**	**2 828**	**5 062**
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 492	11 523	9 351	2 723	-454	25 635
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**2 492**	**11 523**	**9 351**	**2 723**	**-454**	**25 635**

Räntebindningstider för tillgångar och skulder						
Räntexponering	Högst 1 år	Längre än 1 år - högst 3 år	Längre än 3 år - högst 5 år	Längre än 5 år - högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
Moderföretaget 2016, Mkr						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 843	10 893	9 507	3 237	1 466	27 946
Övriga lån	103	735	57	3 311	-	4 206
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	1 072	-	-	-	-	1 072
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	**4 018**	**11 628**	**9 564**	**6 548**	**1 466**	**33 224**
Avsättning för oreglerade skador som diskonteras	45	70	61	132	403	711
Skadelivräntor	250	488	475	889	2 664	4 766
Övriga skulder	-81	-	-	-	-	-81
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	**214**	**558**	**536**	**1 021**	**3 067**	**5 396**
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	3 804	11 070	9 028	5 527	-1 601	27 828
Nominellt värde räntederivat	161	-	-	-	-	161
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**3 965**	**11 070**	**9 028**	**5 527**	**-1 601**	**27 989**

Räntexponering	Högst 1 år	Längre än 1 år - högst 3 år	Längre än 3 år - högst 5 år	Längre än 5 år - högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
Moderföretaget 2015, Mkr						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	1 891	11 271	9 175	2 492	2 237	27 066
Övriga lån	-	103	5	272	-	380
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	1 816	10	-	178	-	2 004
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	**3 707**	**11 384**	**9 180**	**2 942**	**2 237**	**29 450**
Avsättning för oreglerade skador som diskonteras	45	70	61	132	403	711
Skadelivräntor	247	475	457	828	2 424	4 431
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	292	545	518	960	2 827	5 142
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	3 415	10 839	8 662	1 982	-590	24 308
Nominellt värde räntederivat	-1 259	-	-	-	-	-1 259
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**2 156**	**10 839**	**8 662**	**1 982**	**-590**	**23 049**

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procent påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid på upp till ett år.

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Ökning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	13	7	12	7
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	7	5	5	5

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Minskning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-13	-7	-12	-7
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-7	-5	-5	-5

Den genomsnittliga durationen för försäkringsskulderna för hela beståndet i koncernen är 5,3 (5,3) år och i moderföretaget 5,4 (5,3) år per den 31 december 2016. Under 2017 beräknas 4 857 (4 806) miljoner kronor betalas ut från försäkringsavtal i försäkringsersättningar i koncernen och 4 145 (4 142) miljoner kronor i moderföretaget.

Vad avser försäkringsskulder (avsättning) framgår den beräknade tiden för kassautflödet för skulderna av nedanstående tabell.

	2016		2015	
Koncernen	Sammanlagda avsättningar, Mkr	Duration, år	Sammanlagda avsättningar, Mkr	Duration, år
Försäkringsgren				
Sjuk- och olycksfallsförsäkring	7 387	5	7 401	5
Motorfordon	2 563	1	2 454	1
Trafik	7 126	7	6 949	7
Sjöfart och transport	27	1	30	1
Hem och villa	4 778	1	4 588	1
Företag och Fastighet	622	1	570	1
Övrig Egendom	587	1	560	1
Ansvar	210	3	211	3
Assistans	41	1	36	1
Inkomst och avgångsbidrag	182	1	262	1
Skadelivräntor	5 131	13	4 799	12
Mottagen återförsäkring	9	1	12	1

	2016		2015	
Moderföretaget	Sammanlagda avsättningar, Mkr	Duration, år	Sammanlagda avsättningar, Mkr	Duration, år
Försäkringsgren				
Sjuk- och olycksfallsförsäkring	6 934	5	7 009	5
Motorfordon	2 322	1	2 224	1
Trafik	6 456	7	6 331	7
Sjöfart och transport	27	1	30	1
Hem och villa	4 203	1	4 033	1
Företag och Fastighet	559	1	504	1
Övrig Egendom	519	1	488	1
Ansvar	203	3	202	3
Assistans	41	1	36	1
Inkomst och avgångsbidrag	179	1	259	1
Skadelivräntor	4 766	13	4 431	12
Mottagen återförsäkring	9	1	12	1

Valutakursrisk

Folksam Sak definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier och räntor. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar.

Valutarisken mäts som effekten på balansräkning och resultat av en uppgång med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering

Koncernen 2016, Mkr	USD	EUR	GBP	JPY	CAD	AUD	CHF	DKK	Övrigt
Placeringstillgångar									
Aktier och andelar	968	363	91	130	47	38	562	384	32
Fastigheter	-	50	-	-	-	-		-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	206	1 670	-	-	-	-		178	-
Andra finansiella placeringstillgångar	-	29	-	-	-	-		-	-
Övriga tillgångar	178	415	40	1	1	-		-	-
Summa tillgångar	**1 352**	**2 527**	**131**	**131**	**48**	**38**	**562**	**562**	**32**
Försäkringstekniska avsättningar	-	1 325	-	-	-	-	-	-	-
Övriga skulder och avsättningar	-	244	-	-	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	**-**	**244**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	**1 352**	**2 283**	**131**	**131**	**48**	**38**	**562**	**562**	**32**
Nominellt värde valutaterminer	1 750	-1 188	454	401	194	157	52	-	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**3 102**	**1 094**	**585**	**532**	**242**	**195**	**614**	**561**	**32**

Koncernen 2015, Mkr	USD	EUR	GBP	JPY	CAD	AUD	CHF	DKK	Övrigt
Placeringstillgångar									
Aktier och andelar	840	371	87	-	38	32	-	9	198
Fastigheter	-	46	-	-	-	-	-	-	3
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	1 566	-	-	-	-	-	-	-
Andra finansiella placeringstillgångar	-	27	-	-	-	-	-	-	-
Övriga tillgångar	80	470	2	-	-	-	-	-	4
Summa tillgångar	**920**	**2 480**	**89**	**-**	**38**	**32**	**-**	**9**	**205**
Försäkringstekniska avsättningar									
Övriga skulder och avsättningar	4	1 534	-	-	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	**4**	**1 534**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	**916**	**946**	**89**	**-**	**38**	**32**	**-**	**9**	**205**
Nominellt värde valutaterminer	1 638	-980	626	-	174	147	-	-	254
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**2 554**	**-34**	**715**	**-**	**211**	**179**	**-**	**9**	**459**

Valutakursexponering									
Moderföretaget 2016, Mkr	**USD**	**EUR**	**GBP**	**JPY**	**CAD**	**AUD**	**CHF**	**DKK**	**Övrigt**
Placeringstillgångar									
Aktier och andelar	968	322	91	130	47	38	562	384	32
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	206	-	-	-	-	-	-	178	-
Övriga tillgångar	108	203	2	1	1	-	-	-	-
Summa tillgångar	**1 282**	**525**	**93**	**131**	**48**	**38**	**562**	**561**	**32**
Övriga skulder och avsättningar	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	**-**	**1**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	**1 282**	**524**	**93**	**131**	**48**	**38**	**562**	**561**	**32**
Nominellt värde valutaterminer	1 750	-1 188	454	401	194	157	52	-	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**3 032**	**-663**	**547**	**532**	**242**	**195**	**614**	**561**	**32**

Moderföretaget 2015, Mkr	**USD**	**EUR**	**GBP**	**JPY**	**CAD**	**AUD**	**CHF**	**DKK**	**Övrigt**
Placeringstillgångar									
Aktier och andelar	840	344	87	-	38	32	-	9	198
Övriga tillgångar	79	317	2	-	-	-	-	-	1
Summa tillgångar	**919**	**661**	**89**	**-**	**38**	**32**	**-**	**9**	**199**
Övriga skulder och avsättningar	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	**-**	**11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	**919**	**650**	**89**	**-**	**38**	**32**	**-**	**9**	**199**
Nominellt värde valutaterminer	1 638	-981	626	-	174	147	-	-	255
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	**2 557**	**-331**	**715**	**-**	**212**	**179**	**-**	**9**	**454**

Känslighetsanalys - valutakursrisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med 10 procent av bolagets exponering i respektive valuta (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt och eget kapital.

Känslighetsanalys - valutakursrisk	Koncernen		Moderföretaget	
2016, Mkr	Marknads-värde	Känslighet	Marknads-värde	Känslighet
USD	3 102	-310	3 032	-303
EUR	1 094	-109	-663	66
GBP	585	-59	547	-55
JPY	532	-53	532	-53
CAD	242	-24	242	-24
AUD	195	-20	195	-20
CHF	614	-61	614	-61
DKK	561	-56	561	-56
Övriga	32	-3	32	-3
Nettopåverkan resultat före skatt		**-696**		**-509**
Nettopåverkan eget kapital		**-543**		**-397**

Känslighetsanalys - valutakursrisk	Koncernen		Moderföretaget	
2015, Mkr	Marknads-värde	Känslighet	Marknads-värde	Känslighet
USD	-2 560	-256	2 557	-256
EUR	30	3	-331	33
GBP	-710	-71	715	-72
CAD	-210	-21	212	-21
AUD	-180	-18	179	-18
DKK	-10	-1	9	-1
Övriga	-450	-45	450	-45
Nettopåverkan resultat före skatt		**-409**		**-379**
Nettopåverkan eget kapital		**-319**		**-296**

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen ovan tillämpar redovisningsmetoder enligt Solvens II-regelverket. Avvikelser från värderingsmetoderna enligt redovisningsstandard härrör främst från skillnader i värderingsgrunder för innehav i dotter- och intresseföretag

Mätning av spreadrisk

Spreadrisk är risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. Känslighet mot spreadrisk mäts utifrån rating och tillgångsklass men kan uppskattas till en ökning av spreaden med 40 baspunkter ovan den riskfria räntan. Beräkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av spreaden påverkar företagets resultat. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande. Spreadrisken i Folksam Sak bedöms inte vara väsentlig. Därmed presenteras ingen känslighetsanalys.

Jämförelsetal marknadsrisker

I nedanstående tabell redovisas jämförelsetal avseende påverkan på resultat före skatt utifrån de kapitalkrav som beräknades enligt Trafikljuset år 2015. För aktieprisrisk redovisas effekten av en kursnedgång på 40 procent för svenska aktier och andelar samt en kursnedgång på 35 procent för utländska aktier. Effekten av akteiindexterminer och aktieindexoptioner har medtagits i beräkningen. För fastighetsprisrisk redovisas effekten av en prisnedgång på 35 procent för fastigheter. För ränterisk redovisas effekten baserat på scenario om parallellförskjutning av nominella marknadsräntor i SEK med +/-1 procentenhet för tillgångar. För åtaganden utgår scenariot från en parallellförskjutning av nominella marknadsräntor för ränteswappar i SEK med +/- 1 procentenhet. Diskonteringsräntan bestämdes i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter. För reala räntor utfördes motsvarande beräkning men med en parallellförskjutning med +/- 0,5 procentenheter.

	Koncernen	Moderföretaget
Marknadsrisk, Mkr	2015	2015
Aktiekursrisk	-2 997	-2 988
Fastighetsprisrisk	-765	-748
Ränterisk*	-130	-115

*Avser fallande marknadsräntor

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisker är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i återförsäkringsfordringar och återförsäkrares andel av oreglerade skador

Folksam Saks återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Den maximala kreditriskexponeringen som återförsäkringstillgångarna ger upphov till för moderföretaget per balansdagen uppgår till 20 (55) miljoner kronor i fordringar på återförsäkrare och 168 (120) miljoner kronor i återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar, respektive 21 (62) miljoner kronor och 243 (199) miljoner kronor för koncernen.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal. Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som företaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan (Maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Maximal kreditriskexponering	2016			2015		
Moderföretaget, Mkr	Brutto	Erhållna säker-heter	Netto	Brutto	Erhållna säker-heter	Netto
Tillgångsklass						
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till, intresseföretag	330	50	280	326	78	248
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	27 710	-	27 710	26 790	-	26 790
Lån med säkerhet i fast egendom	13	11	2	13	11	2
Övriga lån	442	-	442	378	-	378
Derivat	47	19	28	16	10	6
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	-	381	-	381
Fordringar	4 114	-	4 114	691	-	691
Upplupna ränteintäkter	292	-	292	331	-	331

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar							
Koncernen 2016	**AAA**	**AA**	**A**	**BBB**	**BB**	**Ingen rating**	**Totalt**
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	18 537	8 052	3 952	315	8	223	31 087
Lån	-	29	-	-	-	445	474
	18 537	**8 081**	**3 952**	**315**	**8**	**668**	**31 561**
Koncernen 2015							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	18 108	6 350	4 889	278	-	173	29 798
Lån	-	28	-	-	-	375	403
	18 108	**6 378**	**4 889**	**278**	**-**	**548**	**30 201**
Moderföretaget 2016							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	17 012	7 292	3 643	-	-	-	27 947
Lån	-	-	-	-	-	445	445
	17 012	**7 292**	**3 643**	**-**	**-**	**445**	**28 392**
Moderföretaget 2015							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	16 774	5 810	4 482	-	-	-	27 066
Lån	-	-	-	-	-	375	375
	16 774	**5 810**	**4 482**	**-**	**-**	**375**	**27 441**

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating.

Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp

Kreditexponering mot återförsäkrare							
Koncernen 2016, Mkr	**AAA**	**AA**	**A**	**BBB**	**BB**	**Ingen rating**	**Totalt**
Fordringar avseende återförsäkrare	-	3	5	-	-	16	24
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	-	45	78	-	-	116	239
Skulder avseende återförsäkrare	-	-	-	-	-	-3	-3
Summa	**-**	**49**	**82**	**-**	**-**	**129**	**260**
Koncernen 2015, Mkr							
Fordringar avseende återförsäkrare	-	51	66	2	-	56	175
Summa	**-**	**51**	**66**	**2**	**-**	**56**	**175**
Moderföretaget 2016, Mkr							
Fordringar avseende återförsäkrare	-	3	5	-	-	14	22
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	-	45	78	-	-	45	168
Skulder avseende återförsäkrare	-	-	-	-	-	-2	-2
Summa	**-**	**49**	**82**	**-**	**-**	**57**	**188**
Moderföretaget 2015, Mkr							
Fordringar avseende återförsäkrare	-	51	66	2	-	56	175
Summa	**-**	**51**	**66**	**2**	**-**	**56**	**175**

Finansiell koncentrationsrisk

Folksam Sak definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar.

Folksam Saks största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Per 2016-12-31 hade Folksam Sak följande stora exponeringar (för räntebärande värdepapper, aktier, derivat och övriga finansiella placeringstillgångar):

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Koncernen 2016, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Handelsbanken	6 685	6 610
Swedbank	5 819	4 829
SEB	3 886	3 854
Nordea	3 709	3 676
Ellevio	286	-
Specialfastigheter	183	-
Tyska staten	171	-
JP Morgan	152	-
SBAB	125	125

Koncernen 2015, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	6 344	5 073
Handelsbanken	5 393	5 337
SEB	4 701	4 652
Nordea	3 912	3 773
SBAB	361	361
Ellevio	272	-
Specialfastigheter	175	-
JP Morgan	169	-
Bolagsstrategiska lån	103	-

Moderföretaget 2016, Mkr	Totalt	
Handelsbanken	6 307	6 307
Swedbank	5 496	4 601
SEB	3 653	3 643
Nordea	3 536	3 505
Ellevio	286	-
Specialfastigheter	173	-
JP Morgan	151	-
SBAB	115	115
Bolagsstrategiska lån	103	-

Moderföretaget 2015, Mkr	Totalt	
Swedbank	6 156	4 908
Handelsbanken	5 145	5 145
SEB	4 502	4 482
Nordea	3 703	3 599
SBAB	328	328
Ellevio	272	-
JP Morgan	168	-
Specialfastigheter	164	-
Bolagsstrategiska lån	103	-

Väsentliga koncentrationer av aktierisk

Koncernen 2016, Mkr	Totalt
Swedbank	4 669
Aberdeen	230
Ellevio	129
Volvo Cars	100
Albright Flagship Fund	45

Koncernen 2015, Mkr	Totalt
Swedbank	3 959
Aberdeen	270
DNB utlandsfond	197
Ellevio	117
Albright Flagship Fund	41

Moderföretaget 2016, Mkr	Totalt
Swedbank	4 669
Aberdeen	230
Ellevio	129
Volvo Car AB	100
Albright Flagship Fund	45

Moderföretaget 2015, Mkr	Totalt
Swedbank	3 959
Aberdeen	270
Ellevio	117
Albright Flagship Fund	41
Apple Inc	28

Likviditetsrisker

Folksam Sak definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller endast till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering. Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet. Detta säkerställer att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser.

För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg. Företagets och koncernens likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden. Företagets likviditetsexponering med avseende på återstående löptider på finansiella skulder framgår av tabellen nedan.

Tabellen visar odiskonterade nominella värden.

	Återstående löptider				
Koncernen 2016, Mkr	**På anmodan**	**Mindre än 1 år**	**1-5 år**	**Mer än 5 år**	**Utan löptid**
Övriga skulder	19	569	-	42	99
	19	**569**	**-**	**42**	**99**

Moderföretaget 2016, Mkr	**På anmodan**	**Mindre än 1 år**	**1-5 år**	**Mer än 5 år**	**Utan löptid**
Övriga skulder	19	458	-	42	16
	19	**458**	**-**	**42**	**16**

Koncernen 2015, Mkr	**På anmodan**	**Mindre än 1 år**	**1-5 år**	**Mer än 5 år**	**Utan löptid**
Övriga skulder	-	521	-	-	28
	-	**521**	**-**	**-**	**28**

Moderföretaget 2015, Mkr	**På anmodan**	**Mindre än 1 år**	**1-5 år**	**Mer än 5 år**	**Utan löptid**
Övriga skulder	-	580	-	-	28
	-	**580**	**-**	**-**	**28**

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld eller interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför bolagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativa risker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och då väsentliga förändringar inträffat. Nedan beskrivs hur verksamhetsrisker hanteras inom företaget.

Identifiera verksamhetsrisker

Riskidentifiering innebär att systematiskt identifiera händelser som, om de inträffar, kan påverka företagets möjligheter och förmåga att på såväl kortsiktiga som långsiktiga mål och att upprätthålla intern kontroll. Utgångspunkten vid riskidentifiering är verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden. En annan viktig grund för riskidentifiering är att bedöma hur kritisk den information är som hanteras i verksamheten eller påverkas av en förändring. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och vilka hot eller eventuella möjligheter de kan innebära. Kunskap om verksamheten och dess risker finns framförallt i första ansvarslinjen där respektive chef är ansvarig för att risker identifieras inom sina ansvarsområden, som även innefattar eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering identifieras och dokumenteras konsekvenser som kan uppstå om händelsen/risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken identifieras och dokumenteras. Riskfunktionen inom företaget stödjer och utmanar första ansvarslinjen i riskidentifieringen samt tillhandahåller metodstöd.

Genomföra riskanalys

I nästa steg genomförs en systematisk analys och värdering av konsekvens och sannolikhet för de händelser/risker som identifierats. Effekten av eventuell samverkan mellan olika risker ska också analyseras för Folksam Sak och för gruppen som helhet. Syftet är att ta fram underlag för beslut om hur riskerna ska hanteras och att göra det möjligt att bedöma företagets och gruppens sammanlagda riskexponering. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten ska scenarioanalyser tillämpas. Värderingen av konsekvenser ska göras avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. Genom att bedöma alla riskers konsekvens på varumärket fångas den sammanlagda så kallade "ryktesrisken".

Hantera verksamhetsrisker
Hantering av identifierade risker sker genom att besluta om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras, för att därefter besluta om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas, samt att slutligen planera och genomföra beslutade åtgärder. Företagets och gruppens riskaptit ska vara vägledande för beslut om hantering. Risktagandet begränsas ytterst av företagets risktolerans som anger vilken riskexponering som är acceptabel.

Övervaka och följ upp verksamhetsrisker, utvärdera riskhantering
Processens nästa steg innebär att chefer i första ansvarslinjen ansvarar för att följa upp att beslutade riskhanterande åtgärder genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första ansvarslinjens uppföljning samt följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder. Riskfunktionen övervakar och utvärderar även den sammanlagda riskexponeringen i förhållande till företagets riskaptit och risktolerans. Avseende risker i försäkringsrörelsen har aktuariefunktionen motsvarande ansvar. Därutöver ansvarar riskfunktionen för att definiera, analysera och följa upp riskindikatorer i syfte att i ett tidigt skede fånga upp signaler om ökad riskexponering.

Analysera och rapportera riskexponering
Första ansvarslinjen ansvarar för att löpande informera riskfunktionen om omständigheter som är relevanta för riskrapporteringen, om dessa inte framgår av riskförteckningen. Riskfunktionen ansvarar för att minst två gånger per år sammanställa och analysera information om företagets verksamhetsrisker. Analysen innefattar en bedömning av hur riskerna förhåller sig till beslutad riskaptit och risktolerans, riskernas utveckling över tid samt effekten av hur riskerna samverkar. Riskfunktionen rapporterar sin bedömning av företagets sammanlagda riskexponering till vd och styrelse. Därutöver rapporterar riskfunktionen sina analyser och bedömningar till koncernledningen som en del av företagets affärsplaneringsprocess.

Kontinuitetsplanering
Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kris- och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering för Folksam Sak tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering
Incidenter rapporteras av alla medarbetare samt åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter kategoriseras och värderas. Information om incidenter utgör en viktig del vid ovan nämnda självutvärdering av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering
I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i Folksam Sak. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av Folksam Sak med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten samt skapa god avkastning för befintliga och framtida kunder i Folksam Sak. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget.

Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget.

Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering
Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckta i SCR-kvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken riskkvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets nedre och övre kapitalmålnivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert vilken ska täcka tilläggsbelopp, avkastningsskatt, långsiktighetsbuffert, kapitaltillskott för dotterföretags fortlevnad, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert. Hänsyn tas till företagets och dotterföretagens driftsform som bedrivs enligt ömsesidiga principer och deras begränsade förmåga att anskaffa ytterligare kapital.

Kapitalbas
Företagets kapitalbas består i huvudsak av kapitalposter av hög kvalitet, det vill säga nivå-1- kapital. I primärkapitalet ingår främst eget kapital, säkerhetsreserv och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt. Vid bestämning av säkerhetsreservens belopp i kapitalbasen görs en årlig bedömning om en betalning av skatt på grund av upplösning av säkerhetsreserven kommer att ske under det kommande året, exempelvis till följd av att bedömningen görs att maximal säkerhetsreserv kommer att uppnås. Det belopp som avsätts till säkerhetsreserven i nivå 1 ska endast vara den del företaget bedömer att man ej kommer att betala i skatt.

Aktuell kapitalsituation
Företaget har under 2016 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2017 till 2019. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets kapitalbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det legala kapitalkravet. Utfallet av denna analys blev följande:

Folksam Sak har en stark kapitalsituation och är finansiellt stabilt över de analyserade affärsscenarierna och stresstesterna. Bolaget är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra beslutade strategier och affärsplaner.

Inom ramen för den egna risk- och solvensbedömningen har också en jämförelse genomförts mellan solvens II-regelverkets standardmodell för samtliga bolag och bolagens egen bedömning av riskerna. Jämförelsen visar inte på några signifikanta avvikelser och inget behov av utveckling av interna modeller eller användning av bolagsspecifika parametrar.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversik.

Not 3. Premieinkomst

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Direkt försäkring i Sverige	13 349	11 960	11 606	11 014
Direkt försäkring övriga EES	-	760	-	-
Premier för mottagen återförsäkring[1)]	14	15	33	40
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	13 363	12 735	11 639	11 054
Premier för avgiven återförsäkring	-129	-130	-120	-121
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	13 234	12 605	11 520	10 933
[1)] Varav mottagen återförsäkring från koncernföretag	-	-	19	2

Not 4. Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

Kapitalunderlaget utgörs av ett genomsnitt av de försäkringstekniska avsättningarna f e r. Kalkylräntesatsen som har använts motsvarar räntenivån på statsobligationer med en löptid som refererar till de försäkringstekniska avsättningarnas genomsnittliga löptid, cirka 2 respektive 7 år. Hänsyn har tagits till de försäkringstekniska avsättningar som gjorts respektive år. Använd kalkylräntesats varierar mellan 0,0 procent och 1,3 procent beroende på produkt.

Not 5. Försäkringsersättningar

Koncernen, Mkr	2016			2015		
Skadekostnader hänförliga till årets verksamhet	Brutto	Avgiven	Netto	Brutto	Avgiven	Netto
Utbetalda skadeersättningar	-5 416	19	-5 396	-4 899	18	-4 881
Förändring i avsättning för oreglerade skador	-4 179	25	-4 154	-4 087	18	-4 069
Förändring i avsättning för skaderegleringskostnader	-23	-	-23	-40	-	-40
Driftskostnader för skadereglering	-1 129	-	-1 129	-1 101	-	-1 101
Summa skadekostnader hänförliga till årets verksamhet	-10 747	44	-10 702	-10 127	36	-10 091
Skadekostnader hänförliga till tidigare års verksamhet	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Utbetalda skadeersättningar	-3 348	49	-3 300	-3 393	214	-3 179
Förändring i avsättning för oreglerade skador	3 880	11	3 891	4 334	-88	4 246
Utbetalda skadelivräntor	-295	-	-295	-265	-	-265
Förändring i avsättning för skadelivräntor	-307	4	-303	-114	-	-114
Summa skadekostnader hänförliga till tidigare års verksamhet	-70	64	-6	562	126	688
Summa försäkringsersättningar	**-10 817**	**108**	**-10 708**	**-9 565**	**162**	**-9 403**
Totalt utbetalda försäkringsersättningar	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Utbetalda skadeersättningar	-8 760	64	-8 696	-8 292	231	-8 061
Utbetalda skadelivräntor	-295	-	-295	-265	-	-265
Driftskostnader för skadereglering	-1 129	-	-1 129	-1 101	-	-1 101
Utbetalda försäkringsersättningar	-10 184	64	-10 120	-9 658	231	-9 427
Förändring i Avsättning för oreglerade skador	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Förändring i avsättning för inträffade och rapporterade skador	-509	40	-469	127	-69	58
Förändring i avsättning för inträffade men ej rapporterade skador	207	-	207	120	-	120
Förändring i avsättning för skadelivräntor	-307	4	-303	-114	-	-114
Förändring i avsättning för skaderegleringskostnader	-23	-	-23	-40	-	-40
	-632	44	-588	93	-69	24
Summa försäkringsersättningar	**-10 817**	**108**	**-10 708**	**-9 565**	**162**	**-9 403**

Not 5. Försäkringsersättningar forts.

Moderföretaget, Mkr	2016			2015		
Skadekostnader hänförliga till årets verksamhet	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Utbetalda skadeersättningar	-4 763	21	-4 741	-4 297	18	-4 279
Förändring i avsättningar för oreglerade skador	-3 674	25	-3 648	-3 570	16	-3 554
Förändring i avsättning för skaderegleringskostnader	-13	-	-13	-33	-	-33
Driftskostnader för skadereglering	-997	-	-997	-978	-	-978
Summa skadekostnader hänförliga till årets verksamhet	-9 447	47	-9 400	-8 877	34	-8 843
Skadekostnader hänförliga till tidigare års verksamhet	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Utbetalda skadeersättningar	-3 010	39	-2 970	-3 082	199	-2 883
Förändring i avsättning för oreglerade skador	3 447	23	3 471	3 909	-92	3 817
Utbetalda skadelivräntor	-255	-	-255	-240	-	-240
Förändringar i avsättning för skadelivräntor	-335	-	-335	-98	-	-98
Summa skadekostnader hänförliga till tidigare års verksamhet	-152	63	-89	490	107	597
Summa försäkringsersättningar	**-9 599**	**109**	**-9 489**	**-8 388**	**141**	**-8 247**
Totalt utbetalda försäkringsersättningar	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Utbetalda skadeersättningar	-7 772	61	-7 712	-7 378	216	-7 162
Utbetalda skadelivräntor	-255	-	-255	-240	-	-240
Driftskostnader för skadereglering	-997	-	-997	-978	-	-978
Utbetalda försäkringsersättningar	-9 024	61	-8 963	-8 596	216	-8 380
Förändring i Avsättning för oreglerade skador	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Förändring i avsättning för inträffade och rapporterade skador	-468	49	-420	158	-76	82
Förändring i avsättning för inträffade men ej rapporterade skador (IBNR)	242	-	242	182	-	182
Förändring i avsättning för skadelivräntor	-335	-	-335	-98	-	-98
Förändring i avsättning för skaderegleringskostnader	-13	-	-13	-33	-	-33
	-574	**49**	**-526**	**208**	**-76**	**133**
Summa försäkringsersättningar	**-9 599**	**109**	**-9 489**	**-8 388**	**141**	**-8 247**

Not 6. Driftskostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Specifikation av resultatposten driftskostnader				
Anskaffningskostnader[1)]	-800	-937	-595	-728
Förändring av Förutbetalda anskaffningskostnader	-43	-60	-43	-60
Administrationskostnader [2)]	-1 455	-1 295	-1 260	-1 218
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	3	3	3	3
	-2 295	**-2 289**	**-1 895**	**-2 003**
Övriga driftskostnader				
Skadereglerings kostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-1 129	-1 101	-997	-978
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-30	-28	-25	-24
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-5	-5	-5	-5
	-1 164	**-1 134**	**-1 027**	**-1 007**
Summa driftskostnader	**-3 459**	**-3 423**	**-2 922**	**-3 010**
[1)]Varav provisioner i direktförsäkring	-202	209	-63	-77
[2)]Varav erlagda provisioner till koncernföretag i mottagen återförsäkring	-	-	-	-

Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag	2016	2015	2016	2015
Direkta och indirekta personalkostnader	-1 886	-1 724	-1 737	-1 636
Lokalkostnader	-160	-192	-147	-166
Avskrivningar	-129	-134	-72	-82
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	3	3	3	3
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-1 287	-1 376	-969	-1 129
	-3 459	**-3 423**	**-2 922**	**-3 010**

Operationella leasingavtal (leasetagare)

Operationell leasing där företaget är leasetagare avser i huvudsak kostnader för lokaler, bilar och PC-utrustning.

Totala framtida minimileaseavgifter	Koncernen		Moderföretaget	
Förfallotidpunkter	2016	2015	2016	2015
<1 år	-197	-211	-187	-197
1–5 år	-377	-386	-373	-381
>5 år	-81	-49	-81	-49
Summa	**-656**	**-646**	**-641**	**-627**
Totala leasingavgifter under perioden	**-194**	**-212**	**-194**	**-210**
varav minimileaseavgifter	-194	-209	-194	-207
varav variabla avgifter	-	-3	-	-3
Arvode och kostnadsersättningar till revisorer				
KPMG AB				
Revisionsuppdrag[3)]	-5	-5	-4	-4
Övriga tjänster	-14	-6	-14	-6
	-19	**-11**	**-18**	**-10**

[3)]Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av års- och koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal.

Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 7. Övriga tekniska kostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Betalda trafikförsäkringsavgifter	67	47	60	52
Finansiella intäkter och övriga intäkter	31	25	28	25
Skadekostnader TFF	-124	-84	-113	-86
Driftskostnader TFF	-29	-29	-26	-29
Övrigt	1	4	1	4
	-55	**-37**	**-50**	**-34**

Övriga tekniska kostnader

Trafikförsäkringsföreningen (TFF) är ett samarbetsorgan för de försäkringsbolag som har rätt att meddela trafikförsäkring i Sverige. Dessa försäkringsbolag är enligt lag skyldiga att vara med i TFF. Föreningens verksamhet styrs till övervägande del av reglerna i trafikskadelagen och trafikförsäkringsförordningen. Regeringen fastställer TFF:s stadgar. En av föreningens huvuduppgifter är att reglera skador som orsakas av okända, oförsäkrade och utländska fordon. Andra huvuduppgifter är att ta ut en lagstadgad avgift (trafikförsäkringsavgift) av ägare till oförsäkrade fordon samt att delta i det internationella trafikförsäkringsarbetet (Gröna Kortsamarbetet och vissa andra funktioner). TFF har också till uppgift att hantera vissa försäkringsfrågor gällande motorfordon inom det frivilliga branschsamarbetet i Sverige (Bilförsäkringskommittén). TFF svarar även för administration av Trafikskadenämnden. TFF:s egna intäkter utgörs främst av betalda trafikförsäkringsavgifter och finansiella intäkter. Driftskostnaderna och skadekostnaderna överstiger regelmässigt intäkterna och det uppkommer årligen ett nettounderskott i TFF:s verksamhet. Av regler i trafikskadelagen följer att medlemsbolagen har ett solidariskt ansvar att finansiera detta nettounderskott. Underskottet fördelas mellan medlemsbolagen på basis av bolagens premievolym för trafikförsäkring genom en årlig avräkning som fastställs av TFF:s stämma. Nettounderskottet redovisas i enlighet med en branschgemensam rekommendation.

Not 8. Kapitalavkastning, intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Hyresintäkter från byggnader och mark	**112**	**104**	**74**	**83**
Erhållna utdelningar	**303**	**449**	**304**	**450**
varav övriga erhållna utdelningar	303	449	304	450
Ränteintäkter m m	**435**	**432**	**312**	**324**
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	322	345	283	297
Koncernföretag	-	-	2	2
Övriga ränteintäkter	113	87	27	25
varav från finansiella tillgångar som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade över resultaträkningen	113	87	29	27
Återförda nedskrivningar	**33**	**-**	**47**	**-**
Aktier och andelar	33	-	47	-
Valutakursvinst netto	**243**	**286**	**242**	**286**
Realisationsvinst, netto	**323**	**653**	**310**	**703**
Aktier och andelar	56	319	55	385
Räntebärande värdepapper	261	334	255	318
Övriga placeringstillgångar	5	-	-	-
	1 449	**1 923**	**1 290**	**1 846**

Operationella leasingavtal (leasegivare)

Operationell leasing där företaget är leasegivare avser intäkter för lokaler.

Totala framtida minimileaseavgifter	Koncernen		Moderföretaget	
Förfallotidpunkt	2016	2015	2016	2015
<1 år	81	87	81	87
1–5 år	181	187	181	187
>5 år	50	75	50	75
Summa	**312**	**349**	**312**	**349**
Totala leasingavgifter under perioden	**87**	**97**	**87**	**97**
varav minimileaseavgifter	78	77	78	77
varav variabla avgifter	9	20	9	20

Not 9. Orealiserade vinster på placeringstillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Byggnader och mark	144	82	193	12
Aktier och andelar	815	7	813	6
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	290	-	269	-
	1 249	**89**	**1 274**	**18**

Not 10. Kapitalavkastning, kostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Driftskostnader för byggnader och mark	-60	-55	-40	-39
Kapitalförvaltningskostnader	-33	-31	-25	-24
Räntekostnader m m				
Övriga räntekostnader	-141	-107	-50	-34
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade över resultaträkningen	-141	-107	-50	-34
Av- och nedskrivningar				
Aktier och andelar	-201	-33	-216	-149
Övriga placeringstillgångar	-65	-	-	-
Valutakursförlust, netto	**-1**	**-**	**-**	**-**
Realisationsförlust, netto				
Aktier och andelar	-10	-	-10	-
	-511	**-227**	**-341**	**-247**

Not 11. Orealiserade förluster på placeringstillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Byggnader och mark	-	-46	-	-
Aktier & andelar	1	-534	-	-541
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-419	-	-360
	1	**-999**	**-**	**-901**

Not 12. Nettovinst eller nettoförlust per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2016, Mkr	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
Finansiella tillgångar	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	2	2
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	30	30
Aktier och andelar	1 230	-	-	1 230
Övriga lån	-	-	14	14
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	906	-	-	906
Derivat, netto	-	85	-	85
Övriga fordringar	-	-	38	38
Summa	**2 136**	**85**	**84**	**2 305**

Finansiella skulder		Innehav för handelsändamål	Övriga skulder	Summa
Övriga skulder	-	-	-38	-38
Summa	**-**	**-**	**-38**	**-38**

Koncernen 2015, Mkr	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
Finansiella tillgångar	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	2	2
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	12	12
Aktier och andelar	345	-	-	345
Övriga lån	-	-	6	6
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	275	-	-	275
Derivat, netto	-	203	-	203
Övriga finansiella placeringstillgångar	20	-	-	20
Övriga fordringar	1	-	-24	-23
Summa	**641**	**203**	**-4**	**839**

Finansiella skulder		Innehav för handelsändamål	Övriga skulder	Summa
Övriga skulder	-	-	-31	-31
Summa	**-**	**-**	**-31**	**-31**

Not 12. Nettovinst eller nettoförlust per kategori av finansiella instrument (forts.)

Moderföretaget 2016, Mkr	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
Finansiella tillgångar	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	2	2
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	30	30
Aktier och andelar	1 226	-	-	1 226
Övriga lån	-	-	14	14
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	838	-	-	838
Derivat, netto	-	85	-	85
Övriga fordringar	-	-	39	39
Summa	**2 064**	**85**	**85**	**2 234**

Finansiella skulder		Innehav för handelsändamål	Övriga skulder	Summa
Övriga skulder	-	-	-38	-38
Summa	**-**	**-**	**-38**	**-38**

Moderföretaget 2015, Mkr	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
Finansiella tillgångar	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	2	2
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	12	12
Aktier och andelar	341	-	-	341
Övriga lån	-	-	6	6
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	266	-	-	266
Derivat, netto	-	203	-	203
Övriga fordringar	-	-	-25	-25
Summa	**607**	**203**	**-5**	**805**

Finansiella skulder		Innehav för handelsändamål	Övriga skulder	Summa
Övriga skulder	-	-	-31	-31
Summa	**-**	**-**	**-31**	**-31**

Not 13. Skatter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Skatt på årets resultat				
Aktuell skattekostnad	-161	-297	-146	-278
Uppskjutna skattekostnader/skatteintäkter	-344	86	-318	228
	-505	**-211**	**-464**	**-50**
Specifikation av aktuell skattekostnad				
Periodens skattekostnad	-155	-296	-141	-276
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-6	-1	-5	-1
	-161	**-297**	**-146**	**-278**
Specifikation av uppskjutna skattekostnader/skatteintäkter				
Uppskjuten skattekostnad avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	-344	86	-313	228
Uppskjuten skattekostnad avseende övriga temporära skillnader	-	-	-5	-
	-344	**86**	**-318**	**228**
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt				
Resultat före skatt	1 763	816	1 817	91
Skatt enligt gällande skattesats för moderföretaget	-440	-180	-400	-20
Andra inte avdragsgilla kostnader/inte skattepliktiga intäkter	-61	-34	-61	-33
Skatteeffekt till följd av ökning av underskottsavdrag utan motsvarande aktivering av uppskjuten skatt	-	-	-	-
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	-6	-1	-5	-1
Skatteeffekt hänförlig till avräkning av utländsk skatt	2	4	2	4
	-505	**-211**	**-464**	**-50**

Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		2016	
Koncernen, Mkr	Före skatt	Skatt	Efter skatt
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	4	-1	3

		2015	
Koncernen, Mkr	Före skatt	Skatt	Efter skatt
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	424	-93	331

Not 14. Immateriella tillgångar

	Goodwill[1)]		Övriga immateriella tillgångar[2)]		Aktiverade utvecklingsprojekt[3)]		Summa immateriella anläggningstillgångar	
Koncernen, Mkr	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ackumulerade anskaffningsvärden								
Ingående balans	104	101	232	232	1 092	927	1 428	1 260
Kursdifferenser	-	-	-	-	6	2	6	2
Rörelseförvärv	-	3	-	-	-	-	-	3
Övriga investeringar	-	-	-	-	130	167	130	167
Försäljningar och utrangeringar	-3	-	-	-	-107	-4	-110	-4
Utgående balans	**101**	**104**	**232**	**232**	**1 121**	**1 092**	**1 454**	**1 428**
Ackumulerade avskrivningar								
Ingående balans	-	-	-147	-110	-796	-684	-943	-794
Kursdifferenser	-	-	-	-	-5	-1	-5	-1
Årets avskrivningar	-	-	-37	-37	-128	-111	-165	-148
Årets nedskrivning	-65	-	-	-	-	-	-65	-
Försäljningar och utrangeringar	-	-	-	-	107	-	107	-
Utgående balans	**-65**	**-**	**-184**	**-147**	**-822**	**-796**	**-1 071**	**-943**
Redovisade värden	**36**	**104**	**48**	**85**	**299**	**296**	**383**	**485**
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen								
Driftskostnader	-	-	-37	-37	-128	-111	-165	-148
Årets nedskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen								
Kapitalavkastning, kostnader	-65	-	-	-	-	-	-65	-

Posten försäljningar och utrangeringar är hänförligt till avyttring av dotterföretaget Hiotlabs AB.

Årets nedskrivning av Goodwill avser dotterföretaget SalusAnsvar AB. Framtida kassagenererande vinster har omvärderats vilket har medfört att hela goodwillposten avseende dotterföretaget skrivits ner.

Not 14. Immateriella tillgångar (forts.)

	Goodwill[1]		Övriga immateriella tillgångar[2]		Aktiverade utvecklingsprojekt[3]		Summa immateriella anläggningstillgångar	
Moderföretaget, Mkr	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ackumulerade anskaffningsvärden								
Ingående balans	-	-	1	1	-	-	1	1
Utgående balans	**-**	**-**	**1**	**1**	**-**	**-**	**1**	**1**
Ackumulerade avskrivningar								
Ingående balans	-	-	-1	0	-	-	-1	0
Årets avskrivningar	-	-	0	0	-	-	0	0
Utgående balans	**-**	**-**	**-1**	**-**	**-**	**-**	**-1**	**-**
Redovisade värden	**-**	**-**	**0**	**1**	**-**	**-**	**0**	**1**
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen								
Driftskostnader	-	-	0	0	-	-	0	0

Avskrivningstid	
Goodwll	-
Varumärke	2 år
Kundbas	5 år
Aktiverade utvecklingsprojekt	5 år

Immateriella tillgångar hänförliga till rörelseförvärv:

[1] Goodwill som uppkommit i samband med rörelseförvärv har en obestämbar nyttjandeperiod och värderas därför till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Nedskrivningsbehov av goodwill prövas årligen och då indikation på värdenedgång föreligger.

[2] Övriga immateriella tillgångar avser immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod som uppkommit i samband med förvärv. Dessa avser främst förvärvade kundbaser.

Internt upparbetade immateriella tillgångar:

[3] Aktiverade utvecklingsprojekt avser internt upparbetade immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod. Dessa redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ack. avskrivningar enligt plan över tillgångens nyttjandeperiod.

Not 15. Byggnader och mark

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Marknadsvärde				
Redovisat värde vid årets ingång	1 132	1 084	1 359	1 322
Förvärv via bolag	580	-	-	-
Investeringar	9	10	17	24
Orealiserade värdeförändringar[1)]	141	38	191	13
Valutakursdifferenser	4	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	**1 866**	**1 132**	**1 567**	**1 359**
Värden uppdelade på rörelse- och förvaltningsfastigheter				
Rörelsefastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	-	-	373	358
Investeringar	-	-	10	14
Övrigt	-	-	-	1
Anskaffningsvärde vi årets utgång	**-**	**-**	**383**	**373**
Redovisat värde vid årets utgång	**-**	**-**	**679**	**587**
Förvaltningsfastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	861	861	601	591
Investeringar	9	11	8	10
Anskaffningsvärde vi årets utgång	**870**	**872**	**609**	**601**
Redovisat värde vid årets utgång	**1 866**	**1 132**	**888**	**772**

[1)] Orealiserade värdeförändringar bokförs i resultaträkningen i posterna orealiserade vinster/förluster på placeringstillgångar.

Koncernens rörelsefastigheter redovisas under materiella anläggningstillgångar.

Not 15. Byggnader och mark (forts.)

Bedömt marknadsvärde Geografisk marknad	Kontrakterad årshyra [1]	Driftsöver-skott [2]	Direktav-kastning [3]	Marknads-värde	Marknads-värde [4]	Avkastnings-krav [5]
Koncernen, Mkr						
Stockholm med närförort						
Kontors – och affärsfastighet	33	21	3,4%	601	40 578	4,5-5,0%
Övriga Sverige						
Kontors – och affärsfastighet	83	53	4,4%	1 216	24 323	4-6,3%
Finland						
Flerbostadshus	1	1	3,0%	27	29 832	N/a
Kontors – och affärsfastighet	1	1	4,0%	22	25 637	6,5-10,5%
	118	**76**		**1 866**	**120 370**	
Moderföretaget, Mkr						
Stockholm och Göteborg med närförort						
Kontors – och affärsfastighet	53	36	3,8%	933	35 843	4,7-5,0 %
Övriga Sverige						
Kontors – och affärsfastighet	52	29	4,6%	634	15 862	4,3-6,3 %
	105	**65**		**1 567**	**51 705**	

[1] Hyreskontrakt per 1 januari omräknat till helår
[2] Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari
[3] Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari i förhållande till marknadsvärde
[4] Marknadsvärde per kvm lokalarea (exkl. garage)
[5] Vid värderingarna tillämpade avkastningskrav

Värderingsantaganden i genomsnitt	
Inflationsantagande År 1	1,50%
Kalkylränta restvärde	6,6%
Direktavkastning restvärde	4,7%
Långsiktig vakansgrad	5,1%
Drifts & Underhållskostnader År 1	473 kr/kvm
Investeringar År 1	581 kr/kvm
Marknadshyra (vid noll vakans)	2 075 kr/kvm

Utländska värderingsantaganden i genomsnitt	
Inflationsantagande	2,0%
Kalkylränta restvärde	8,2%
Direktavkastning restvärde	6,2%
Långsiktig vakansgrad	2,0%
Drifts & Underhållskostnader År 1	96 €/kvm
Investeringar År 1	0 €/kvm
Marknadshyra (vid noll vakans)	916,08 € /kvm

Det uppskattade verkliga värdet skulle minska om:

- Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter var lägre;
- Förväntade drifts- och underhållskostnader var högre;
- Direktavkastningskravet var högre.

Nedan presenteras en känslighetsanalys som visar effekter på verkligt värde om väsentliga antaganden skulle förändras.

2016-12-31	Koncernen		Moderföretaget	
Antagande, Mkr	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde
Förväntade marknadsmässiga hyres-intäkter	-5%	-103	-5%	-92
Förväntade drifts- och underhållskost-nader	+5%	-29	+5%	-28
Direktavkastningskrav	+50 punkter	-127	+50 punkter	-101

Fastställande av verkligt värde

Marknadsvärdet har bedömts med en marknadsanpassad flerårig kassaflödesanalys. Kalkylperioden uppgår till 5 alternativt 10 år. Metoden innebär en analys av de förväntade framtida betalningsströmmar (hyror, vakans, drift- och underhållskostnader med mera) som en förvaltning av fastigheten kan antas generera. I kassaflödeskalkylen görs en nuvärdesberäkning av de bedömda framtida betalningsströmmarna. Som grund för bedömningar om marknadens avkastningskrav ligger ortsprisanalyser av gjorda jämförbara fastighetsköp.

Balansposten har kategoriserats som tillhörande nivå 3 i värderingshierarkin

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Påverkan på periodens resultat				
Hyresintäkter brutto	142	129	104	107
Internhyror	-30	-24	-30	-24
Hyresintäkter	112	105	74	83
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden	-48	-45	-40	-40
	64	60	34	43
Taxeringsvärden				
Taxeringsvärden byggnader (i Sverige)	586	382	454	454
Taxeringsvärden mark (i Sverige)	196	112	184	160
Taxeringsvärden byggnader (i Finland)	3	3	-	-
	785	**497**	**638**	**614**

Klassificeringen av rörelse- respektive förvaltningsfastigheter har gjorts med utgångspunkt från den internt nyttjade andelen av respektive fastighet, med utgående hyra som bas. För de fastigheter där andelen internt nyttjande uppgår till mer än 15 procent har fastigheten klassificerats som rörelsefastighet. Rörelsefastighet redovisas i koncernen som materiell anläggningstillgång i not 30. Samtliga fastigheter har marknadsvärderats. Marknadsvärdebedömningarna har genomförts i enlighet med riktlinjer framtagna av Svenskt Fastighetsindex och har utförts av externa oberoende värderingsmän auktoriserade av Samfundet för Fastighetsekonomi. För bolaget finns inga begränsningar i rätten att sälja förvaltningsfastigheter. Det finns inte heller några förpliktelser att köpa, uppföra eller exploatera förvaltningsfastigheter eller att utföra reparationer, underhåll eller förbättringar. 19 procent av den uthyrningsbara ytan (koncernen) används i Folksamgruppens verksamhet.

Not 16. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretaget, Mkr	Organisations-nummer	Säte	Antal	Kapital-andel i %	Bokfört värde 2016	Bokfört värde 2015
Tre Kronor Försäkring AB	516406-0369	Stockholm	25 000	100	360	360
Folksam Skadeförsäkring Ab	FO 2190954-7	Helsingfors	3 000	75	374	374
SalusAnsvar AB	556494-4154	Stockholm	21 403 568	100	378	364
Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ)	516401-6569	Stockholm	15 000	100	15	115
Katsan AB	556894-1842	Stockholm	1 000	100	83	83
Katsan KB	969671-2042	Stockholm	1	1	-	-
Hiotlabs AB	559021-1271	Stockholm	25 000	33	-	5
Lutfisken Holding AB	559062-0950	Stockholm	50 000	100	563	-
Bokfört värde					**1 773**	**1 301**
Verkligt värde					**2 238**	**1 577**

Samtliga aktier är onoterade.
Under året såldes alla andelar i Hiotlabs.

Koncernen, Mkr (ej konsoliderade livförsäkringsföretag)	Eget kapital 2016	Resultat 2016	Organisations-nummer	Antal	Kapital-andel i %	Bokfört värde 2015	Bokfört värde 2015
Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ)	1 858	293	516401-6569	15 000	100	15	115
Verkligt värde						**15**	**115**

Ovanstående livförsäkringsföretag konsolideras ej på grund av utdelningsförbud. Hela överskottet i det ej konsoliderade livförsäkringsföretaget tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan således inte disponeras av moderföretaget.

Verkligt värde beräknas utifrån olika principer beroende på företagets verksamhet och art. Icke vinstutdelande företag värderas utifrån aktiekapitalet. Övriga dotterföretag värderas utifrån substansvärde.

Moderföretaget, Mkr	2016	2015
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	**1 450**	**2 603**
Förvärv	562	137
Avyttring	-5	-
Likvidation	-	-1 290
Förändringar till följd av under året lämnade koncernbidrag och aktieägartillskott	1	-
Utgående balans	**2 008**	**1 450**
Ackumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	**-149**	**-253**
Under året återförda nedskrivningar	14	10
Årets nedskrivningar	-100	-102
Likvidation	-	196
Utgående balans	**-235**	**-149**
Redovisat värde 31 december 2016	**1 773**	**1 301**

Nedskrivning av aktier och andelar i koncernföretag är hänförligt till Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ). Återvinnningsvärdet baseras på verkligt värde minskat med försäljningskostnader. Under året återförda nedskrivningar är hänförligt till SalusAnsvar AB.

		Kapitalandel i %	
Koncernföretag	Säte	2016	2015
Tre Kronor Försäkring AB	Stockholm	100	100
Folksam Skadeförsäkring Ab	Helsingfors	75	75
SalusAnsvar AB	Stockholm	100	100
Katsan AB	Stockholm	100	100
Katsan KB	Stockholm	100	100
Hiotlabs AB	Stockholm	-	33
Lutfisken Holding AB	Stockholm	100	-

Not 17. Aktier och andelar i intresseföretag

Nedan specificeras uppgifter om de intressebolag som bedöms vara väsentliga för koncernen

				Värde på innehav, Mkr	
Intresseföretag	Karaktär på investeringen	Säte	Ägarandel i %	2016	2015
Saco Folksam Försäkrings AB	Strategiskt innehav i försäkringsbolag som erbjuder inkomstförsäkring	Stockholm	51	89	79

Innehavet klassificeras som intresseföretag eftersom Folksam inte har bestämmande inflytande.

Nedanstående tabell visar finansiell information i sammandrag enligt IFRS, justeringar till verkligt värde (förvärv) och justeringar till koncernens redovisningsprinciper.

Mkr	2016	2015
Premieintäkt (f.e.r)	163	176
Resultat efter skatt	-	-
Övrigt totalresultat	-	-
Placeringstillgångar	317	283
Övriga tillgångar	24	22
Säkerhetsreserv	212	187
Försäkringstekninska avsättningar	108	106
Övriga skulder	1	3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	11	-
Nettotillgångar	**9**	**9**
Koncernens andel av nettotillgångar vid årets början	79	70
Resultatandel	10	9
Erhållen utdelning	-	-
Koncernens andel av nettotillgångar vid årets slut	89	79
Eliminering av orealiserad vinst vid försäljning till intresseföretag	-	-
Bokfört värde vid årets slut	**89**	**79**

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för ej väsentliga innehav i intresseföretag baserat på de belopp som ingår i koncernredovisningen.

Mkr	2016	2015
Bokfört värde	249	406
Koncernens andel av		
Resultat	-32	-6
Övrigt totalresultat	-	-
Summa totalresultat	**-32**	**-6**

Under 2016 har FIH Ehrvervsbank A/S omklassificerats från joint venture till intresseföretag i koncernredovisningen. FIH Ehrvervsbank A/S konsolideras enligt kapitalandelsmetoden.
Omklassificeringen ger inga effekter på jämförelsetalen för 2015 .

Not 18. Moderföretagets andelar i intresseföretag

Moderföretaget, Mkr	Organisationsnummer	Säte	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde 2016	Bokfört värde 2015
CAB Group AB	556131-2223	Örebro	1 209	22	6	6
Folksam Cruise Holding AB	556767-4121	Stockholm	525	25	33	33
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	200	20	1	3
Rosengård Invest AB	556756-0528	Malmö	5 625	25	3	3
Indecap Holding AB	556971-6987	Stockholm	334	20	-	46
Sicklaön Bygg Invest AB	556911-5479	Solna	125	13	4	4
Power Wind Partners AB	556756-2128	Stockholm	120	4	20	16
Cooperante AB	556950-1686	Stockholm	17	17	-	101
Bokfört värde					**67**	**212**

Röstandel i respektive företag motsvaras av kapitalandel förutom i Folksam Cruise Holding AB där avtal reglerar röstandel.

Ackumulerade anskaffningsvärden		
Moderföretaget, Mkr	2016	2015
Ingående balans	**212**	**270**
Aktieägartillskott	17	-
Avyttring	-46	-
Nedskrivning	-116	-58
Utgående balans	**67**	**212**
Bokfört värde	**67**	**212**
Verkligt värde	**96**	**232**

Nedskrivning av aktier och andelar i intresseföretag är till största delen hänförligt till Cooperante AB där återvinningsvärdet baseras på verkligt värde minskat med försäljningskostnader. Verkligt värde bedöms vara 0 kr.

Den 19 april 2016 avyttrades alla andelar i Indecap AB.

Not 19. Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag

För specifikation av räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag hänvisas till not 52 Upplysningar om närstående.

Not 20. Aktier och andelar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Bokfört värde	7 078	6 066	7 001	6 005
Anskaffningsvärde	2 607	5 825	2 529	5 764
Verkligt värde	7 078	6 066	7 001	6 005
varav:				
Noterade aktier	6 103	5 217	6 068	5 183
Onoterade aktier	975	849	934	822

Jämförelsesiffrorna i noten har justerats efter en omklassificering mellan övriga finansiella placeringstillgångar och aktier och andelar.

Not 21. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Upplupet anskaffningsvärde				
Statsskuldväxlar	-	664	-	445
Svenska staten	7 307	7 156	7 077	7 009
Svenska kommuner	1 795	612	1 642	578
Svenska bostadsinstitut	14 811	14 157	14 118	13 611
Svenska räntefonder	168	163	-	-
Övriga svenska emittenter	4 034	4 795	3 706	4 519
Utländska stater	629	566	152	92
Övriga utländska emittenter	1 091	840	276	-
Utländska räntefonder	59	-	-	-
	29 894	**28 953**	**26 971**	**26 254**
varav:				
Noterade	29 835	28 896	26 971	26 254
Onoterade	59	57	-	-
Verkligt värde				
Statsskuldväxlar	-	664	-	445
Svenska staten	7 783	7 442	7 553	7 296
Svenska kommuner	1 812	617	1 657	583
Svenska bostadsinstitut	15 071	14 348	14 367	13 793
Svenska räntefonder	168	163	-	-
Övriga svenska emittenter	4 104	4 863	3 768	4 581
Utländska stater	703	634	148	92
Övriga utländska emittenter	1 112	920	217	-
Utländska räntefonder	70	-	-	-
	30 823	**29 651**	**27 710**	**26 790**
varav:				
Noterade	30 752	29 588	27 710	26 790
Onoterade	70	63	-	-
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	3 250	2 907	3 021	2 831
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	82	102	82	93

Moderföretaget

Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på 26 971 (26 254) miljoner kronor.

Not 22. Övriga lån

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Upplupet anskaffningsvärde	442	378	442	378
Verkligt värde	442	378	442	378
Bokfört värde	442	378	442	378

Not 23. Utlåning till kreditinstitut

	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
Koncernen, Mkr	2016	2015	2016	2015
Kreditinstitut Sverige	53	37	53	37
Kreditinstitut inom EU	12	27	12	27
Kreditinstitut övriga världen	-	64	-	64
	65	**128**	**65**	**128**

Posten avser kontaktsäkerheter samt andra fastförräntade placeringar.

Moderföretaget, Mkr	2016	2015	2016	2015
Kreditinstitut Sverige	25	37	25	37
Kreditinstitut inom EU	12	-	12	-
Kreditinstitut övriga världen	-	64	-	64
	37	**101**	**37**	**101**

Posten avser kontaktsäkerheter samt andra fastförräntade placeringar

Not 24. Derivat

Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Verkligt värde				
Valutaterminer	47	16	47	16
	47	**16**	**47**	**16**

Nominellt belopp / återstående kontraktsenlig löptid på derivat med positiva värden eller värde noll 2016			
Koncernen, Mkr	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Ränteterminer	307	-	-
Valutaterminer	47	-	-
	354	**-**	**-**

2015	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Valutaterminer	16	-	-
	16	**-**	**-**

Nominellt belopp / återstående kontraktsenlig löptid på derivat med positiva värden eller värde noll 2015			
Moderföretaget, Mkr	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Ränteterminer	299	-	-
Valutaterminer	47	-	-
	346	**-**	**-**

2015	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Valutaterminer	16	-	-
	16	**-**	**-**

Not 25. Upplysningar om kvittning

Bolaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har bolaget i flera fall CSA avtal som kräver att den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
Koncern 2016, Mkr		Bruttobelopp redovisade finansiella tillgångar	Bruttobelopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Nettobelopp
Balanspost	**Tillgångar**						
Derivat	Derivat (OTC)	46	-	46	-27	-18	2
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	51	-	51	-27	-12	12

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
Koncern 2015, Mkr		Bruttobelopp redovisade finansiella tillgångar	Bruttobelopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Nettobelopp
Balanspost	**Tillgångar**						
Derivat	Derivat (OTC)	16	-	16	-4	-10	2
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	56	-	56	-4	-41	11

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
Moderföretaget 2016, Mkr		Bruttobelopp redovisade finansiella tillgångar	Bruttobelopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Nettobelopp
Balanspost	**Tillgångar**						
Derivat	Derivat (OTC)	46	-	46	-27	-18	2
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	51	-	51	-27	-12	12

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
Moderföretaget 2015, Mkr		Bruttobelopp redovisade finansiella tillgångar	Bruttobelopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Nettobelopp
Balanspost	**Tillgångar**						
Derivat	Derivat (OTC)	16	-	16	-4	-10	2
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	56	-	56	-4	-41	11

Not 26. Fordringar avseende direkt försäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Försäkringstagare	3 934	3 669	3 381	3 146
Försäkringsföretag	113	163	108	151
	4 047	**3 832**	**3 489**	**3 296**

Not 27. Fordringar avseende återförsäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Fordringar på koncernföretag	-	-	-	2
Övrigt	24	65	22	59
	24	**65**	**22**	**61**

Not 28. Övriga fordringar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Fordringar på koncernföretag	6	13	15	17
Fordringar på närstående företag	576	580	573	573
Övriga fordringar	212	169	127	103
	794	**762**	**715**	**692**

Not 29. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

	Finansiella tillgångar/ skulder värderade via resultaträkningen									
Koncernen 2016-12-31, Mkr	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Andra finansiella tillgångar och skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar										
Aktier och andelar i koncern-företag	-	-	-	-	15	15	15	-	-	-
Aktier och andelar i intresse-företag	-	-	-	-	338	338	338	-	-	-
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	330	-	-	330	330	-	-	-
Aktier och andelar	7 078	-	-	-	-	7 078	7 078	6 108	-	935
Obligationer och andra rän-tebärande värdepapper	30 823	-	-	-	-	30 823	30 823	30 474	181	-
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	13	-	-	13	13	-	-	-
Övriga lån	-	-	442	-	-	442	442	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	65	-	-	65	65	-	-	-
Derivat	-	47	-	-	-	47	47	1	46	-
Depåer hos företag som avgi-vit återförsäkring	-	-	2	-	-	2	2	-	-	-
Övriga fordringar	-	-	794	-	-	794	794	-	-	-
Kassa och bank	-	-	-	-	1 515	1 515	1 515	-	-	-
Upplupna ränte- och hyres-intäkter	268	-	56	-	-	324	324	-	-	-
Övr. förutbetalda kostn. och upplupna intäkter	-	-	178	-	-	178	178	-	-	-
Summa finansiella tillgångar	**38 169**	**47**	**1 880**	**-**	**1 868**	**41 964**	**41 964**	**36 582**	**227**	**935**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	*38 169*	*47*	-	-	-	*38 216*	*38 216*	*36 582*	*227*	*935*
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	7 311	7 311	-	-	-
Summa tillgångar	**76 338**	**94**	**1 880**	**-**	**1 868**	**49 275**	**49 275**	**36 582**	**227**	**935**
Skulder										
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	-	43	43	43	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-	19	19	19	-	-	-
Derivat	-	53	-	-	-	53	53	2	51	-
Övriga skulder	-	-	-	-	729	729	729	-	-	-
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	-	-	673	673	673	-	-	-
Summa finansiella skulder	**-**	**53**	**-**	**-**	**1 464**	**1 517**	**1 517**	**2**	**51**	**-**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	32 943	32 943	-	-	-
Summa skulder	**-**	**53**	**-**	**-**	**1 464**	**34 460**	**34 460**	**2**	**51**	**-**

Not 29. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

	Finansiella tillgångar/ skulder värderade via resultaträkningen									
Koncernen 2015-12-31, Mkr	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Andra finansiella tillgångar och skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar										
Aktier och andelar i koncern-företag	-	-	-	115	-	115	115	-	-	115
Aktier och andelar i intresse-företag	-	-	-	-	485	485	485	-	-	485
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	326	-	-	326	326	-	-	-
Aktier och andelar	6 066	-	-	-	-	6 066	6 066	5 217	-	849
Obligationer och andra rän-tebärande värdepapper	29 651	-	-	-	-	29 651	29 651	29 477	173	-
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	12	-	-	12	12	-	-	-
Övriga lån	-	-	378	-	-	378	378	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	128	-	-	128	128	-	-	-
Derivat	-	16	-	-	-	16	16	-	16	-
Depåer hos företag som avgi-vit återförsäkring	-	-	2	-	-	2	2	-	-	-
Övriga fordringar	-	-	762	-	-	762	762	-	-	-
Kassa och bank	-	-	-	-	1 783	1 783	1 783	-	-	-
Upplupna ränte- och hyres-intäkter	311	-	54	-	-	365	365	311	-	-
Övr. förutbetalda kostn. och upplupna intäkter	-	-	272	-	-	272	272	-	-	-
Summa finansiella tillgångar	**36 028**	**16**	**1 934**	**115**	**2 268**	**40 361**	**40 361**	**35 005**	**189**	**1 449**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	*36 028*	*16*	-	-	-	*36 044*	*36 044*	*35 005*	*189*	*849*
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	6 506	6 506	-	-	1 132
Summa tillgångar	**36 028**	**16**	**1 934**	**115**	**2 268**	**46 867**	**46 867**	**35 005**	**189**	**2 581**
Skulder										
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	-	28	28	28	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-	10	10	10	-	-	-
Derivat	-	61	-	-	-	61	61	5	56	-
Övriga skulder	-	-	-	-	662	662	662	-	-	-
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	-	-	847	847	847	-	-	-
Summa finansiella skulder	**-**	**61**	**-**	**-**	**1 547**	**1 608**	**1 608**	**5**	**56**	**-**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	31 744	31 744	-	-	-
Summa skulder	**-**	**61**	**-**	**-**	**1 547**	**33 352**	**33 352**	**5**	**56**	**-**

Not 29. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

	Finansiella tillgångar/ skulder värderade via resultaträkningen									
Moderföretaget 2016-12-31, Mkr	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Andra finansiella tillgångar och skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar										
Aktier och andelar i koncern-företag	-	-	-	-	1 773	1 773	2 238	-	-	2 238
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	175	-	-	175	175	-	-	-
Aktier och andelar i intresse-företag	-	-	-	-	67	67	96	-	-	96
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	330	-	-	330	330	-	-	-
Aktier och andelar	7 001	-	-	-	-	7 001	7 001	6 067	-	934
Obligationer och andra ränte-bärande värdepapper	27 710	-	-	-	-	27 710	27 710	27 540	171	-
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	13	-	-	13	13	-	-	-
Övriga lån	-	-	442	-	-	442	442	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	37	-	-	37	37	-	-	-
Derivat	-	47	-	-	-	47	47	1	46	-
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	-	-	2	-	-	2	2	-	-	-
Övriga fordringar	-	-	715	-	-	715	715	-	-	-
Kassa och bank	-	-	-	-	1 073	1 073	1 073	-	-	-
Upplupna ränte- och hyresintäkter	236	-	56	-	-	292	292	234	2	-
Övr. förutbetalda kostn. och upplupna intäkter	-	-	64	-	-	64	64	-	-	-
Summa finansiella tillgångar	**34 947**	**47**	**1 834**	**-**	**2 913**	**39 741**	**40 235**	**33 842**	**219**	**3 268**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	*34 947*	*47*	-	-	-	*34 994*	*34 994*	*33 842*	*219*	*934*
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	5 604	5 604	-	-	1 567
Summa tillgångar	**34 947**	**47**	**1 834**	**-**	**2 913**	**45 345**	**45 839**	**33 842**	**219**	**4 835**
Skulder										
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	-	42	42	42	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-	19	19	19	-	-	-
Derivat	-	53	-	-	-	53	53	2	51	-
Övriga skulder	-	-	-	-	534	534	534	-	-	-
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	-	-	232	232	232	-	-	-
Summa finansiella skulder	**-**	**53**	**-**	**-**	**827**	**880**	**880**	**2**	**51**	**-**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	28 232	28 232	-	-	-
Summa skulder	**-**	**53**	**-**	**-**	**827**	**29 112**	**29 112**	**2**	**51**	**-**

Not 29. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

	Finansiella tillgångar/ skulder värderade via resultaträkningen									
Moderföretaget 2015-12-31, Mkr	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Andra finansiella tillgångar och skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar										
Aktier och andelar i koncern-företag	-	-	-	-	1 301	1 301	1 577	-	-	1 577
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	175	-	-	175	175	-	-	-
Aktier och andelar i intresse-företag	-	-	-	-	212	212	232	-	-	232
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	326	-	-	326	326	-	-	-
Aktier och andelar	6 005	-	-	-	-	6 005	6 005	5 183	-	822
Obligationer och andra rän-tebärande värdepapper	26 790	-	-	-	-	26 790	26 790	26 627	163	-
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	13	-	-	13	13	-	-	-
Övriga lån	-	-	378	-	-	378	378	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	101	-	-	101	101	-	-	-
Derivat	-	16	-	-	-	16	16	-	16	-
Depåer hos företag som avgi-vit återförsäkring	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
Övriga fordringar	-	-	691	-	-	691	691	-	-	-
Kassa och bank	-	-	-	-	1 483	1 483	1 483	-	-	-
Upplupna ränte- och hyres-intäkter	277	-	54	-	-	331	331	277	-	-
Övr. förutbetalda kostn. och upplupna intäkter	-	-	83	-	-	83	83	-	-	-
Summa finansiella tillgångar	**33 072**	**16**	**1 822**	**-**	**2 996**	**37 906**	**38 202**	**32 087**	**179**	**2 631**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	*33 072*	*16*	-	-	-	*33 088*	*33 088*	*32 087*	*179*	*822*
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	5 229	5 229		1 359	
Summa tillgångar	**33 072**	**16**	**1 822**	**-**	**2 996**	**43 135**	**43 431**	**32 087**	**1 538**	**2 631**
Skulder										
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	-	28	28	28	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-	10	10	10	-	-	10
Derivat	-	61	-	-	-	61	61	5	56	-
Övriga skulder	-	-	-	-	580	580	580	-	-	-
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	-	-	309	309	309	-	-	-
Summa finansiella skulder	**-**	**61**	**-**	**-**	**927**	**988**	**988**	**5**	**56**	**10**
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	27 198	27 198	-	-	-
Summa skulder	**-**	**61**	**-**	**-**	**927**	**28 186**	**28 186**	**5**	**56**	**10**

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

I icke finansiella tillgångar ingår posten byggnader och mark. Dessa placeras i nivå 3.

Inga betydande överföringar mellan nivå 1, 2 och 3 har skett under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning och skulder till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, skulder till kreditinstitut, övriga skulder och övriga upplupna kostnader och förutbetalda kostnader anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Hur verkligt värde bestäms för aktier och andelar i koncernföretag framgår av not 16.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; derivat, vissa innehav i så kallade alternativa placeringar, samt onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar samt vissa organisatoriska innehav som redovisas bland övriga finansiella placeringstillgångar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade andelar, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t. ex. diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

För aktier som inte är noterade på en aktiv marknad används värderingstekniker för att bestämma det verkliga värdet. De tekniker som används är främst diskonterade kassaflöden och substansvärdering.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senast officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar värderas med hjälp av yieldkurvor baserade på köp- och säljkurs. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Not 29. Finansiella tillgångar och skulder (forts)

Tilläggsinformation avseende innehav inom nivå 3

I tabellen nedan presenteras en avstämning mellan ingående och utgående balans för sådana finansiella instrument som värderats till verkligt värde i balansräkningen med utgångspunkt från en värderingsteknik som bygger på icke-observerbara marknadsdata (nivå 3).

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2016, Mkr	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placeringstillgångar	Totalt
Ingående balans 2016-01-01	**849**	**-**	**-**	**849**
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat [1]	69	-	-	69
Försäljningslikvid	-93	-	-	-93
Förflyttning in till nivå 3	-	-	-	-
Utgående balans 2016-12-31	**934**	**-**	**-**	**934**
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2016-12-31[1]	69	-	-	69

[1] Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat

Koncernen 2015, Mkr				
Ingående balans 2015-01-01	**722**	**-**	**-**	**722**
Omräkningsdifferenser	-3	-	-	-3
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat [1]	-102	-	-	-102
Anskaffningsvärde förvärv	291	-	-	291
Försäljningslikvid försäljning	-73	-	-	-73
Förflyttning ut från nivå 3	-27	-	-	-27
Förflyttning in till nivå 3	41	-	-	41
Utgående balans 2015-12-31	**849**	**-**	**-**	**849**
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2015-12-31[1]	-102	-	-	-102

[1] Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat.

Not 29. Finansiella tillgångar och skulder (forts)

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Moderföretaget 2016, Mkr	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placeringstillgångar	Totalt
Ingående balans 2016-01-01	**822**	**-**	**-**	**822**
Totalt redovisade vinster och förluster				
redovisat i årets resultat [1]	71	-	-	71
redovisat i övrigt totalresultat	-	-	-	-
Anskaffningsvärde förvärv	109	-	-	109
Försäljningslikvid försäljning	-68	-	-	-68
Förflyttning in till nivå 3	-	-	-	-
Utgående balans 2016-12-31	**934**	**-**	**-**	**934**
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2016-12-31[1]	71	-	-	71

[1] Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat

Moderföretaget 2015, Mkr				
Ingående balans 2015-01-01	**666**	**-**	**-**	**666**
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat [1]	-103	-	-	-103
Anskaffningsvärde förvärv	291	-	-	291
Försäljningslikvid försäljning	-73	-	-	-73
Förflyttning in till nivå 3	41	-	-	41
Utgående balans 2015-12-31	**822**	**-**	**-**	**822**
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2015-12-31[1]	-103	-	-	-103

[1] Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

Folksam Sak har innehav i FRN-obligationer företagsobligationer samt valutaterminer vilka hänförs till värderingskategori 2.

Företags-FRN-obligationer värderas med hjälp av noterade priser. Uppdatering av priser sker dagligen. Anledningen till att innehaven hänförs till nivå 2 beror på att marknaden inte är tillräckligt aktiv.

Företagsobligationer värderas med en teoretisk metod och motivering till metodval är att det inte finns någon tillräckligt aktiv handel och att två olika indata för priser används för värdering. Värdering utförs med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att värdering utförs med hjälp av yieldkurva och spread. Yieldkurva uppdateras dagligen, beroende på innehav används räntekurva stibor, FRA (Forward Rate Agreement) eller swapränta.

Kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Marknadsvärdering utförs med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder, onoterade aktier samt teckningsrätter.

Folksam Saks innehav i investeringsfonder avser private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder samt fastighetsfond-i-fonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

För private equityfonder och private equity-fond-i-fonder baseras värdering på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Värdering av fastighetsfond-i-fond baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren och följer INREVs principer (Investors in Non-listed Real Estate Vehicles). Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas.

Onoterade aktier värderas antingen med hjälp av prognostiserade diskonterade kassaflöden med icke noterade indata som input eller till substansvärdet. Innehav i ekonomiska föreningar värderas till nominellt värde. För andelar i bostadsrättsföreningar baseras värdering på extern tillgänglig data för liknande objekt i närområdet.

Teckningsrätter i nivå 3 är inte noterade på en aktiv marknad.

Osäkerhet föreligger avseende värdering av private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder fastighetsfond-i-fonder samt onoterade aktier. Det föreligger inte någon aktiv handel och inte heller några noterade marknadsdata och för större delarna av innehaven finns det inte annan observerbar marknadsdata att tillgå för denna typ av tillgångar

Not 30. Materiella anläggningstillgångar

Byggnader och mark avser koncernens rörelsefastigheter

	Konst	Byggnader och mark	Kontors-utrustning	Data-utrustning	Övriga till-gångar	Totalt
Koncernen 2016, Mkr						
Ackumulerade anskaffningsvärden						
Ingående balans	27	546	160	10	2	745
Övriga förvärv	-	10	25	2	2	39
Utgående balans	**27**	**556**	**185**	**12**	**4**	**784**
Ackumulerade avskrivningar						
Ingående balans	-	-56	-70	-6	-1	-133
Årets avskrivningar	-	-11	-28	-1	-1	-41
Utgående balans	**-**	**-67**	**-98**	**-7**	**-2**	**-174**
Redovisat värde 1 januari 2016	**27**	**490**	**90**	**4**	**1**	**612**
Redovisat värde 31 december 2016	**27**	**489**	**87**	**5**	**2**	**610**
Koncernen 2015, Mkr						
Ackumulerade anskaffningsvärden						
Ingående balans	27	536	104	11	4	682
Övriga förvärv	-	2	58	2	13	75
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-1	-1	-13	-15
Utgående balans	**27**	**538**	**161**	**12**	**3**	**742**
Ackumulerade avskrivningar						
Ingående balans	-	-48	-51	-8	-2	-109
Årets avskrivningar	-	-	-20	-1	-	-21
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	1	-	1
Utgående balans	**-**	**-48**	**-71**	**-8**	**-2**	**-129**
Redovisat värde 1 januari 2015	**27**	**488**	**53**	**3**	**2**	**573**
Redovisat värde 31 december 2015	**27**	**490**	**90**	**4**	**1**	**612**

Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på rörelsefastigheter.

Byggnad	
Utvändig mark	35 år
Grund	100 år
Stomme	100 år
Yttertak	35 år
Fasad	30 år
Stamkomplettering	60 år
Ytskikt	15 år

Installationer	
Hiss	55 år
El	45 år
Luft	45 år
Rör	60 år

Not 30. Materiella anläggningstillgångar (forts.)

Byggnader och mark avser koncernens rörelsefastigheter

	Konst	Kontors-utrustning	Data-utrustning	Övriga till-gångar	Totalt
Moderföretaget 2016, Mkr					
Ackumulerade anskaffningsvärden					
Ingående balans	27	154	7	1	189
Förvärv	-	24	2	3	29
Utgående balans	**27**	**178**	**9**	**4**	**219**
Ackumulerade avskrivningar					
Ingående balans	-	-66	-5	-1	-72
Årets avskrivningar	-	-28	-1	-3	-32
Utgående balans	**-**	**-94**	**-6**	**-4**	**-104**
Redovisat värde 1 januari 2016	27	88	2	-	117
Redovisat värde 31 december 2016	27	84	3	-	115
Moderföretaget 2015, Mkr					
Ackumulerade anskaffningsvärden					
Ingående balans	27	97	6	1	131
Förvärv	-	57	1	-	58
Utgående balans	**27**	**154**	**7**	**1**	**189**
Ackumulerade avskrivningar					
Ingående balans	-	-45	-5	-1	-51
Årets avskrivningar	-	-21	-	-	-21
Utgående balans	**-**	**-66**	**-5**	**-1**	**-72**
Redovisat värde 1 januari 2015	**27**	**52**	**1**	**-**	**80**
Redovisat värde 31 december 2015	**27**	**88**	**2**	**-**	**117**

Not 31. Förutbetalda anskaffningskostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	**2016**	**2015**	**2016**	**2015**
Ingående balans	181	241	181	241
Årets aktivering	138	181	138	181
Årets avskrivning	-181	-241	-181	-241
Utgående balans	**138**	**181**	**138**	**181**

Not 32. Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	**2016**	**2015**	**2016**	**2015**
Förutbetalda kostnader	109	99	106	95
Upplupna intäkter	69	173	64	84
Utgående balans	**178**	**272**	**170**	**178**

Not 33. Eget kapital

För specifikation av Eget kapital hänvisas till Rapport över eget kapital för koncernen respektive moderföretaget.

Not 34. Disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att vinstmedlen 6 695 841 056,31 kronor balanseras i ny räkning.

Till stämmans förfogande står	
Balanserad vinst	5 343 064 894,28
Årets vinst	1 352 776 162,03
	6 695 841 056,31

Not 35. Obeskattade reserver

Moderföretaget, Mkr	Periodiserings fond	Säkerhets reserv	Totalt
Ingående balans 2015	177	8 963	9 140
Avsättning / Upplösning	425	42	467
Utgående balans 2015	**601**	**9 005**	**9 607**
Ingående balans 2016	601	9 005	9 607
Avsättning / Upplösning	216	-287	-71
Utgående balans 2016	**818**	**8 718**	**9 536**

Periodiseringsfond	2016	2015
Avsättning 2014	177	177
Avsättning 2015	425	425
Avsättning 2016	216	-
Utgående balans	**818**	**601**

Not 36. Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

	2016			2015		
Koncernen, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättning för ej intjänade premier						
Ingående balans	6 432	-5	6 427	6 061	-5	6 056
Premieinkomst	13 391	92	13 483	12 741	-153	12 588
Omräkningsdifferens	13	-	13	-9	-	
Intjänade premier under året	-13 151	-91	-13 242	-12 361	154	-12 207
Utgående balans	**6 685**	**-4**	**6 681**	**6 432**	**-5**	**6 428**

Koncernen, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättning för kvardröjande risk						
Ingående balans	37	-	37	34	-	34
Förändring av avsättning	-3	-	-3	3	-	3
Utgående balans	**34**	**-**	**34**	**37**	**-**	**37**

Moderföretaget, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättning för ej intjänade premier						
Ingående balans	5 729	-	5 729	5 391	-	5 391
Premieinkomst	11 639	121	11 760	11 054	121	11 175
Intjänade premier under året	-11 415	-121	-11 536	-10 716	-121	-10 837
Utgående balans	**5 953**	**-**	**5 953**	**5 729**	**-**	**5 729**

Moderföretaget, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättning för kvardröjande risk						
Ingående balans	36	-	36	33	-	33
Förändring av avsättning	-3	-	-3	3	-	3
Utgående balans	**33**	**-**	**33**	**36**	**-**	**36**

Not 37. Avsättning för oreglerade skador

	2016			2015		
Koncernen, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättningar för oreglerade skador						
IB Rapporterade skador	11 466	-194	11 272	11 484	-263	11 221
IB Inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	9 371	-	9 371	9 487	-	9 487
Ingående balans	**20 837**	**-194**	**20 643**	**20 971**	**-263**	**20 708**
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	-227	-	-227	-581	-109	-692
Andra förändringar	856	-45	811	487	178	665
Omräkningsdifferens	50		-	-40		-38
Utgående balans	**21 516**	**-239**	**21 227**	**20 837**	**-194**	**20 642**
varav						
UB Rapporterade skador	12 327	-239	12 089	11 466	-194	11 272
UB Inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	9 188	-	9 188	9 371	-	9 371

Koncernen, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättningar						
Avsättning för inträffade rapporterade skador	7 044	-239	6 805	6 533	-194	6 338
Avsättning för inträffade ännu ej rapporterade skador	9 150	-	9 150	9 341	-	9 341
Avsättning för skadelivräntor	4 766	-	4 766	4 431	-	4 431
Avsättning för skaderegleringskostnader	556	-	556	532	-	532
Utgående balans	**21 516**	**-239**	**21 277**	**20 837**	**-194**	**20 643**

	2016			2015		
Moderföretaget, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättningar för oreglerade skador						
IB Rapporterade skador	10 653	-120	10 533	10 679	-196	10 483
IB Inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	8 576	-	8 576	8 758	-	8 758
Ingående balans	**19 229**	**-120**	**19 109**	**19 437**	**-196**	**19 241**
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	-228	-62	-290	-531	-107	-638
Andra förändringar	802	14	816	323	183	506
Utgående balans	**19 803**	**-168**	**19 635**	**19 229**	**-120**	**19 109**
varav						
UB Rapporterade skador	11 469	-168	11 300	10 653	-120	10 533
UB Inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	8 335	-	8 335	8 576	-	8 576

Moderföretaget, Mkr	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**	**Brutto**	**Avgiven**	**Netto**
Avsättningar						
Avsättning för inträffade rapporterade skador	6 210	-168	6 042	5 742	-120	5 622
Avsättning för inträffade ännu ej rapporterade skador	8 335	-	8 335	8 576	-	8 576
Avsättning för skadelivräntor	4 766	-	4 766	4 431	-	4 431
Avsättning för skaderegleringskostnader	493	-	493	480	-	480
Utgående balans	**19 803**	**-168**	**19 635**	**19 229**	**-120**	**19 109**

Not 38. Avsättning för återbäring och rabatter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Ingående balans	566	564	566	564
Under perioden reglerad återbäring och rabatt	-503	-496	-503	-496
Andra förändringar	-	16	-	16
Årets avsättning för ej förfallen återbäring	366	482	366	482
Utgående balans	**429**	**566**	**429**	**566**

Not 39. Pensioner och liknande förpliktelser

Koncernen, Mkr	2016	2015
Pensionsförpliktelser		
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser	3 318	3 141
Nuvärde av helt eller delvis ofonderade pensionsförpliktelser	30	51
Totalt nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	3 348	3 192
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	3 150	2 979
Netto redovisat avseende förmånsbestämda planer i balansräkning	**198**	**213**
Nettobeloppet för förmånsbestämda planer redovisas i följande poster i balansräkning		
Avsättningar till pensioner	198	213
Nettobeloppet i balansräkning	**198**	**213**
Översikt förmånsbestämda planer		
Förändring av nuvärdet för fonderade förpliktelser		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	3 141	3 586
Utbetalda ersättningar	-134	-125
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	77	85
Räntekostnad	90	72
Omvärderingar:		
Aktuariella vinster och förluster avseende ändrade finansiella antaganden	99	-268
Fordran	45	-209
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	**3 318**	**3 141**
Förändring av nuvärdet för ofonderade pensionsförpliktelser		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	51	68
Kostnader för tjänstgöring innevarande år	2	-
Räntekostnad	1	4
Aktuariella vinster och förluster	-24	-23
Skuld	-	2
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	**30**	**51**
Nuvärdet av förpliktelsen fördelar sig på planerna / medlemmar enligt följande		
Aktiva medlemmar	27%	29%
Fribrevsinnehavare	40%	37%
Pensionärer	33%	34%

Not 39. Pensioner och liknande förpliktelser (forts.)

Koncernen, Mkr	2016	2015
Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde		
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 1 januari	2 979	3 014
Avgifter från arbetsgivaren	76	132
Utbetalda ersättningar	-134	-125
Ränteintäkt redovisad i resultatet	84	59
Reduceringar och regleringar	-	1
Avkastning på förvaltningstillgångar exklusive ränteintäkt	103	73
Fordran (+)/skuld (-) mellan Folksamkoncerner	42	-175
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 31 december	**3 150**	**2 979**

Förvaltningstillgångarna består av följande	2016	%	2015	%
Egetkapitalinstrument	945	30%	894	30%
Skuldinstrument	1 858	59%	1 787	60%
Fastigheter	347	11%	298	10%
	3 150	**100%**	**2 979**	**100%**

Skuldinstrument	2016	%	2015	%
Bostadsobligationer	1 167	37%	1 012	34%
Statsobligationer	409	13%	417	14%
Realränteobligationer	252	8%	298	10%
Kassa	31	1%	60	2%
	1 858	**59%**	**1 787**	**60%**
varav				
Noterade innehav	1 858		1 787	
Onoterade innehav	-		-	

Eget kapitalinstrument	2016	%	2015	%
Sverige	348	11%	357	12%
Nordamerika	283	9%	268	9%
Europa exkl. Sverige	157	5%	149	5%
Japan	63	2%	60	2%
Asien exkl. Japan	31	1%	30	1%
Utvecklingsmarknader	63	2%	30	1%
	945	**30%**	**894**	**30%**
varav				
Noterade innehav	944		893	
Onoterade innehav	1		1	

Fastigheter

Fastigheter utgör 11% (10%) av förvaltningstillgångarnas värde.

Pensionsstiftelsens tillgångar utgör förvaltningstillgångar för pensioner och värderas till marknadsvärde. Pensionsstiftelsen investerar på sådant sätt att likviditeten för pensionsstiftelsen är säkrad. Investeringstiden är långsiktig och ska täcka ökningar av pensionsförpliktelser. Den genomsnittliga löptiden på pensionsförpliktelsen uppgår till cirka 17 år.

I Konsumentkooperationens pensionsstiftelse finns tre portföljer med olika risknivåer, en låg, en mellan och en hög risknivå.

I förvaltningen av Folksams tillgångar i pensionsstiftelsen har Folksam valt en fördelning av portföljen där tillgångsfördelningen är cirka 60 procent skuldinstrument, cirka 32 procent eget kapitalinstrument och cirka 8 procent fastigheter.

Investeringsplaner beslutas av styrelsen för pensionsstiftelsen och en gång per år görs en översyn av strategierna och tillgångsfördelningen.

Kostnad redovisad i årets resultat	2016	2015
Kostnader avseende tjänstgöring innevarande period	79	85
Netto ränteintäkt/räntekostnad	7	17
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) i årets resultat	**86**	**102**
Kostnaden redovisas i följande rader ingående i årets resultat		
Administrationskostnader	79	85
Kapitalavkastning intäkter	-84	-59
Kapitalavkastning kostnader	91	76
	86	**102**
Verklig avkastning på förvaltningstillgångar	186	133
Kostnad redovisad i övrigt totalresultat		
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	-99	364
Skillnad mellan faktisk avkastning och avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna	103	60
Netto redovisat i övrigt totalresultat	**4**	**424**

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2 016	2 015	2 014	2 013
Diskonteringsränta	2,77%	2,90%	2,20%	3,65%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,77%	2,90%	2,20%	3,65%
Framtida löneökning	3,25%	3,26%	3,11%	3,25%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,25%	3,26%	3,11%	3,25%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,75%	1,76%	1,31%	1,75%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%	5,00%	2,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Livslängd

Antagandena om livslängd följer Finansinspektionens tryggandegrunder (generationsdödlighet). Tabellen nedan visar förväntad återstående livslängd för män och kvinnor i olika åldrar. Samma antaganden om livslängd används för Folksams samtliga pensionsplaner.

Förväntad återstående livslängd, år		
Ålder	Man	Kvinna
30	56	57
50	34	37
70	15	18

Aktuariella antaganden

Den aktuariella beräkningen av pensionsförpliktelser och pensionskostnader baseras på följande antaganden.

Diskonteringsränta

För att bestämma diskonteringsräntan använder Folksam den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar beräknas baserat på den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelse.

Framtida löneökning

Framtida löneökning avspeglar förväntade framtida procentuella löneökningar som en sammansatt effekt av inflation, tjänsteålder och befordran.

Inflation
Beträffande inflationsantagande har Folksam valt att följa Riksbankens uppsatta inflationsmål som utgångspunkt vid beräkningarna.

Framtida ökning av pensioner
Inflationsantaganden används för uppräkning av framtida ökning av pensioner.

Inkomstbasbeloppet
Inkomstbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och används bland annat för att bestämma taket i pensionsgrundande lön i det allmänna pensionssystemet.

Känslighetsanalys		
Koncernen, Mkr	**Ökning**	**Minskning**
Diskonteringsränta 1% förändring på pensionsskuld	-489	630
Framtida löneökning 1% förändring på pensionsskuld	126	-112

Känlighetsanalyserna baseras på en förändring av ett antaganden medan det andra antagandet är konstant.

Finansiering

Koncernen uppskattar att 67 (122) mkr blir betalda under 2017 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer.

Aktuariella beräkningar görs för Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna på förmånsbestämda pensionsavsättningar enligt IAS 19. Beräkningarna görs per pensionsplan och arbetsgivare.

KTP planen, som är den största pensionsplanen inom Folksam, är tryggad i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda inom Folksam.

Inom Folksam fördelas kostnader och åtaganden inom respektive koncern enligt en fördelningsnyckel baserad på lönesummor för respektive företag som ingår i Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Detta görs för att återspegla en så korrekt bild som möjligt av kostnader och åtaganden inom koncernerna.

Lönesummorna varierar mellan åren varför den procentuella fördelningen av pensionsavsättningen ändras mellan Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Detta ger en effekt att UB värdet från året innan inte kommer att stämma överens med IB värdet för det aktuella året vilket ger upphov till en fordran/skuld mellan Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Denna effekt behandlas som en justering mellan koncernerna i koncernredovisningen som förändras när den procentuella fördelningen av lönesummor i företagen inom koncernerna ändras.

Moderföretaget, Mkr	2016	2015	2014	2013
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	48	62	75	90
Kostnader för tjänstgöring innevarande år	1	2	2	3
Räntekostnad	1	1	3	3
Aktuariella vinster och förluster	-22	-21	-18	-21
Fordran (-)/skuld (+) mellan Folksamkoncerner	-	4	-	-
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	**28**	**48**	**62**	**75**

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2016	2015
Diskonteringsränta	2,77%	2,90%
Framtida löneökning	3,25%	3,26%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,25%	3,26%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,75%	1,76%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser i moderföretaget avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställde väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Ytterligare information om pensionsåtaganden lämnas i not Medeltal anställda samt löner och ersättningar.

Not 40. Uppskjuten skatteskuld

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder				
Andra immateriella tillgångar	83	72	-	-
Byggnader och mark	260	200	225	181
Aktier och andelar	984	731	984	731
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	203	139	165	106
Derivat	-1	-10	-2	-9
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	53	-	53
Obeskattade reserver	2 248	2 245	-	-
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	-86	-86	-6	-11
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-1	-2	-1	-3
Övriga uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	**3 690**	**3 340**	**1 365**	**1 048**

Årets förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader har i moderföretaget redovisats över resultaträkningen. I koncernen har årets förändring av uppskjuten skatt redovisats med -344 (86) miljoner kronor över resultaträkningen och -1 (-93) miljoner kronor över övrigt totalresultat.

Ej aktiverade underskottsavdrag uppgår till 0 (0) miljoner kronor i koncernen, och i moderföretaget till 0 (0) miljoner kronor.

Not 41. Skulder avseende direkt försäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Skulder avseende försäkringstagare	161	88	147	74
Skulder avseende försäkringsföretag	63	95	59	83
	224	**183**	**206**	**158**

Not 42. Skulder avseende återförsäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Skulder till koncernföretag	3	3	2	6
	3	**3**	**2**	**6**

Not 43. Skulder till kreditinstitut

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Kreditinstitut övriga världen	19	10	19	10
	19	**10**	**19**	**10**

Posten avser i sin helhet kontantsäkerheter hos kreditinstitut

Not 44. Derivat

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
Derivatinstrument med negativa värden	2016	2015	2016	2015
Verkligt värde				
Aktieterminer	-	1	-	1
Valutaterminer	51	56	51	56
Ränteterminer	2	4	2	4
	53	**61**	**53**	**61**

Nominellt belopp / återstående kontraktsenlig löptid på derivat med negativa värden eller värde noll	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Koncernen 2016			
Aktieterminer	-	-	-
Ränteterminer	3 885	-	-
Valutaterminer	45	-	-
Koncernen 2015			
Ränteterminer	3 524	-	-
Valutaterminer	54	-	-
Moderföretaget 2016			
Ränteterminer	3 769	-	-
Valutaterminer	45	-	-
Moderföretaget 2015			
Ränteterminer	3 524	-	-
Valutaterminer	54	-	-

Not 45. Övriga skulder

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Skulder till koncernföretag	1	1	1	84
Skulder till närstående företag	134	90	49	14
Övrigt	594	571	484	483
	729	**662**	**534**	**580**

Not 46. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Upplupna kostnader	465	634	376	447
Förutbetalda intäkter	208	213	121	126
	673	**847**	**497**	**573**

Not 47. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

Koncernen 2016, Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Goodwill	-	36	36
Immateriella tillgångar	41	306	347
Förvaltningsfastigheter	-	1 866	1 866
Aktier och andelar i koncernföretag	-	15	15
Aktier och andelar i intresseföretag	-	338	338
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag	-	330	330
Aktier och andelar	1	7 077	7 078
Obligationer och räntebärande värdepapper	3 362	27 461	30 823
Lån med säkerhet i fast egendom	-	13	13
Övriga lån	103	339	442
Utlåning till kreditinstitut	29	36	65
Derivat	47	-	47
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	2	-	2
Återförsäkrares andel av Försäkringstekniska avsättningar			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	-	4	4
Oreglerade skador	42	197	239
Fordringar avseende direkt försäkring	4 047	-	4 047
Fordringar avseende återförsäkring	16	8	24
Övriga fordringar	794	-	794
Likvida medel	1 515	-	1 515
Materiella anläggningstillgångar	25	585	610
Upplupna ränte- och hyresintäkter	324	-	324
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Förutbetalda anskaffningskostnader	138	-	138
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	178	-	178
	10 664	**38 611**	**49 275**

Koncernen 2016, Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	6 714	5	6 719
Oreglerade skador	4 754	16 762	21 516
Återbäring och rabatter	429	-	429
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	1	196	198
Aktuell skatteskuld	164	-	164
Uppskjuten skatteskuld	-	3 690	3 690
Depåer från återförsäkrare	43	-	43
Skulder avseende direkt försäkring	224	-	224
Skulder avseende återförsäkring	3	-	3
Skulder till kreditinstitut	19	-	19
Derivat	53	-	53
Övriga skulder	729	-	729
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	673	-	673
	13 807	**20 653**	**34 460**

Not 47. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder (forts.)

Moderföretaget 2016, Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Byggnader och mark	-	1 567	1 567
Aktier och andelar i koncernföretag	-	1 773	1 773
Räntebärande värdepapper emmiterade av, och lån till koncernföretag	-	175	175
Aktier och andelar i intresseföretag	-	67	67
Räntebärande värdepapper emmiterade av, och lån till intresseföretag	-	330	330
Aktier och andelar	-	7 001	7 001
Obligationer och räntebärande värdepapper	2 843	24 867	27 710
Lån med säkerhet i fast egendom	-	13	13
Övriga lån	103	339	442
Utlåning till kreditinstitut	-	37	37
Derivat	47	-	47
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	2	-	2
Återförsäkrares andel av Försäkringstekniska avsättningar			
Oreglerade skador	52	116	168
Fordringar avseende direkt försäkring	3 489	-	3 489
Fordringar avseende återförsäkring	14	8	22
Övriga fordringar	715	-	715
Materiella tillgångar	23	92	115
Kassa och bank	1 072	-	1 072
Upplupna ränte- och hyresintäkter	292	-	292
Förutbetalda anskaffningskostnader	138	-	138
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	170	-	170
	8 960	**36 385**	**45 345**

Moderföretaget 2016, Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	5 986	-	5 986
Oreglerade skador	4 265	15 538	19 803
Återbäring och rabatter	429	-	429
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	1	27	28
Aktuell skatteskuld	147	-	147
Uppskjuten skatteskuld	1 365	-	1 365
Depåer från återförsäkrare	42	-	42
Skulder avseende direkt försäkring	206	-	206
Skulder avseende återförsäkring	2	-	2
Skulder till kreditinstitut	19	-	19
Derivat	53	-	53
Övriga skulder	534	-	534
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	497	-	497
	13 547	**15 564**	**29 112**

Not 48. Resultat per försäkringsklass

		Motorförsäkring				
Moderföretaget 2016, Mkr	Olycksfall och sjukdom	Ansvar mot 3:e man	Övriga klasser	Sjöfart, luftfart och transport	Brand & annan skada på egendom	Allmän ansvarighet
Premieinkomst, brutto	2 627	1 138	3 267	5	3 300	238
Premieintäkt, brutto	2 588	1 141	3 136	4	3 230	237
Försäkringsersättningar, brutto	-2 073	-1 495	-2 207	-2	-2 901	-133
Driftskostnader, brutto	-387	-276	-478	-1	-545	-44
Resultat av avgiven återförsäkring	-4	22	-6	-	-23	10

	Kredit och borgen	Rättsskydd	Övriga försäkrings-klasser	Direkt - försäkring	Mottagen åter-försäkring	Totalt
Premieinkomst, brutto	-	257	774	11 606	33	11 639
Premieintäkt, brutto	-	252	797	11 385	33	11 418
Försäkringsersättningar, brutto	-	-213	-573	-9 597	-1	-9 598
Driftskostnader, brutto	-	-42	-122	-1 895	-3	-1 898
Resultat av avgiven återförsäkring	-	-	-6	-7	-	-7

		Motorförsäkring				
Moderföretaget 2015, Mkr	Olycksfall och sjukdom	Ansvar mot 3:e man	Övriga klasser	Sjöfart, luftfart och transport	Brand & annan skada på egendom	Allmän ansvarighet
Premieinkomst, brutto	2 196	1 152	3 072	4	3 249	201
Premieintäkt, brutto	2 164	1 142	2 956	4	3 158	195
Försäkringsersättningar, brutto	-1 631	-969	-2 029	-4	-2 675	-143
Driftskostnader, brutto	-398	-301	-484	-1	-576	-38
Resultat av avgiven återförsäkring	1	7	-6	-	32	-5

	Kredit och borgen	Rättsskydd	Övriga försäkrings-klasser	Direkt-försäkring	Mottagen åter-försäkring	Totalt
Premieinkomst, brutto	-	238	902	11 014	40	11 054
Premieintäkt, brutto	-	231	824	10 674	40	10 714
Försäkringsersättningar, brutto	-	-198	-736	-8 385	-2	-8 387
Driftskostnader, brutto	-	-41	-165	-2 004	-2	-2 006
Resultat av avgiven återförsäkring	-	1	-8	22	-	22

Not 49. Ställda säkerheter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)				
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar:				
Förvaltningsfastigheter	1 866	1 132	-	-
Byggnader och mark	-	-	1 567	1 359
Aktier och andelar i koncernföretag	15	115	1 809	115
Aktier och andelar	6 591	5 171	6 591	5 145
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	28 945	29 259	27 673	26 760
Övriga lån	442	246	442	-
Övriga finansiella fordringar	-	67	-	-
Derivat	-6	-	-6	-
Fordringar avseende direkt försäkring	-	3 183	-	2 774
Kassa och Bank	492	144	479	-
Upplupna räntor och hyresintäkter	251	289	239	277
Materiella tillgångar	610	489	-	-
	39 206	**40 096**	**38 794**	**36 430**
För andras räkning pantsatta tillgångar				
Aktier i intresseföretag	20	118	20	117
Obligationer och räntebärande värdepapper	40	32	38	29
Kassa och bank	37	101	37	101
	97	251	95	247
Övriga ställda panter och säkerheter	2	-	-	-
Totalt ställda panter	**39 305**	**40 347**	**38 889**	**36 677**

Säkerheter har ställts i enlighet med clearinginstitutens angivna marginalsäkerhetskrav

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Folksam Sak har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som bolaget har mot försäkringstagarna.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och/eller likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstituten och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

I posten ingår också lämnad pant för aktier i intresseföretag där Folksam Sak enligt aktieägaravtal pantsatt sina aktier till förmån för övriga delägare. Panten får endast disponeras för att tillvarata avtalsparternas rättigheter enligt aktieägaravtalet.

Not 50. Eventualförpliktelser

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Borgensförbindelser till övriga	78	78	78	78
Borgensförbindelser till förmån för intresseföretag	67	63	67	63
Garantier	3	3	3	3
Kapitalvärde av pensionsåtaganden som ej upptagits bland skulder eller täcks av försäkring	-	-	-	-
Övriga eventualförpliktelser	218	243	218	243
	366	**387**	**366**	**387**
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	*67*	*63*	*67*	*63*

Eventualförpliktelser Trafikförsäkringsföreningen (TFF)

Av trafikskadelagen och trafikförsäkringsförordningen följer att försäkringsbolag som meddelar trafikförsäkring i Sverige är skyldiga att vara medlemmar i Trafikförsäkringsföreningen. Av reglerna följer att medlemsbolagen har ett solidariskt ansvar att finansiera verksamheten i Trafikförsäkringsföreningen. Detta hanteras genom att det årliga nettounderskottet för Trafikförsäkringsföreningen fördelas mellan medlemsbolagen på basis av bolagens premievolym för trafikförsäkring genom en årlig avräkning som fastställs av TFF:s stämma. Av det solidariska ansvaret följer att det enskilda medlemsbolaget kan ha en eventuell tillkommande förpliktelse gentemot Trafikförsäkringsföreningen i det fall något annat medlemsbolag inte kan fullgöra sina förpliktelser eller i det fall de reserver för oreglerade skador som hålls av Trafikförsäkringsföreningen visar sig otillräckliga. Av not 7 Övriga tekniska kostnader framgår att Folksam Saks andel av nettounderskottet för Trafikförsäkringsföreningen uppgick till cirka 50 Mkr för 2016. Detta motsvarar cirka 15 % av det totala nettounderskottet för Trafikförsäkringsföreningen.

Not 51. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2016	2015	2016	2015
Redovisade åtagande för avtalat men ännu ej investerat riskkapital	71	75	70	75
Redovisat åtagande för avtalat men ännu ej utbetalt lån till intresseföretag	5	24	5	24
	77	**99**	**76**	**99**
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	*5*	*24*	*5*	*24*

Not 52. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan Folksam Sak och närstående bolag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen, inklusive KPA Pension) samt övriga närstående parter. Samtliga bolag i Folksam definieras som närstående.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt bolag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med bolag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i Folksam och företag/organisationer med inflytande i Folksam genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende ”Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare” i Not 54. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Som närstående parter räknas inte de organisationer som har styrelserepresentation i bolag i Folksam. Dessa agerar inte i direkt eget intresse utan representerar försäkringstagarna.

Bolagen i Folksam

Folksam består av två koncerner, Folksam Sak-koncernen och Folksam Liv-koncernen, se bild för legal struktur nedan.

Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar de helägda dotterföretagen Tre Kronor Försäkring AB, Katsan AB, SalusAnsvar AB, Lutfisken Holding AB och det ej konsoliderade dotterföretaget Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ). Vidare innehar Folksam Sak 75 procent i det finska dotterföretaget Folksam Skadeförsäkring Ab. Dessutom äger moderföretaget 12,5 procent i Sicklaön Bygg Invest AB, 20 procent i Kulltorp Holding AB, 17 procent i Cooperante AB, 4 procent i Power Wind Partners AB, 25 procent i Rosengård Invest AB, 21,9 procent i CAB Group AB, samt 25 procent i Folksam Cruise Holding AB

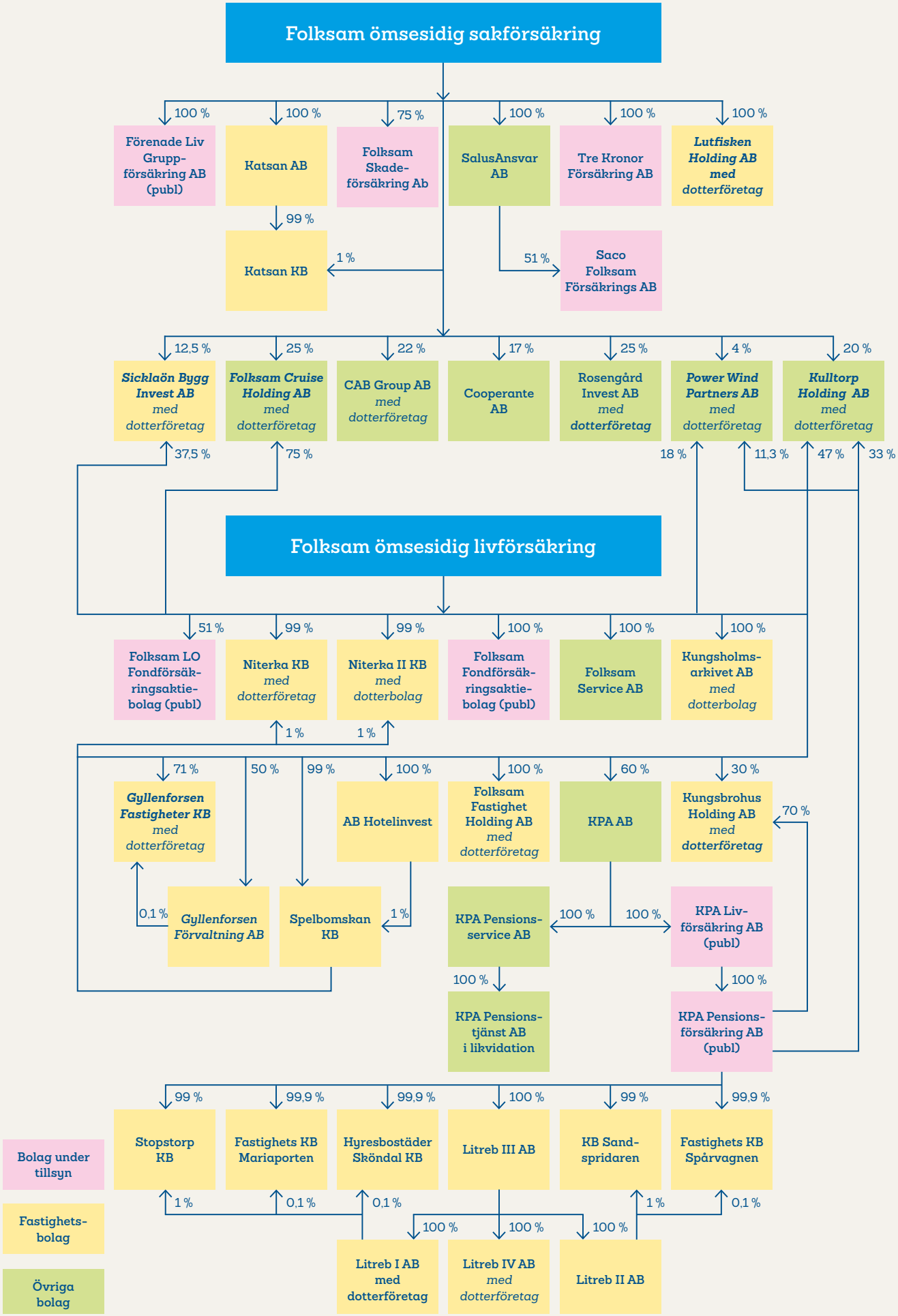
Folksam ömsesidig sakförsäkring
100 %
Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ)
100 %
Katsan AB
75 %
Folksam Skade-försäkring Ab
100 %
SalusAnsvar AB
100 %
Tre Kronor Försäkring AB
100 %
Lutfisken Holding AB med dotterföretag
99 %
Katsan KB
1 %
51 %
Saco Folksam Försäkrings AB
12,5 %
Sicklaön Bygg Invest AB med dotterföretag
25 %
Folksam Cruise Holding AB med dotterföretag
22 %
CAB Group AB med dotterföretag
17 %
Cooperante AB
25 %
Rosengård Invest AB med dotterföretag
4 %
Power Wind Partners AB med dotterföretag
20 %
Kulltorp Holding AB med dotterföretag
37,5 %
75 %
18 %
11,3 %
47 %
33 %
Folksam ömsesidig livförsäkring
51 %
Folksam LO Fondförsäk-ringsaktie-bolag (publ)
99 %
Niterka KB med dotterföretag
99 %
Niterka II KB med dotterbolag
100 %
Folksam Fondförsäk-ringsaktie-bolag (publ)
100 %
Folksam Service AB
100 %
Kungsholms-arkivet AB med dotterbolag
1 %
1 %
71 %
Gyllenforsen Fastigheter KB med dotterföretag
50 %
99 %
100 %
AB Hotelinvest
100 %
Folksam Fastighet Holding AB med dotterföretag
60 %
KPA AB
30 %
Kungsbrohus Holding AB med dotterföretag
70 %
0,1 %
Gyllenforsen Förvaltning AB
Spelbomskan KB
1 %
KPA Pensions-service AB
100 %
100 %
KPA Liv-försäkring AB (publ)
100 %
KPA Pensions-tjänst AB i likvidation
100 %
KPA Pensions-försäkring AB (publ)
99 %
Stopstorp KB
99,9 %
Fastighets KB Mariaporten
99,9 %
Hyresbostäder Sköndal KB
100 %
Litreb III AB
99 %
KB Sand-spridaren
99,9 %
Fastighets KB Spårvagnen
1 %
0,1 %
0,1 %
1 %
0,1 %
100 %
100 %
100 %
Litreb I AB med dotterföretag
Litreb IV AB med dotterföretag
Litreb II AB
Bolag under tillsyn
Fastighets-bolag
Övriga bolag

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan bolagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje bolag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt som möjligt efter faktiskt nyttjande på bolag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommits på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/bolag som interndebiteras. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Närståendetransaktioner

Närståendetransaktioner	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
Följande transaktioner har skett med närstående, Mkr	2016	2015	2016	2015
Tre Kronor Försäkring AB				
Administrativt stöd	-	-	11 908	12 762
Försäkringsrörelsen	-	1	11 949	13 071
IT	-	-	15 510	16 022
Kapitalförvaltning	-	-	1 392	1 123
Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ)				
Administrativt stöd	-	-	27 117	32 826
Försäkringsrörelsen	508	1 417	6 812	6 731
IT	4 759	1 080	20 152	18 910
Kapitalförvaltning	-	-	73	480
SalusAnsvar AB				
Administrativt stöd	-	847	-	23
Försäkringsrörelsen	-	8	-	118
IT	-	-	-	107
Kapitalförvaltning	-	-	-	20
Saco Folksam Försäkrings AB				
Administrativt stöd	-	-	2 469	1 914
Försäkringsrörelsen	-	-	343	678
IT	-	-	521	1 025
Kapitalförvaltning	-	-	318	356
Folksam Skadeförsäkring Ab				
Administrativt stöd	-	-	3 132	5 580
IT	-	-	2 295	3 625
Totalt	**5 268**	**3 352**	**103 992**	**115 372**

Närståendetransaktioner (forts)

Närståendetransaktioner	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
Följande transaktioner har skett mellan moderföretaget Folksam ömsesidig sakförsäkring och närstående parter inom Folksam Liv koncernen, tkr	2016	2015	2016	2015
Folksam ömsesidig livförsäkring				
Administrativt stöd	5 870	31 665	200 418	213 070
Försäkringsrörelsen	9 990	12 738	132 853	138 101
IT	140 874	134 168	297 679	312 417
Kapitalförvaltning	-	40 253	47 385	90 046
KPA AB				
Administrativt stöd	1 692	4 842	46 467	57 670
Försäkringsrörelsen	-	-	4 894	5 130
IT	4	7	54 837	58 008
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)				
Försäkringsrörelsen	-	-	133	78
IT	-	-	888	1 002
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)				
Administrativt stöd	-	-	30 097	28 644
Försäkringsrörelsen	-	-	21 445	14 624
IT	-	-	4 383	6 337
KPA Livförsäkring AB (publ)				
Administrativt stöd	-	-	1	-
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ)				
Administrativt stöd	-	-	6 663	11 191
Försäkringsrörelsen	3	1 917	4 784	4 805
IT	-	-	1 624	2 441
KPA Pensionstjänst AB				
Administrativt stöd	-	-	-	1 697
Försäkringsrörelsen	-	-	3	224
IT	-	-	-	424
Totalt	**158 432**	**225 590**	**854 556**	**945 909**

Följande transaktioner har skett mellan moderföretaget Folksam ömsesidig sakförsäkring och övriga närstående parter, tkr	2016	2015	2016	2015
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse				
Administrativt stöd	-	-	184	226
Försäkringsrörelsen	-	-	23	31
IT	-	-	76	93
Totalt	**-**	**-**	**283**	**350**
Totalt erlagda/erhållna ersättningar	**163 700**	**228 942**	**953 404**	**1 052 427**

2016 och 2015 har redovisats enligt en annan princip jämfört med årsredovisningen 2015.

Posten försäkringsrörelsen består framförallt av kostnader för den gemensamma marknadsorganisationen. Här ingår bland annat distribution, skadehantering, kundservice och försäkringsadministration. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna. Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för redovisning, revision och marknadsföring.

	Fordringar		Skulder	
Utgående balanser	2016	2015	2016	2015
Dotterföretag				
Tre Kronor Försäkring AB	8 236	8 509	-	-
SalusAnsvar AB	59	-	-	80 041
Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ)	5 220	6 642	-	-
Folksam Skadeförsäkring Ab	243	247	-	-
Katsan AB	-	-	-	2 361
Saco Folksam Försäkrings AB	898	72	-	-
Övriga företag				
Folksam ömsesidig livförsäkring	550 510	526 056	49 322	7 932
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	15 946	8 113	-	-
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	1 560	2 014	-	-
KPA AB	3 978	29 174	-	-
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	-	-	-	4
KPA Pensionstjänst AB	-	153	-	-
Folksam Service AB	66	1 230	-	-
Totalt	**586 716**	**582 210**	**49 322**	**90 338**

Internränta
Internränta betalas för fordringar och skulder mellan bolag inom Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I Folksam Sak-koncernen uppgick internräntan 2016 från konsoliderade koncernföretag till 2 (0) miljoner kronor i intäkt och 0 (0) miljoner kronor i kostnad.

Lån
Folksam Sak har lånefordringar på koncernföretag med 175 (175) miljoner kronor och på intresseföretag med 330 (326) miljoner kronor. Ränteintäkter från lån till koncernföretag uppgick för år 2016 till 1 (2) miljoner kronor och från intresseföretag till 22 (19) miljoner kronor

Koncernbidrag och aktieägartillskott
Aktieägartillskott har lämnats till Power Wind Partners AB med 12 (0) miljoner kronor, samt Kulltorp Holding AB med 3 (0) miljoner kronor.

Återförsäkring
Folksam Sak har mottagit intern återförsäkring genom att Tre Kronor Försäkring AB och Folksam Skadeförsäkring Ab har återförsäkrat sig hos Folksam Sak med en premievolym uppgående till 19 (24) miljoner kronor år 2016.

Avtal om ansvarsfördelning av borgensförbindelse
Avtal har upprättas mellan Folksam Sak och Folksam Liv gällande fördelning av ansvar för borgensförbindelse till förmån för intresseföretag samt övriga eventualförpliktelser, uppgående till totalt 304 (306) miljoner kronor.

Not 53. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

	Moderföretag		Dotterföretag	
Medelantal anställda i Sverige[1]	2016	2015	2016	2015
Tjänstemän	2 549	2 481	15	15
varav män	46%	46%	47%	46%
Ombud[2]	-	28	-	-
Medelantal anställda i Finland				
Tjänstemän			191	198
varav män			46%	49%

[1)] Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda 2 121 (2 056) personer.

[2)] Totalt antal i Folksam. Ombud säljer företagets produkter och är anställda som säljer mot rörlig ersättning. Efter mars 2015 finns inga anställda ombud med rörlig ersättning.

Not 53. Medelantal anställda samt löner och ersättningar (forts.)

	Moderföretag		Dotterföretag	
Löner, ersättningar och övriga förmåner, Mkr	2016	2015	2016	2015
Anställda i Sverige				
Styrelse	3	2	-	-
Verkställande direktör	3	3	-	4
Vice verkställande direktörer	2	2	-	-
Andra ledande befattningshavare	12	11	-	1
Summa ledande befattningshavare	**20**	**18**	**-**	**5**
Tjänstemän	1 240	1 165	-	98
Total	**1 380**	**1 320**	**-**	**210**
Sociala kostnader	**693**	**707**	**-**	**27**
varav pensionskostnader, inklusive löneskatt	261	326	-	20
varav pensionskostnader verkställande direktören, inklusive löneskatt	1	1	-	2

	2016		2015	
Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare antal	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Moderföretaget				
Styrelse	7	8	7	8
Verkställande direktör	-	1	-	1
Vice verkställande direktör	1	-	-	1
Andra ledande befattningshavare	4	5	6	6
Summa kvinnor och män, ledande befattningshavare antal	**12**	**14**	**13**	**16**

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy Folksam Sak utgår från grundläggande värderingar i Folksam Sak och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att Folksam Sak når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera till goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på Folksam Sak. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. För verkställande direktör och ledamot i koncernledningen gäller dessutom, ”Övergripande principer vid avtal om ersättning och andra anställningsvillkor för Folksam Saks och Folksam Livs verkställande direktör samt för ledamöterna i koncernledningen”.

Folksam Sak har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom Folksam Sak ska utgöras av fast grundlön. Rörlig lön består i huvudsak av kollektivavtalade provisioner till säljande personal. För ledande befattningshavare och för chefen för internrevision utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda som kan påverka Folksam Saks risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksam Saks övergripande mål fastställda av styrelsen och som gäller för alla anställda inom Folksam Sak inklusive dotterföretag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

Ersättningspolicyn är fastställd av Folksam ömsesidig sakförsäkrings styrelse. Styrelsens beslut grundades på en riskanalys gjord av Risk och Compliance. Riskanalysen av hur ersättningspolicyn påverkar de risker företaget utsätts för och hur dessa risker hanteras har i enlighet med detta utvisat att de existerande rörliga lönemodellerna samt befintliga belöningsprogram inte äventyrar Folksams Saks ekonomiska ställning.

Moderföretagets styrelser har därefter verkat för att dotterföretagen inom koncernen fastställer sina egna ersättningspolicyer i linje med moderföretagets policy.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandatperiod

Ersättningsutskottet är gemensamt för Folksam Sak och Folksam Liv och består av tre ledamöter. Ledamöterna utses inom styrelserna i Folksam Sak och Folksam Liv för en period av ett år. Utskottet utser inom sig en ordförande. Ordförande är Göran Lindblå och övriga ledamöter är Eva-Lis Sirén och Ulf Andersson.

Utskottet ska lämna förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för verkställande direktören och koncernledningen i övrigt i Folksam Sak och Folksam Liv.

Anställda som kan påverka Folksams risknivå

I Folksam Saks ersättningspolicy definieras vilka anställda som anses kunna påverka företagets risknivå. Denna grupp omfattar ledande befattningshavare; vd och koncernledning, samt vd och vice vd i dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn. Utöver dessa omfattas också personer som ansvara för centrala funktioner(Aktuariefunktionen, Risk och compliance samt Internrevision) samt ytterligare befattningshavare såsom styrelseledamöter i moder- och dotterföretag (inte personalrepresentanter) som står under Finansinspektionens tillsyn, ansvariga aktuarier i respektive företag, anställda i oberoende kontrollfunktioner ((Aktuariefunktionen, Risk och compliance samt Internrevision), ledamöter i risk- och kapitalkommittén samt risk- och kontrollkommittén, samt chefen för extern bolagsstyrning/ansvarsfullt ägande.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom för verkställande direktör, koncernledning, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterföretagen och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2016 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärsmål – Nöjda kunder samt Helkunder, vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

Folksam Skadeförsäkring i Finland har ett kollektivt incitamentprogram som kan ge maximalt 1 500 Euro. De belöningsgrundande målen är satta på premieinkomst, skadekvot och driftskostnadskvot. En grundförutsättning för utbetalning, utöver måluppfyllnad, är att bolaget går med vinst.

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner till ledande befattningshavare och styrelse, moderföretaget.

Styrelsearvode, tkr	2016	2015
Styrelsens ordförande		
Karl-Petter Thorwaldsson nyvald ordförande	218	204
Göran Lindblå avgående ordförande	-	129
Eva Nordmark vice ordförande	225	61
Övriga styrelseledamöter		
Ulf Andersson	269	221
Sune Dahlqvist [1]	80	38
Björn Eriksson [2]	49	-
Therese Guovelin	108	49
Bo Jansson	197	140
Anders Lago	116	129
Leif Linde	210	210
Eva Lindh	128	123
Magnus Ling	121	123
Anita Modin	123	118
Ella Niia[3]	-	129
Karin Mattson Weijber	288	234
Personalrepresentanter, 5(5) personer	399	382
Summa styrelsearvode	**2 531**	**2 290**

[1] Avgick vid årsstämman 2016
[2] Invaldes på årsstämman 2016
[3] Avgick från sina uppdrag under 2015

Not 53. Medelantal anställda samt löner och ersättningar (forts.)

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner till ledande befattningshavare och styrelse		
Moderföretaget, tkr	**2016**	**2015**
Arvodesnivåer styrelsen		
Styrelsearvoden, fast årsarvode	155	155
Vice ordförande, fast årsarvode	95	95
Övriga exkl. VD, fast årsarvode	68,5	68,5
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,0	5,5
Personalrepresentanter		
Ordinarie ledamot	68,5	68,5
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,0	5,5

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner.		
Moderföretaget, tkr	**2016**	**2015**
Koncernchef och verkställande direktör		
Jens Henriksson [1)]		
Grundlön	2 997	2 899
Övriga förmåner och ersättningar [3)]	5	4
Pensionskostnad [2)]	1 295	1 008
Summa kostnader	**4 297**	**3 911**
Vice verkställande direktör		
Ylva Wessén, fr o m 2016-09-01 [1)]		
Grundlön	519	-
Övriga förmåner och ersättningar [3)]	4	-
Pensionskostnad [2)]	239	-
Summa kostnader	**762**	**-**
Vice verkställande direktör		
Tomas Norderheim, t o m 2016-08-31 [1)]		
Grundlön	1 489	1489
Övriga förmåner och ersättningar [3)]	35	38
Pensionskostnad [2)]	539	483
Summa kostnader	**2 063**	**2 010**
Andra ledande befattningshavare		
Andra ledande befattningshavare 9 (12) personer, varav 0 (0) personer med rörlig ersättning [1,4)]		
Grundlön	11 529	10 371
Rörlig ersättning	-	-
Övriga förmåner och ersättningar [3)]	218	203
Pensionskostnad [2)]	4 152	3 310
Summa kostnader	**15 899**	**13 884**

Not 53. Medelantal anställda samt löner och ersättningar (forts.)

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner till ledande befattningshavare och styrelse		
Moderföretaget, tkr	**2016**	**2015**
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå		
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå 30 (19) personer, varav 29 (18) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	24 949	24 155
Rörlig ersättning	110	300
Övriga förmåner och ersättningar [3]	694	594
Pensionskostnad [2]	12 003	8 892
Summa kostnader	**37 756**	**33 941**
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå		
Övriga anställda 2 507 (2 448) personer, varav 2 507 (2 448) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	1 215 106	1 136 899
Rörlig ersättning *	10 252	28 611
Övriga förmåner och ersättningar [3]	28 471	25 422
Pensionskostnad [2]	242 768	312 417
Summa kostnader	**1 496 597**	**1 503 349**

[1] Ersättningar och förmåner för koncernchef/verkställande direktör, vice verställande direktör och övriga ledande befattningshavare delas lika mellan Folksam Sak och Folksam Liv. Enligt ovan redovisas den del som avser Folksam Sak.

[2] Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

[3] Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

[4] Med andra ledande befattningshavare avses de 9 (12) personer vilka tillsammans med vd och vice vd utgör koncernledningen.

*) Rörlig ersättning avser Folksams belöningsprogram

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

Under räkenskapsåret 2015 avsattes 35 887 tkr inklusive sociala avgifter avseende utfall av belöningsprogrammet för utbetalning under 2016. För räkenskapsåret 2016 har det avsatts 33 925 tkr inklusive sociala avgifter för utbetalning under 2017, vilka i sin helhet avser utfallet från belönings-programmet 2016.

Då de anställda som i tjänsten utövar eller kan utöva ett inte oväsentligt inflytande på Folksams risknivå är undantagna från rätten till rörlig ersättning tillämpar Folksam Ömsesidig livförsäkring uppskjuten utbetalning. Folksam belöningsprogram omfattas ej av ovanstående.

Under 2015 har det kostnadsfördra totalbeloppet för avgångsvederlag uppgått till 14 470 tkr. Överenskommelserna om avgångsvederlag har alla haft individuella behov. Under 2016 uppgår det ackumulerade totalbeloppet för avgångsvederlag till -2 374 tkr. Under 2016 utbetalades 14 470 tkr i avgångsvederlag

Arvoden till utskott, tkr	2016	2015
Arvoden till ledamöter i Revisions- och complianceutskottet		
Årsarvode	126	126
Sammanträdesarvode	117	116
Arvoden till ledamöter i Ersättningsutskottet		
Årsarvode	33	66
Sammanträdesarvode	**34**	**44**
Arvoden till ledamöter i Risk- och kapitalutskottet		
Årsarvode	**126**	**-**
Sammanträdesarvode	94	33

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättning till styrelsen

Bolagsstämman beslutar om de arvoden som ska utgå till styrelsen i form av årsarvoden och sammanträdesarvoden. Valberedningen ska enligt sin instruktion föreslå bolagsstämman arvoden som utgår från Folksams grundläggande värderingar och som medverkar till att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt. Arvodesnivåerna ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. I syfte att bidra till ett sunt risktagande ska i rimlig omfattning hänsyn tas till vad som utgör marknadsmässiga arvoden. Arvodesnivåerna i kooperativa och folkrörelseägda företag ska därvid särskilt beaktas. Vid sidan av årsarvode och sammanträdesarvode kan förslag lämnas om att andra förmåner i begränsad omfattning ska utgå. Även sådana förslag ska vara i överensstämmelse med de angivna principerna.

Ersättningar till verkställande direktör, vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare

Principer för ersättning till verkställande direktör, vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare fastställs årligen av bolagsstämman. Ersättning utgörs av fast grundlön, övriga förmåner och pension. Lönesättningen för verkställande direktör, vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare ska utgå från Folksams grundläggande värderingar och ska medverka till att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt samt bidra till ett sunt risktagande. Ersättningsnivåerna ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. I rimlig omfattning ska hänsyn tas till vad som utgör marknadsmässiga löner på motsvarande nivå. Lönenivåerna i kooperativa och folkrörelseägda företag ska därvid särskilt beaktas. Vid sidan av lön och pension får andra anställningsförmåner förekomma i begränsad omfattning. Sådana förmåner är en del av den totala ersättningen och får därför endast utgå i överensstämmelse med ovanstående principer för lönesättning. Inga belöningsprogram eller rörliga ersättningar utgår till ledande befattningshavare. Enligt Folksam Saks ersättningspolicy fastställer styrelsen, efter förslag från ersättningsutskottet, lönen för verkställande direktör, vice verkställande direktör och ledande befattningshavare. Ersättningen till verkställande direktör, vice verkställande direktör och ledande befattningshavare revideras en gång per år.

Pensionsförmåner för verkställande direktör, vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare

Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Utöver förmåner enligt den allmänna pensionen ska Folksam bekosta pensionsförmåner för verkställande direktören motsvarande 35 procent av den årliga bruttolönen.

För vice verkställande direktören är pensionsåldern 62 år. För övriga ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Den vice verkställande direktören övergick den 1 maj 2005 till en premiebaserad pensionsplan. De andra ledande befattningshavarna har anställts med en premiebaserad pensionsplan. Utöver förmåner enligt den allmänna pensionen ska Folksam bekosta pensionsförmåner för de övriga ledande befattningshavarna motsvarande 30 procent av den årliga bruttolönen. I anställningsavtal för ledande befattningshavare finns inskrivet att flytträtt av pensionen inte får utnyttjas om det kan antas att personen har kunskap om att en flytt i det enskilda fallet påverkar övriga försäkringstagare negativt.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår för verkställande direktör med 12 månadslöner. För verkställande direktören gäller en uppsägningstid på sex månader från företagets sida och från verkställande direktörens sida gäller en uppsägningstid på sex månader. Uppsägningstiden för ledande befattningshavare är 12 månader från företagets sida och från vice verkställande direktörens och andra ledande befattningshavares sida gäller en uppsägningstid på sex månader. För vice verkställande direktören och andra ledande befattningshavare utgår avgångsvederlag med 12 månadslöner.

Pensionsförmåner för personer som ansvarar för centrala funktioner

Pensionsförmåner utgår från den i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP, för tjänstemän av den 1 juli 2011. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Den som är född den 30 juni 1978 eller tidigare omfattas av KTP avdelning 2 som i huvudsak är ett förmånsbestämt system. Detta kompletteras med KTP-K som är den premiebestämda delen inom KTP avdelning 2. Den som är född den 1 juli 1978 eller senare omfattas av KTP avdelning 1 som är helt premiebestämd.

Pensionsåtaganden moderföretaget

Folksams pensionsplaner utgörs främst av pensionsförmåner som framgår i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP, för tjänstemän av den 1 juli 2011. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Den som är född 30 juni 1978 eller tidigare omfattas av KTP avdelning 2 som i huvudsak är ett förmånsbestämt system. Detta kompletteras med KTP-K som är den premiebestämda delen inom KTP avdelning 2. Den som är född 1 juli 1978 eller senare omfattas av KTP avdelning 1 som är helt premiebestämd. Dock hade den som var född 1 juli 1978 t o m 30 juni 1983 möjlighet vid införandet av den nya planen 2011 rätt att välja att stanna kvar i den förmånsbestämda pensionen. För de medarbetare som omfattas av kollektivavtal mellan KFO och Hotell- och Restauranganställdas förbund samt Telefonrådgivare, TR, gäller en premiebestämd pensionsplan, KAP. Pensionsplanerna för förmånsbestämda pensioner är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för förmånsbestämd pension för samtliga anställda inom Folksam. Folksam Sak har givit Konsumentkooperationens pensionsstiftelse i uppdrag att ombesörja utbetalning av pension.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen

.

Not 53. Medelantal anställda samt löner och ersättningar (forts.)

Pensionsåtagande tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse		
Mkr	**2016**	**2015**
Verkligt värde på särskilt avskiljbara tillgångar	4 273	4 081
Pensionsåtagande tryggade i Pensionsstiftelsen	-3 608	-3 412
Övervärde (inkl buffertkapital)	**665**	**669**
Specifikation av verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse		
Räntebärande värdepapper	2 478	2 494
Aktier	1 325	1 175
Övriga tillgångar	470	412
Totalt värde på särskilt avskilda tillgångar	**4 273**	**4 081**
Kostnader för pensioner pensionering i egen regi		
Avsättning till Pensionsstiftelsen	212	107
Utbetalade pensioner	187	179
Gottgörelse för pensionsutbetalningar och administration	-187	-179
Särskild löneskatt på pensionskostnader, 24,26%	51	26
Avgår avkastning på särskilt avskiljda tillgångar	-264	-183
Nettokostnad för pensioner i egen regi	**-1**	**-50**

Not 54. Avstämning av totalavkastningstabell

Mkr	Not	Ingående marknads-värde 2016-01-01	Utgående marknads-värde 2016-12-31	Total av-kastning 2016
Räntebärande				
Obligationer	21	26 790	27 710	
Upplupen ränta	29	280	236	
Räntederivat, netto	24, 44	-4	-2	
Valutaderivat, netto		-40	-4	
Övriga lån		100	100	
Upplupen ränta övriga lån		-	3	
Utlåning till kreditinstitut		101	37	
Skulder till kreditinstitut		-10	-19	
Likvida medel		550	460	
Räntebärande innan värderingsskillnader		**27 767**	**28 521**	**894**
Prisskillnader		31	26	-22
Värderingsprinciper terminer		5	2	14
Räntebärande enligt TAT		**27 803**	**28 548**	**886**
Aktier				
Aktier och andelar	20	5 624	7 001	
Aktiederivat	24, 44	-1	-	
Likvida medel		4	6	
Omklassificering till fastigheter		-270	-	
Omklassificering till alternativa placeringar		-171	-934	
Aktier innan värderingsskillnader		**5 186**	**6 073**	**1 160**
Skillnad värderingskurs bid/traded		-6	-13	-7
Värderingsprinciper terminer		1	-	-1
Aktier enligt TAT		**5 181**	**6 060**	**1 152**
Specialplaceringar				
Omklassificering från aktier		552	934	
Aktier och andelar i intresseföretag	18	208	67	
Omklassificering från bolagsstrategiska innehav		5	-	
Lån till intresseföretag		164	330	
Upplupen ränta på lån till intresseföretag		43	52	
Övriga lån		272	342	
Upplupen ränta övriga lån		-	1	
Inteckningslån		13	13	
Likvida medel		70	31	
Specialplaceringar innan värderingsskillnader		**1 327**	**1 770**	**119**
Värderingsskillnader		13	22	-9
Specialplaceringar enligt TAT		**1 340**	**1 792**	**110**

Not 54. Avstämning av totalavkastningstabell (forts.)

Mkr	Not	Ingående marknads-värde 2016-01-01	Utgående marknads-värde 2016-12-31	Total av-kastning 2016
Fastigheter				
Byggnader och mark	15	1 359	1 567	
Tillkommer dotterföretag som förvaltar indirekt ägda fastigheter	16	83	646	
Tillkommer intresseföretag som förvaltar fastigheter		4	-	
Lån till intresseföretag		343	175	
Upplupen ränta på fastighetsrelaterade lån		8	-	
Bankmedel fastighet		19	15	
Rörelseskuld fastighet		-41	-53	
Omklassificering från aktier		270	-	
Likvida medel		1	-	
Fastigheter innan värderingsskillnader		**2 046**	**2 350**	**205**
Värderingsskillnader		-	-	18
Eliminering av internhyra		-	-	30
Marknadsvärdering av indirekt ägda fastigheter		69	123	55
Fastigheter enligt TAT		**2 115**	**2 473**	**308**
Bolagstrategiska innehav				
Aktier och andelar koncernföretag till bokfört värde	16, 18	1 301	1 773	
Avgår innehav i dotterföretag som förvaltar fastigheter		-83	-646	
Omklassificering till Alternativa placeringar		-5	-	
Bolagstrategiska innehav innan värderingsskillnader		**1 213**	**1 127**	**-85**
Uppdaterade marknadsvärden		207	342	135
Bolagstrategiska innehav enligt TAT		**1 420**	**1 469**	**50**
Summa		**37 859**	**40 342**	**2 505**

Not 55. Viktiga uppskattningar och bedömningar

Upprättande av de finansiella rapporterna och tillämpningen av olika redovisningsprinciper baseras ofta på ledningens och styrelsens uppskattningar och bedömningar. Dessa grundar sig oftast på historiska erfarenheter och antaganden som anses vara rättvisande och rimliga. Men de grundar sig även på andra faktorer, inklusive förväntningar på framtida händelser. Företagsledningen utvärderar löpande gjorda uppskattningar där utfallet kan avvika från gjorda uppskattningar och bedömningar. De uppskattningar och bedömningar som Folksam Sak bedömer har störst inverkan på resultatet och/eller tillgångar och skulder redogörs för nedan.

Bedömningar

Ej konsoliderade företag

Livförsäkringsaktiebolag med utdelningsförbud konsolideras inte, Folksam Sak har inte bestämmande inflytande då hela överskottet i ej vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och således inte kan disponeras av moderföretaget. Folksam Sak kan inte heller styra allokeringen av de synergieffekter som finns i kapitalförvaltning, gemensamma funktionen, lokaler och system.

Försäkrings- respektive investeringsavtal

Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkring. Folksam Sak har gjort bedömningen att försäkringsrisk överstigande fem procent ska anses vara betydande och avtalet därmed klassas som försäkring. En generell beskrivning av Folksam Saks redovisningsprinciper för klassificering av avtal finns i not 1.

Alla avtal som juridiskt sett är försäkringsavtal har varit föremål för bedömning av om de innebär en överföring av betydande försäkringsrisk, så att de även i redovisningen kan presenteras som försäkringsavtal (se även avsnitt om försäkringsavtal och investeringsavtal i not 1 Redovisningsprinciper). Storleken på försäkringsrisken har bedömts genom ett övervägande huruvida det finns ett eller flera scenarier med kommersiell innebörd i vilka Folksam Sak är förpliktigat att erlägga väsentliga ytterligare förmåner överstigande den summa som skulle erlagts om inte den försäkrade händelsen inträffar.

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder
Folksam Saks redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier:

- Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper.
- Finansiella tillgångar och skulder som Folksam Sak initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar
Försäkringstekniska avsättningar
Folksam Saks redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1. Även metoder och antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 1. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2.

Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument
För värderingen av finansiella tillgångar och skulder för vilka det inte finns något direkt observerbart marknadspris används värderingstekniker som beskrivs under redovisningsprinciper i not 1. För finansiella instrument med begränsad likviditet avspeglar inte alltid det observerade marknadspriset faktiskt genomförda transaktioner. För sådana instrument kan därför vissa ytterligare bedömningar krävas beroende på osäkerheten i marknadssituationen. Se även upplysningar i not 29.

Förvaltningsfastigheter och rörelsefastigheter
Värdering av fastigheter sker med hjälp av värderingstekniker som innebär att antaganden med olika parametrar exempelvis diskonteringsränta och vakansgrad används. För närmare beskrivning av värderingsprinciperna se not 1 Redovisningsprinciper samt not 15 Byggnader och mark.

Pensioner och liknande förpliktelser
Redovisningsprinciper för förmånsbestämda pensioner och ej tryggade pensionsförpliktelser beskrivs i not 1. Till grund för värdering av pensionsförpliktelserna ligger aktuariella antaganden som beskrivs i not 39.

Not 56. Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Folksam fortsätter att öka sin exponering mot infrastruktur i syfte att skapa en långsiktig och väldiversifierad portfölj. Folksam Sak har efter räkenskapsårets slut investerat 100 miljoner kronor i Infranode, ett investeringsbolag i infrastruktursektorn i Norden och övriga Europa.

Folksam sålde i mars 2017, genom Folksam Liv och Folksam Sak, totalt 25,6 miljoner stamaktier i Swedbank AB genom ett så kallat ”accelerated bookbuilding”-förfarande till institutionella investerare till ett pris om 219 kronor per aktie. Försäljningen gjordes för att minska koncentrationsrisken i Folksams tillgångsportföljer, men Swedbank kvarstår som en långsiktig och strategisk investering för Folksam.

Styrelsens och verkställande direktörens underskrift

Stockholm den mars 2017

Karl-Petter Thorwaldsson
Styrelsens ordförande

Ann-Louise Andersson

Ulf Andersson

Mikael A Carlsson

Björn Eriksson

Therese Guovelin

Bo Jansson

Kerstin Kujala

Anders Lago

Leif Linde

Magnus Ling

Eva Lindh

Eva Nordmark

Karin Mattsson Weijber

Anita Modin

Jens Henriksson
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den
KPMG AB

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Folksam ömsesidig sakförsäkring, org. nr 502006-1619

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Folksam ömsesidig sakförsäkring för år 2016 med undantag för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 13-25. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 8-12 och 26-134 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Våra uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten på sidorna 13-25. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1-7 och 138-140. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta

agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Folksam ömsesidig sakförsäkring för år 2016 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att årsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:
- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med försäkringsrörelselagen, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för

bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 13-25 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att vår granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplysningar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2-6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningen övriga delar samt är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Stockholm den

KPMG AB

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Aktiefonder
En fond som placerar sitt kapital i aktier och andra aktierelaterade instrument. Avkastningen är i regel starkt kopplad till hur den aktiemarknad där fonden investerar utvecklas.

Aktieoptioner
En option som har en aktie som underliggande vara. En aktieoption ger innehavaren rätten men inte skyldigheten att när som helst under löptiden köpa eller sälja aktier till ett på förhand bestämt lösenpris.

Försäkrad
Den person som omfattas av försäkringen.

Försäkringstagare
Den som har ingått försäkringsavtal med ett försäkringsbolag.

Förvaltat kapital
Totala tillgångar med avdrag för finansiella skulder (andra avsättningar, skulder samt upplupna kostnader och förutbetalda intäkter) enligt balansräkningen.

Kapitalandelsmetoden
Förvärv av andelar i ett intresseföretag (inte dotterbolag). Det förvärvande företagets andel av kapitalet i det förvärvade företaget beräknas. Beräkningen görs på samma sätt som enligt förvärvsmetoden (som används vid förvärv av dotterbolag).

Kapitalavkastning
Intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångarna i årets resultat.

Konsolideringskapital
Är moderbolagets eget kapital inklusive övervärde/undervärde i dotterföretagen samt joint venture. Avdrag görs för immateriella tillgångar vilka inte kan användas för att täcka förluster.

Medeltal anställda
Medeltalet anställda beräknas med utgångspunkt från antalet arbetstimmar, betald tid, relaterad till en årsarbetstid, exklusive ombud.

Obligationer
En räntebärande löpande skuldförbindelse, eller ett skuldebrev, som ges ut (emitteras) av stat, kommun, kreditmarknadsbolag, hypoteksinstitut eller större företag. Obligationer har i allmänhet lång löptid, minst ett år. Obligationens nominella belopp återbetalas när löptiden gått ut, däremellan sker periodiska ränteutbetalningar.

ORSA
"Own Risk Solvency Assesment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där bolagets risker och kapitalbehov bedöms.

Placeringstillgångar
Tillgångar som har karaktären av kapitalplacering, det vill säga räntebärande värdepapper, aktier och fondandelar.

Premie
Pengar som arbetsgivaren betalar in till en anställds tjänstepension kallas för premie.

Premieinkomster
Med premieinkomst avses vederlaget till försäkringsbolag för det försäkringsskydd som har börjat gälla under perioden. Premieinkomsten beräknas exklusive rabatter, kreditförluster på premiefordringar, premieskatter och övriga offentliga avgifter. Premieinkomsten uppges till bruttobelopp före avräkning av återförsäkrares andel.

Premieintäkter
Premieintäkter beräknas som summan av premieinkomsten och förändringen i premieansvaret efter avräkning av återförsäkrares andel. Med premieintäkter avses ersättningen till försäkringsbolag för bolagets försäkringsskydd för egen räkning som gäller under perioden.

Kapitalbas (enligt Solvens II)
Kapital basen består av primärkapital och tilläggskapital som har godkänts av Finansinspektionen.
I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Minimikapitalkrav
Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

SCR-kvot
Med SCR-kvot avses solvenskapitalkrav i förhållande till kapitalbas.

Solvens/Solvensgrad
Förmågan att lösa sina skulder eller stå för sina åtaganden till försäkringstagarna.

Solvens II
De regler för försäkringsföretags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetas fram inom EU. Reglerna trädde i kraft den första januari 2016.

Solvenskapitalkrav
Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvot
Ett försäkringsföretags kapitalbas dividerad med företagets solvensmarginal. Solvenskvoten måste överstiga 1, för att solvenskravet ska vara uppfyllt.

Solvensmarginal
Solvensmarginalen är den lägsta nivå som kapitalbasen ska uppgå till. Den beräknas utifrån verksamhetens art och omfattning. I Solvens II införs i stället begreppet solvenskapitalkrav med mer detaljerade beräkningsregler.

Termin
Med termin menas ett avtal om köp av egendom vid en framtida tidpunkt till ett bestämt pris (som fastställdes i samband med upprättandet av kontraktet), eller alternativt rätt till kontantavräkning. Ibland används det engelska uttrycket futures även på svenska.

Totalavkastning
Totalavkastningen i procent är beräknad som kapitalavkastning i förhållande till genomsnittligt förvaltat kapital.

Valutakurssäkring
Används för att skydda utländska innehav från valutakursfall.

Bolagsbenämningar

Folksam
Folksam omfattar Folksam Liv-koncern och Folksam Sak-koncern. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen
I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag publ) (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring), KPA Pensionsservice AB samt KPA Pensionstjänst AB.

Folksam Sak-koncernen
I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ) (Förenade Liv) samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring Ab, som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Folksam Liv-gruppen
Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen
Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

S12718 17-02